

เอกสารประกอบการบรรยาย

หลักสูตร หลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย (นธป.) รุ่นที่ ๑

หัวข้อวิชา

กฎหมายมหาชนกับทิศทางของประเทศไทย

โดย

ศาสตราจารย์ ดร. อมร จันทรสุมบูรณ์

วันพฤหัสบดี ที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.

ณ ห้องประชุม ๔/๑ ชั้น ๔ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐

(อาคารราชบุรีดิเรกฤทธิ์)

กลุ่มงานวิทยาลัยรัฐธรรมนูญ

สถาบันรัฐธรรมนูญศึกษา

ระบบเผด็จการทหาร และ ระบบเผด็จการโดยพรรคการเมืองนายทุน

ต่างก็ ไม่ใช่ “ระบอบประชาธิปไตย” ด้วยกัน

โดย ศ. ดร. อมร จันทรสุมบุรณ์

การบรรยายในวันนี้ เป็นการบรรยายครั้งแรก ของ วิทยาลัยรัฐธรรมนูญ และวิทยาลัย ฯ ได้กำหนดให้ผมพูด ในหัวข้อที่ว่าด้วย “กฎหมายมหาชน กับ ทิศทางของประเทศไทย”

แต่ก่อนอื่น ผมคิดว่า ก่อนที่เราจะรู้ว่า “ทิศทาง”ของกฎหมายมหาชนของประเทศไทย จะไปทางไหน เราคงต้องมาทำความเข้าใจกันเสียก่อนว่า เราเข้าใจความหมายของ คำว่า “กฎหมายมหาชน” ตรงกันหรือไม่ ไม่ใช่ปล่อยให้ผมพูดกันไปตั้งนานแล้ว ท่านผู้ฟังการบรรยายอาจสงสัยว่า สิ่งที่ผมบรรยายนั้น ไม่เห็นว่าจะเป็น “ปัญหาที่เกี่ยวกับกฎหมาย(มหาชน)” ตรงไหน หรือ แม้แต่ท่านผู้ฟังการบรรยาย จะเห็นว่าสิ่งที่ผมพูดเป็น “ปัญหาเกี่ยวกับกฎหมาย(มหาชน)” แต่ท่านผู้ฟัง ฯ ก็อาจคิดว่า “ปัญหาเกี่ยวกับกฎหมาย” ก็ดูไม่ใช่เรื่องยากเย็นอะไร เพียงแต่ส่ง “ปัญหา” ไปให้ศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครอง ดีความหรือวินิจฉัย เรื่องก็ยุติได้

และ เพราะว่า เรา(คนไทย)เข้าใจความหมาย ของ คำว่า “กฎหมายมหาชน” ง่าย ๆ กันอย่างนี้ นี่แหละครับ ที่ทำให้คนไทยและประเทศไทย ต้องตกอยู่ในสภาพเลวร้าย เช่นในขณะนี้

เรามีเวลา เพียง ๓ ชั่วโมง ผมเองก็ไม่แน่ใจว่า ผมจะทำความเข้าใจกับท่านที่มาฟังคำบรรยายในวันนี้ ได้ดีแค่ไหน เพราะ “ปัญหาการเมืองของประเทศไทย” นั้น ไม่ได้อยู่ในชั้นปกติ แต่อยู่ในชั้นวิกฤติ เพราะเราปล่อยปละละเลยในการทำความเข้าใจกับปัญหา(กฎหมายมหาชน)และการแก้ปัญหากันมานาน หรือ อาจพูดได้ว่า เรา (คนไทย)ไม่เคยคิดจะทำความเข้าใจ กับ “ปัญหา” เหล่านี้เลย ก็ว่าได้ ; และผมเชื่อว่าคนไทยจะหา “ทางออก”จากปัญหาการเมืองของเรา ไม่ได้เลย ถ้าไม่เข้าใจ คำว่า “กฎหมายมหาชน”

แต่อย่างไรก็ตาม ผมก็จะพยายามอย่างดีที่สุดในการบรรยายในวันนี้ และ เพื่อที่จะเข้าใจความหมายของ คำว่า “กฎหมายมหาชน” ที่แท้จริง และผมคิดว่า วิธีที่ดีที่สุด เราคงจะต้องเริ่มศึกษาจากเหตุการณ์จริง ๆ ให้เป็น “กรณีตัวอย่าง - case study” ที่มองเห็นได้จริง

ในเวลาบรรยาย ๓ ชั่วโมง ผมก็จะแบ่งการบรรยายเป็น ๓ ตอน ตอนละประมาณ ๑ ชั่วโมง โดยจะพยายามสรุปในแต่ละตอน ให้สั้นที่สุดเท่าที่จะทำได้

ตอนแรก “(ทั้ง) ระบบเผด็จการทหาร และ (ทั้ง)ระบบเผด็จการโดยพรรคการเมืองนายทุน” ต่างก็ ไม่ใช่ “ระบอบประชาธิปไตย” ด้วยกัน

ตอนที่สอง การเปรียบเทียบ “การปฏิรูปการเมือง” ของประเทศไทย กับ “การปฏิรูปการเมือง” ประเทศญี่ปุ่น ในยุคเดียวกัน คือ ในสมัยรัชกาลที่ ๕ (ค.ศ. ๑๘๖๙ ถึง ค.ศ. ๑๙๑๑) รวมเวลา ๔๒ ปี

ตอนที่สาม (ซึ่งเป็นตอนสำคัญ) คือ ผมเห็นว่า ประเทศไทยเป็นประเทศที่ไม่มีทิศทางของกฎหมายมหาชน และเป็นประเทศที่ไม่มีอนาคต เพราะประเทศไทย ไม่รู้จัก “กฎหมายมหาชน” โดยแบ่งเป็น ๓ หัวข้อ ดังนี้

๓.๑ “กฎหมายมหาชน” และ “นิติปรัชญา” คือ อะไร

๓.๒ (ทำไม ผมจึงพูดได้ ว่า) ความรู้ (กฎหมายมหาชน) ของ “อาจารย์กฎหมาย ในคณะนิติศาสตร์ในมหาวิทยาลัยของรัฐของเรา” ล้าหลังประเทศที่พัฒนาแล้ว อย่างน้อย ๑๐๐ (หนึ่งร้อย) ปี

(ก) วิวัฒนาการ ของตัวรัฐธรรมนูญฉบับต่าง ๆ ของเรา ที่แสดงให้เห็นว่า “ระบบเผด็จการโดยพรรคการเมืองนายทุน ในระบบรัฐสภา” (ประเทศเดียวในโลก) เกิดขึ้นในประเทศไทยได้อย่างไร

(ข) การเปรียบเทียบพื้นฐาน “ความรู้ (กฎหมายมหาชน)” ระหว่าง อาจารย์กฎหมาย ในคณะนิติศาสตร์ฯ ของเรา ในปัจจุบัน (ค.ศ. ๒๐๑๓) กับ ผู้ร่างรัฐธรรมนูญฉบับแรกของญี่ปุ่น ในสมัยพระเจ้ามัตสึโตะ (ค.ศ. ๑๘๘๙)

“อาจารย์กฎหมาย ในคณะนิติศาสตร์ในมหาวิทยาลัยของรัฐของเรา” ในปัจจุบัน (ค.ศ. ๒๐๑๓ - พ.ศ. ๒๕๕๖) ไม่มี “ความรู้” ใน วิวัฒนาการ ของ “กลไก - mechanism” ในระบบสถาบันการเมือง - form of government แต่นักกฎหมายและนักการเมืองของญี่ปุ่น เขามี “ความรู้” เรื่องนี้กันมาตั้งแต่สมัยพระเจ้ามัตสึโตะในต้นรัชกาลที่ ๕ ของเรา เป็นเวลา ๑๒๓ ปี มาแล้ว [หมายเหตุ : พระเจ้ามัตสึโตะพระราชทานรัฐธรรมนูญ แก่คนญี่ปุ่น ในปี ค.ศ. ๑๘๘๙]

(ค) การขาด “ความรู้” ของอาจารย์กฎหมาย ในคณะนิติศาสตร์ในมหาวิทยาลัยของรัฐของเรา และการขาด “พื้นฐานทางความคิดทางนิติปรัชญาในยุค ศตวรรษที่ ๑๙ - ๒๐” ทำให้ อาจารย์กฎหมาย ในคณะนิติศาสตร์ในมหาวิทยาลัยของรัฐของเรา ไม่สามารถสังเกตเห็น “ความสัมพันธ์ของสภาพสังคม” อันเป็นผลมาจาก “กลไก ของระบบสถาบันการเมือง” (ในระบบเผด็จการโดยพรรคการเมืองนายทุน ฯ ประเทศเดียวในโลก) ของเรา

และ ทำให้ อาจารย์กฎหมาย ฯ มองไม่เห็น “ความรู้ประสิทธิของระบบบริหาร” อันเนื่องมาจากความพิกลพิการของกลไกในกฎหมายปกครอง (ระบบกระบวนการยุติธรรม - ตำรวจ - อัยการ - ตุลาการ / ระบบการบริหารราชการประจำ / ระบบการกระจายอำนาจ) ทั้ง ๆ ที่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยในขณะนี้ ไม่เกิดขึ้นในประเทศอื่น

๓.๓ ทางออกของ “คนไทย”

(ก) สร้าง “ความรู้ (กฎหมายมหาชน)” ให้คนไทย โดยเร็วที่สุด โดยการทำตามอย่างประเทศญี่ปุ่น และ เกาหลีใต้ จีน ได้แล้ว คือ การแปล “ตำรากฎหมาย” จากประเทศที่พัฒนาแล้ว

อย่างกว้างขวาง (เพราะ “ความรู้” ของอาจารย์กฎหมายในคณะนิติศาสตร์ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ของเราในปัจจุบัน ยังไม่ (สูง) พอที่จะแก้ปัญหาให้เรา)

และนำวิธีการวิจัยกฎหมาย (ในเชิงกฎหมายเปรียบเทียบ - comparative law) เข้ามาใน “กระบวนการตรากฎหมาย ของ สภานิติบัญญัติ” (ตามอย่าง “วิธีการ” ของ ประเทศที่พัฒนาแล้ว) และยกระดับการวิจัยกฎหมาย ให้ได้มาตรฐานในกฎหมายเปรียบเทียบ ที่ใกล้เคียงกับ “มาตรฐานของประเทศที่พัฒนาแล้ว” โดยเร็ว [หมายเหตุ ซึ่งไม่ใช่ มาตรฐานการวิจัย ของ “สถาบันพระปกเกล้า” ในเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ เรื่อง “การสร้างความปลอดภัยแห่งชาติ”]

ถ้าเราไม่ทำเช่นนี้ เรา(คนไทย) ก็จะออกจาก “กะลา” ไม่ได้

(ข) การมี “Statesman” (ผู้นำที่ “ความรู้” / มี “ความเสียสละ” / และมีอำนาจรัฐ ประกอบกับ “บารมี” ที่ประชาชนให้ความเชื่อถือศรัทธาอย่างกว้างขวาง) เป็น “เงื่อนไข” ที่จำเป็นอย่างยิ่ง สำหรับการปฏิรูปการเมือง ของ “รัฐสมัยใหม่ - modern state” ที่เต็มไปด้วย “กลไก (กฎหมาย) ในการบริหารประเทศ” อันสลับซับซ้อน

เพราะ Statesman มี “หน้าที่” ที่จะต้องนำการปฏิรูปการเมือง และมี “หน้าที่” ที่จะต้องอธิบายให้แก่คนไทยทั่วประเทศ เข้าใจ “กลไก - mechanism ของระบบการเมืองสถาบันการเมือง ฯลฯ” ว่า กลไกเหล่านี้ จะก่อให้เกิด “ประโยชน์ส่วนรวม” (คือ ประโยชน์ของประชาชนส่วนใหญ่) ได้อย่างไร ก่อนที่จะมีการออกเสียงประชามติ - referendum (อันเป็น “วิธีการ” อันจำเป็นต้องทำ ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย)

การเขียน (ออกแบบ) รัฐธรรมนูญ สำหรับรัฐสมัยใหม่ - modern state เป็นวิชาการ ซึ่งไม่ใช่เรื่องของ “การลงมติเป็นรายมาตรา ด้วยเสียงข้างมากของผู้มีส่วนได้เสีย โดยอ้างว่า เพื่อความเป็นประชาธิปไตย” และ แสวงหาประโยชน์จาก “ความไม่รู้” ของคนส่วนใหญ่

[หมายเหตุ โปรดดูประสบการณ์ในการปฏิรูปกฎหมาย ของ สหรัฐอเมริกา โดย ประธานาธิบดี Woodrow Wilson ใน ค.ศ. ๑๙๑๘ ถึง ๑๙๒๔ และ จากประสบการณ์ในการปฏิรูปการเมืองใน “ระบบรัฐสภา” ของประเทศฝรั่งเศส หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ โดย ประธานาธิบดี De Gaulle ใน ปี ค.ศ. ๑๙๕๘ ได้จากหนังสือ “ผลไม่มีพิษ มาจากต้นไม้ที่มีพิษ จริงหรือ (?)” สำนักพิมพ์วิญญูชน พ.ศ. ๒๕๕๕]

ปัญหาของเรามีว่า ถ้าเรา (คนไทย) ไม่มี “Statesman” ที่มี “คุณสมบัติทั้ง ๓ ประการครบถ้วนอยู่ในตัวบุคคลคนเดียวกัน” เราจะทำอย่างไร และจะหาอะไร มาแทน

บทสุดท้าย นิติปรัชญากฎหมายมหาชน สอนให้เราเห็นว่า เราไม่สามารถ “ปฏิรูปการเมือง” ได้ โดยนักการเมืองนายทุน ที่จะต้องสูญเสีย “อำนาจ” เพราะการปฏิรูปการเมือง

นอกจากนั้น ท่านทราบหรือไม่ว่า การทุจริตคอร์รัปชันที่เป็นอยู่ในขณะนี้ ย่อมจะไม่ปรากฏ “ใบเสร็จ” ถ้าไม่มีบทกฎหมาย กำหนดให้มี “การทำและออกใบเสร็จ ; ประเทศไทยมี “กฎหมายปกครอง” (ระบบพื้นฐานของการบริหารราชการ) ที่พิกลพิการ เราจึงเต็มไปด้วยการทุจริตคอร์รัปชันทั้งทางตรงและทางอ้อม ; และถ้าเราไม่ปฏิรูปการเมืองที่ทำให้ “คนดี” ได้มาปกครองบ้านเมือง เราก็คงจะไม่มี “ผู้ใด” ที่จะ ออกกฎหมายกำหนดให้มี “การทำและออกใบเสร็จ” ; และดังนั้น เราคงไม่

ประหลาดใจ ทำไม นักการเมืองนายทุนในปัจจุบันจึงพูดถึงแต่เรื่องการกู้เงินและการใช้จ่ายเงินงบประมาณ แต่ไม่มีนักการเมือง แต่ไม่พูดถึงการออกกฎหมายที่ทำให้การทุจริตคอร์รัปชัน ปรากฏ “ใบเสร็จ”

คนไทยทุกคนทราบว่า องค์การระหว่างประเทศ (องค์การต่อต้านการคอร์รัปชันสากล - GFI) (มกราคม ๒๕๕๖) เขาจัดให้ “การทุจริตคอร์รัปชันของประเทศไทย” อยู่ในระดับต้น ๆ ของลำดับโลก และเขาประมาณการว่า ประเทศไทยมีการลักลอบนำเงินที่ได้มาจากการทุจริตคอร์รัปชันออกนอกประเทศ ในช่วง ๑๐ ปีหลังนี้ เฉลี่ยปีละ ๒๐๐,๐๐๐ ล้านบาท และในปีที่ผ่านมา (พ.ศ. ๒๕๕๕) จำนวนเงินได้สูงขึ้นถึง ๕๑๐,๐๐๐ ล้านบาท ; และ ในขณะนี้ “ชนชั้นนำ” ที่เป็นเอกชนของเราบางกลุ่ม ได้ร่วมกันก่อตั้ง “แนวร่วมต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน (Collective Anti - Corruption หรือ CAC) ขึ้น แต่ท่านผู้ที่มาฟังการบรรยายในวันนี้ ท่านเคยแปลกใจบ้างหรือไม่ว่า ทำไม ชนชั้นนำ(เอกชน)เหล่านี้ จึงไม่เคยพิจารณาว่า “สาเหตุ” ของการการทุจริตคอร์รัปชันของเรา อยู่ที่ไหน และเกิดจากอะไร (และทำไม จึงไม่คิดแก้ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ที่ “เหตุ” ของปัญหา) ; คำตอบก็คือ เพราะชนชั้นนำ (เอกชน) เหล่านี้ ไม่รู้จัก “กฎหมาย (มหาชน)” และการที่ชนชั้นนำเหล่านี้ ไม่รู้จักกฎหมายมหาชน ก็ เพราะอาจารย์กฎหมายในคณะนิติศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐของเรา ไม่ได้สอนนั่นเอง

โดยในตอนแรก ผมจะพยายาม ทำความเข้าใจ กับความหมายของ คำว่า “กฎหมายมหาชน” โดยใช้ “ตัวอย่าง”จริง จากบทมาตราของรัฐธรรมนูญต่างประเทศ เพื่อประเมินว่า เรามี “ความรู้(กฎหมายมหาชน)” ในระดับใด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “ความรู้(กฎหมายมหาชน)” ของ อาจารย์กฎหมาย ที่สอนกฎหมายอยู่ในคณะนิติศาสตร์ และในคณะรัฐศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐของเรา อยู่ในขณะนี้

ในตอนที่สอง จะ เป็นการเปรียบเทียบ ผลสำเร็จ (การบรรลุผล) ของ “การปฏิรูปการเมือง” ของประเทศไทยกับของประเทศ ญี่ปุ่น ในสมัยรัชกาลที่ ๕ ค.ศ. ๑๘๖๘ - ค.ศ. ๑๙๑๑ (พ.ศ. ๒๔๑๑ - พ.ศ. ๒๔๕๓) เป็นเวลา ๔๒ ปี ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมาก เพื่อตรวจดูว่า อะไร คือ “สาเหตุ” ของความแตกต่างในผลสำเร็จในการปฏิรูปการเมืองของเราทั้ง ๒ ประเทศ ซึ่งก็จะเป็น “เหตุการณ์จริง” เช่นเดียวกัน

ตอนที่สาม เมื่อเราได้รับทราบ “ข้อเท็จจริง - facts” ใน ๒ ตอนข้างต้น แล้ว เรา ก็จะลองพิจารณา ดูว่า จริง ๆ แล้ว “กฎหมายมหาชน” คือ อะไรกันแน่

อันที่จริงแล้ว ตามความเห็นของผม ผมเห็นว่า สภาพการเมืองและปัญหาความแตกแยกของคนไทยที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ คนไทยกำลัง จ่ายราคาของการรักษา “ความเป็นเอกราช” ของเราในสมัยรัชกาลที่ ๕ ซึ่งเพราะการเป็นเอกราชนี้เอง ทำให้ประเทศไทย “ไม่ได้มีโอกาส” ได้รับการถ่ายทอดประสบการณ์

และรูปแบบ “ระบบกฎหมายมหาชน” (ที่เป็นพื้นฐานของการบริหารประเทศ) จากประเทศมหาอำนาจที่เข้ามาครอบครอง

และในขณะนี้ ผมเห็นว่า การที่เรา(คนไทย)ไม่มีความรู้กฎหมาย(มหาชน)” คงไม่ใช่เป็นเพราะความผิดของ “นักกฎหมาย” ทั้งประเทศ แต่ผมคิดว่า การที่เรา(คนไทย)ไม่มี “ความรู้ในกฎหมายมหาชน” เป็นความรับผิดชอบโดยตรง ของ “อาจารย์กฎหมาย ในคณะนิติศาสตร์ในมหาวิทยาลัยของรัฐของเรา” ที่สอนไม่ดี และทำให้ “นักกฎหมายของเราทั้งประเทศ” มี “ความรู้(กฎหมายมหาชน)” เพียงเท่านี้ และเป็นศรีธนญไชยกันทั้งประเทศ

อาจารย์กฎหมาย ในคณะนิติศาสตร์ในมหาวิทยาลัยของเรา ไม่มี “ความรู้” พอที่จะพัฒนา (ออกแบบ) “กฎหมายมหาชน” (ที่ใช้บังคับในการบริหารประเทศ) ให้มีประสิทธิภาพได้เหมือนประเทศญี่ปุ่น หรือแม้แต่เหมือนกับ ประเทศไต้หวัน / เกาหลีใต้ / ประเทศจีน ซึ่งประเทศเหล่านี้ มีการแปลตำรากฎหมายของประเทศพัฒนาแล้วไว้สอนนักศึกษากฎหมาย อย่างกว้างขวาง ; ซึ่งแตกต่างกับ ตำรากฎหมายของอาจารย์กฎหมายในคณะนิติศาสตร์ของเรา ซึ่งเป็นตำราที่เขียนขึ้น เท่าที่ “ตนเอง (อาจารย์)” มีความรู้ และลอกกันไปลอกกันมา สลับหัวข้อในสารบัญ (และเพิ่มเติมตัวอย่างคำพิพากษาของศาลฎีกาให้มีจำนวนมากขึ้น) เพื่อให้ดูว่าเป็นตำราที่แตกต่างกัน ; แต่อันที่จริงแล้ว สารในตำราคงเหมือนเดิม และไม่มีคุณภาพ ; ตำรากฎหมายที่ใช้สอนนักศึกษากฎหมาย ในมหาวิทยาลัย ของเรา จึงเป็นตำรา ของ “กบที่อยู่ในกะลา”

ผมพบว่า อาจารย์ที่จบกฎหมายจากมหาวิทยาลัยต่างประเทศ (บางท่าน) รู้ภาษาต่างประเทศ ครึ่ง ๆ กลาง ๆ แปลผิดบ้างถูกบ้าง และ บางท่านก็ลอกตำราต่างประเทศ มาเขียนเป็น “ตำราหรือเอกสารการบรรยาย” สำหรับสอนนักศึกษา โดยตัดตอนแปลมา เฉพาะใน “ส่วน” ที่ตนเองอ่านเข้าใจ ส่วนที่ตนเองอ่านไม่เข้าใจ ก็ข้ามไป [หมายเหตุ โปรดดู “ข้อเท็จจริง” เกี่ยวกับปัญหานี้(บางส่วน) จากหนังสือ (รวมบทความของอาจารย์กฎหมายฯ กรณีคำสั่งของศาลปกครองกลางเกี่ยวกับมติคณะรัฐมนตรี เรื่องเขาพระวิหาร) เรื่อง “การกระทำทางรัฐบาล หรือ การกระทำของรัฐบาล” (act de gouvernement) รวบรวมโดย ดร.เอกบุญ วงศ์สวัสดิ์กุล จัดพิมพ์ โดยคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ใน ปี พ.ศ. ๒๕๕๔]

และเพราะอาจารย์กฎหมายของเรา มี “ความรู้” อย่างจำกัดเช่นนี้ เมื่อประเทศไทย มีปัญหาว่า “รัฐบาล” (ในการปกครองในระบบรัฐสภา)ของเรา ไม่มีเสถียรภาพ เพราะ ส.ส.เรียกร้อง “ของ” จากผู้ที่เป็นรัฐบาล ก่อนที่จะยกมือสนับสนุนพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายฯ / หรือนิติของรัฐบาล อาจารย์กฎหมายในคณะนิติศาสตร์ ฯ ของเรา ก็แก้ปัญหาย่างง่าย ๆ ด้วยการเขียน(ออกแบบ)รัฐธรรมนูญ บังคับให้ ส.ส. ต้องสังกัดพรรคการเมือง เพื่อให้พรรคการเมืองควบคุม ส.ส. ภายในพรรค และจะได้เจรจากับรัฐบาลอย่างง่าย ๆ เป็นกลุ่มเป็นก้อน (ซึ่งวิธีการนี้ ในที่สุด ได้นำไปสู่ การผูกขาดอำนาจรัฐ โดย “นายทุนเจ้าของพรรคการเมือง”) โดยที่ท่านอาจารย์กฎหมายเหล่านี้ ไม่มี “ความเฉลียว” พอ ที่จะคิดว่า เพราะเหตุใด

ประเทศที่พัฒนาแล้ว เขาจึงไม่ใช่วิธีการนี้ และท่านอาจารย์กฎหมาย ๆ เหล่านี้ ไม่มี “ความสามารถ” พอที่ศึกษาว่า ประเทศที่พัฒนาแล้ว เขามีวิธีการอย่างไร เขาจึงสร้างเสถียรภาพให้แก่ “รัฐบาล” ของเขา ได้ โดยไม่ต้องบังคับให้ ส.ส. ต้องสังกัดพรรคการเมือง

และ เพราะเหตุนี้ ผมจึงสรุปว่า ในตอนที่ ๓ นี้ว่า “ประเทศไทยเป็นประเทศที่ไร้ทิศทางของกฎหมายมหาชน และเป็นประเทศที่ไม่มีอนาคต เพราะเราไม่มี “ความรู้กฎหมาย(มหาชน)””

=====

(ตอนที่ ๑)

ระบบเผด็จการทหาร และ ระบบเผด็จการโดยพรรคการเมืองนายทุน
ต่างก็ไม่ใช่ “ระบอบประชาธิปไตย” ด้วยกัน

● “ระบอบประชาธิปไตย” คืออะไร และ หลักการของ “ความเป็นประชาธิปไตย” อยู่ที่ไหน

ทุกวันนี้ หรือ ทุก ๆ เช้า เราได้ยินแต่ การโฆษณาทางวิทยุ และโทรทัศน์ โดยนักการเมืองบอกกับเราว่า คนไทยไม่เอา “การปฏิวัติและรัฐประหาร “ เพราะเป็น “เผด็จการ” ; แต่เราไม่ได้ยิน ผู้ใดมาบอกกับเราว่า ในปัจจุบันนี้ เราเป็นเผด็จการเหมือนกัน และเป็น “เผด็จการ โดยพรรคการเมืองนายทุน” และ เราไม่มีนักวิชาการท่านใด มาวิเคราะห์ให้เรา ฟังว่า ระหว่าง “การเป็นเผด็จการ โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นทหาร” กับ “การเป็นเผด็จการ โดยมีนายทุนเจ้าของพรรคการเมือง เป็นนายกรัฐมนตรี” อย่างไหนจะดีกว่ากัน และระบบไหน จะมีการทุจริตคอร์รัปชัน มากน้อยกว่ากัน

แต่อย่างไรก็ตาม เรื่องเหล่านี้ ผมคิดว่า เรา (คนไทย โดยทั่ว ๆ ไป) คิดเอาเองได้ ; แต่ในที่นี้ เรามาทำความเข้าใจกันก่อนว่า “ระบอบประชาธิปไตย” คือ อะไร

เราทุกคนทราบอยู่แล้วว่า ระบอบประชาธิปไตย คือ ระบอบการปกครอง ที่ต้องมี “สภาผู้แทนราษฎร” ที่ให้ประชาชน (ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง) เลือก “ผู้แทน” เพื่อให้มาใช้ “อำนาจอธิปไตย” แทนประชาชนทั้งประเทศ

ระบอบประชาธิปไตย เป็น ระบอบการปกครองที่เกิดขึ้นพร้อม ๆ กับ การมี “รัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษร - written constitution “ ; และ รัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษรฉบับแรกของโลก คือ รัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา ปี ค.ศ. ๑๗๘๗ และหลังจากนั้น ในช่วงเวลา ๒๐๐ ปีเศษที่ผ่านมา คือ ในปลาย ศตวรรษที่ ๑๘ และ ต้นศตวรรษที่ ๑๙ โลกเราก็มีรัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษรของประเทศต่าง ๆ ในทวีปยุโรป ตามมาอีกมากมาย

สิ่งที่เกิดขึ้นพร้อม การมี “สภาผู้แทนราษฎร” ในระบอบประชาธิปไตย ก็คือ “การเลือกตั้ง” สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่สิ่งที่อาจารย์กฎหมายในคณะนิติศาสตร์ในมหาวิทยาลัยของรัฐของเรา ไม่สนใจ และไม่ได้สอนเรา ก็คือ “การเลือกตั้งผู้แทนราษฎร” มาพร้อมกับ “สิทธิและเสรีภาพในทางการเมือง” ซึ่งมีอยู่ ๒ ด้านด้วยกัน (ไม่ใช่มีเฉพาะ “สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร” เพียงด้านเดียว)

“สิทธิและเสรีภาพทางการเมือง” ประกอบด้วยสิทธิ ๒ ด้าน “สิทธิ(ในการออกเสียง)เลือกตั้ง (ผู้แทนราษฎร)” ด้านหนึ่ง และ “สิทธิ(ในการ)สมัครรับเลือกตั้ง (เป็นผู้แทนราษฎร)” อีกด้านหนึ่ง

สำหรับ “สิทธิ (ออกเสียง) เลือกตั้ง” ก็จะมีวิวัฒนาการและขยายตัวกว้าง โดยมีจำนวน “ผู้มีสิทธิออกเสียง(เลือกตั้ง)” มากขึ้นตามลำดับ โดย เริ่มต้นจาก การมีข้อจำกัดคุณสมบัติของ “ผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้ง” ต่าง ๆ นานา เช่น ข้อจำกัดในเรื่องเพศ (คือ “สตรี” ไม่มีสิทธิออกเสียง) หรือ ข้อจำกัดในเรื่องการมีฐานะของความเป็นพลเมือง (คือ “ทาส” ไม่มีสิทธิออกเสียง) หรือข้อจำกัดในเรื่องต้องมีทรัพย์สินและต้องเป็นผู้ที่เสียภาษีอากรให้แก่รัฐ (ถ้า “ผู้ใดไม่ได้ทำงานและไม่ได้เสียภาษี” ผู้นั้นก็ไม่มีสิทธิออกเสียง หรือ ข้อจำกัดในเรื่องระดับการศึกษาหรือการอ่านออกเขียนได้ ฯลฯ เป็นต้น จนกระทั่ง ในที่สุด สิทธิเลือกตั้ง ได้กลายมาเป็น “universal suffrage” ตามที่เป็นอยู่ในขณะนี้; โดยสิทธิเลือกตั้ง จะมี “ข้อจำกัด” เหลืออยู่เพียงเท่าที่จำเป็น ไม่กี่เรื่อง เช่น เรื่อง “อายุ” “ความรู้สึกรับผิดชอบหรือสติสัมปชัญญะ ของผู้มีสิทธิออกเสียง” “สถานภาพของการนับถือศาสนา” เป็นต้น ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงคุณลักษณะตามธรรมชาติของมนุษย์ เพื่อให้ “ผู้ที่จะใช้สิทธิเลือกตั้ง” มีความสามารถและมีความรับผิดชอบ พอที่จะรู้ถึง “ความสำคัญของการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนราษฎร” ได้

แต่ตรงกันข้าม สิ่งที่แน่นอน และ ไม่เปลี่ยนแปลงของ “ระบอบประชาธิปไตย” และเป็น “หลักการ” ที่ทุกประเทศที่เป็น “ประชาธิปไตย” ได้ยึดถือกันตลอดมา ก็คือ “สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง” ซึ่งเป็น เสรีภาพทางการเมือง อีกด้านหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วย : เสรีภาพในการตั้งพรรคการเมือง (หรือสมาคม) เพื่อการเลือกตั้ง (โดยบางประเทศ ก็มีกฎหมายกำหนดให้ “พรรคการเมือง” ต้องจดทะเบียน แต่บางประเทศ ก็ไม่บังคับ); เสรีภาพในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกพรรคการเมือง (หรือออกจากพรรคการเมือง); และ เสรีภาพในการสมัครรับเลือกตั้งโดยอิสระ คือ จะสมัครโดยสังกัดพรรคการเมืองก็ได้ หรือไม่สังกัดพรรคการเมือง ก็ได้

และพร้อม ๆ กัน “เสรีภาพทางการเมือง” นั้น ก็คือ หลักการเพื่อคุ้มครอง “ความเป็นประชาธิปไตย” ของระบอบการปกครอง” อันได้แก่ หลักการว่าด้วย “สถานภาพของผู้แทน” กล่าวคือ ความเป็น “ผู้แทน” ถือว่าเป็นผู้แทนของประชาชนทั้งประเทศ (ไม่ใช่เฉพาะประชาชนในเขตเลือกตั้ง ที่เลือกตนเองขึ้นมา) และ หลักการว่าด้วย “ความเป็นอิสระของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในการปฏิบัติหน้าที่ของตนได้ตามมโนธรรมของตน โดยต้องไม่อยู่ภายใต้安利ติมอบหมายใด ๆ ”

หลักการ “ความเป็นอิสระของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในการปฏิบัติหน้าที่ได้ตามมโนธรรมของตน” มีมาตั้งแต่ระดับขั้น ของการปกครองระบอบประชาธิปไตย และไม่มีการเปลี่ยนแปลง ; หลักการ “ความเป็นอิสระของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ฯ” เกิดมาจาก “ประสบการณ์ทางการเมือง” ของประเทศต่าง ๆ ในยุโรป ในสมัยเมื่อ ๒๐๐ ปีก่อน เพราะเขารู้ดีว่า ถ้า ส.ส. ไม่มีความเป็นอิสระและต้องตกอยู่ใต้ อาณัติหรือการสั่งการของบุคคลภายนอกแล้ว อะไรจะเกิดขึ้นกับการบริหารประเทศ (ที่ต้องมีการเลือกตั้ง)

นักการเมืองและนักวิชาการ ของประเทศในยุโรป เมื่อ ๒๐๐ ปีก่อน ได้กำหนด “หลักการ ว่า ด้วยความเป็นอิสระของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการปฏิบัติหน้าที่” สำหรับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ขึ้น โดยอาศัย “ประสบการณ์” และการเรียนรู้ “ปัญหาตามความเป็นจริง” ของพฤติกรรมของคน และเป็นการกำหนดขึ้น ก่อนที่โลกเรา จะมี “วิชาสังคมวิทยา- sociology” เขียน เป็นตำราให้เราได้เรียนกัน [หมายเหตุ วิชาสังคมวิทยา - sociology เพิ่งเริ่มสอนกันเป็น “ศาสตร์ - science” ว่า ด้วย “พฤติกรรมมนุษย์และชุมชน” ในกลางศตวรรษที่ ๑๙ นี้เอง โดย นักปราชญ์ชาวฝรั่งเศส ชื่อ Auguste Comte ที่ได้เสียชีวิต ใน ปี ค.ศ.๑๘๕๗ เป็นบุคคลแรกที่ได้ตั้งชื่อวิชานี้]

“นิติปรัชญา” หลังจากนั้น เป็นยุคของ “วิธีคิด” ใน ศตวรรษ ที่ ๑๘ - ๑๙ ที่เรียกกันว่า “sociological approach” กล่าวคือ ถือว่า “กฎหมาย” เป็น เครื่องมือของสังคมในการกำหนดวินัยในการอยู่ร่วมกัน ในรัฐสมัยใหม่ - modern state และ “การศึกษาวิจัยกฎหมาย” และ “การออกแบบกฎหมาย (การสร้าง “กลไก” ใน บทกฎหมาย)” ในยุคศตวรรษ ที่ ๑๘ - ๑๙ จะอยู่บนพื้นฐานของสภาพความเป็นจริง - reality ของสังคม (พฤติกรรมของมนุษย์ และพฤติกรรมของกลุ่มผลประโยชน์ โดยมี “จุดมุ่งหมาย” เพื่อคุ้มครองประโยชน์ส่วนรวม และไม่อยู่บน “สิ่งสมมติ” อีกต่อไป ; ซึ่งผมจะมากลับพูด ถึงเรื่อง นิติปรัชญากับกฎหมายมหาชน อีกครั้งหนึ่ง ใน ตอนที่สาม (ข้อ ๓.๑)

ดูเป็นที่น่าประหลาดใจมาก ที่ผมพบว่า อาจารย์กฎหมายในคณะนิติศาสตร์ของเรา มักจะพูดถึงแต่ สิทธิของประชาชน ในการมี “สิทธิ (ออกเสียง) เลือกตั้ง” แต่ผมไม่ได้ยิน อาจารย์กฎหมายในคณะนิติศาสตร์ของเราท่านใด พูดถึง “เสรีภาพทางการเมือง” ของผู้สมัครรับเลือกตั้ง / สิทธิในการสมัครรับเลือกตั้งได้โดยอิสระ(ไม่ต้องสังกัดพรรคการเมือง) “ หรือ พูดถึง “ความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ของ ส.ส. โดยไม่อยู่ภายใต้อาณัติมอบหมายใด ๆ”

ซึ่งอันที่จริงแล้ว “เสรีภาพทางการเมือง ของผู้สมัครรับเลือกตั้ง” เป็น หลักการพื้นฐานของความเป็นประชาธิปไตย - the principle of democracy ที่สำคัญมากกว่า “สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนทั่วไป” ด้วยซ้ำ เพราะเป็นสิทธิของนักการเมือง ที่ส่งผลโดยตรงต่อการบริหารประเทศในระบอบประชาธิปไตย

ประเทศทุกประเทศ ไม่ว่าจะใช้ กลไก (ระบบสถาบันการันการเมือง - form of government) ในรูปแบบใด (ไม่ว่าจะเป็น “ระบบประธานาธิบดี” หรือ “ระบบรัฐสภา” ฯลฯ) จะต้อง

ยึดถือ “หลักการของความเป็นประชาธิปไตย” ไว้เสมอ ประเทศนั้น จึงจะเรียกตนเอง ได้ว่า เป็นประเทศ ประชาธิปไตย

แม้แต่ “ประเทศที่ใช้ระบบพรรคคอมมิวนิสต์” ก็ยังต้องยอมให้ บุคคลที่มี “คุณสมบัติ” (ตาม รัฐธรรมนูญ) ที่ไม่สังกัดพรรคคอมมิวนิสต์” มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งโดยอิสระได้ (โดยไม่ต้องสังกัดพรรคคอมมิวนิสต์)

ประเทศไทย ตรงกันข้ามกับ “ประเทศประชาธิปไตย” อื่น ๆ สิ่งเกิดขึ้น ในประเทศไทยในขณะนี้ ก็คือ รัฐธรรมนูญของประเทศไทย ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๕ จนถึง รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน (พ.ศ.๒๕๕๐) ได้สร้าง “ระบบเผด็จการ โดยพรรคการเมืองนายทุน ในระบบรัฐสภา” ด้วยการบังคับให้ ส.ส. ทุกคนต้องสังกัดพรรค และให้พรรคการเมืองมีอำนาจบังคับให้ ส.ส. ต้องทำตามมติพรรค (หรือมิฉะนั้น ก็อาจถูกพรรคการเมือง มีมติให้ตนพ้นจาก “การเป็น ส.ส ได้) ซึ่งเป็น “รูปแบบของสถาบันการเมือง - form of government ” (ประเทศเดียวในโลก) ที่ไม่มี “หลักการของความเป็นประชาธิปไตย - the principle of democracy “

และปรากฏว่า คณาจารย์สอนกฎหมายในคณะนิติศาสตร์ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ทุกท่าน ต่างก็เรียก ระบบการปกครองของประเทศไทยนี้ ว่า เป็น “ระบอบประชาธิปไตย”; ผมไม่ทราบว่ อะไร เกิดขึ้นกับ “ท่านอาจารย์ที่สอนกฎหมายในคณะนิติศาสตร์” เหล่านี้ ซึ่งจะได้อกล่าวถึงปัญหานี้ (ข้อที่ ๓.๒) ต่อไป

ต่อไปนี้เป็น ตัวอย่าง “บทมาตรา ในรัฐธรรมนูญของต่างประเทศ” (ที่ใช้ “ระบบรัฐสภา(หรือระบบ กึ่งรัฐสภา)” ที่แสดงให้เห็นถึงการยึดถือ “หลักการของ ความเป็นประชาธิปไตย” ที่ คณาจารย์สอนกฎหมายในคณะนิติศาสตร์ในมหาวิทยาลัยของรัฐของเรา สังเกตไม่เห็น (?) (?)

(๑) รัฐธรรมนูญของประเทศเยอรมันนี (the Basic Law ค.ศ. ๑๙๔๗)

Article (political parties)

(1)The political parties shall participate in the forming of the political will of the people. They may be freely established. Their internal organization must conform to democratic principles. They must publicly account for the assets and for the sources and the use of their funds .

(2) .....

Article 38 (Election)

(1) The Member of the German Bundestag shall be elected in general, direct, equal and secret election. They shall be representatives of the whole people ; They shall not be bound by any instructions, only by their conscience.

(2) any body who has reached the age of eight is entitle to vote; anybody of majority age is eligible for election.

(3) Details shall be the subject of a federal law

(๒) รัฐธรรมนูญของประเทศฝรั่งเศส (ค.ศ. ๑๙๕๘)Article 4

Political parties and groups shall contribute to the exercise of suffrage. They shall be formed freely and shall be carry on their activities freely. They shall respect the principles of national sovereignty and democracy"

Article 27

Any binding instruction is void

The right to vote of members of Parliament is personal

An organic law can authorize, in exceptional cases, voting by proxy (delegation of power). In such a case, no member can receive more than one vote

(๓) รัฐธรรมนูญของประเทศอิตาลี (ค.ศ. ๑๙๔๘)Article 49

All citizens have the right to freely associate in (political) parties to contribute to the democratic process through which determine national policy

Article 67

Each member of Parliament represents the Nation and carry out the duties without restrain of mandate

(๔) รัฐธรรมนูญของประเทศสเปน (ค.ศ. ๑๙๗๘)Article 6

Political parties are the expression of political pluralism, they contribute to the formation and expression of the will of the people and are an essential instrument for political participation. Their creation and the exercise of their activities are free in

so far as they respect the Constitution and the law. Their internal structure and their functioning must be democratic”

Article 66

1. The Cortes Generales represent the Spanish people and are formed by the Congress of Deputies and the Senate.

The Cortes Generales exercise the legislative power of State, approve its budgets, control the action of Government and have the other competences granted them by the Constitution.

3. The Cortes Generales are inviolable

Article 67

1. ....

2. The members of the Cortes Generales are not bound by imperative mandate.

(๕) รัฐธรรมนูญของประเทศเดนมาร์ก (ค.ศ. ๑๙๕๓)

Article 56

The member of the Folketing shall be bound solely by their own consciences and not by any directions given by their electors

(๖) รัฐธรรมนูญของประเทศเกาหลีใต้ (ค.ศ. ๑๙๘๘)

Article 8

(1) The establishment of the political parties shall be free, and the plural party system shall be guaranteed

(2) Political parties shall be democratic in their objectives, organization and activities, and shall have the necessary organizational arrangements for the people to participate in formation of the political will.

(3) .....

....

If the purposes or activities of a political party are contrary to the basic democratic order, the Government may bring an action against it in the

Constitutional Court for its dissolution , and the political party shall be dissolved in accordance with the decision of the Constitutional Court

Article 46

(1) Members of the National Assembly shall have the duty to maintain high standards of integrity

(2) Members of the National Assembly shall give preference to national interests, and shall perform their duty in accordance with conscience.

(4) (3) Members of the National Assembly shall not acquire, through abuse of their position, right and interests in property or positions, or assist others person to acquire the same, by means of contracts with or dispositions by the State, public organizations or industries.

[หมายเหตุ และโปรดทราบด้วยว่า ไม่มี “รัฐธรรมนูญ” ของประเทศใดในโลก (ไม่ว่าประเทศนั้นจะใช้ form of government ในรูปแบบ - system ใด) ที่มีบทมาตรา ที่บังคับให้ ส.ส. ต้องสังกัดพรรค และให้อำนาจแก่ “พรรคการเมือง” มีมติให้ ส.ส. ต้องพ้นจากความเป็น ส.ส. ได้ เหมือนกับ รัฐธรรมนูญของประเทศไทย]

ระบอบการปกครองตามรัฐธรรมนูญของประเทศไทย ในปัจจุบัน

ไม่ใช่ การปกครองใน “ระบอบประชาธิปไตย”

=====

(ตอนที่ ๒)

การเปรียบเทียบ

“การปฏิรูปการเมือง” ของประเทศไทย กับ “การปฏิรูปการเมือง” ของประเทศญี่ปุ่น
ในสมัยรัชกาลที่ ๕ (ค.ศ. ๑๘๖๙ ถึง ค.ศ. ๑๙๑๑) รวม ๔๒ ปี

ทำไม “การปฏิรูปการเมือง” ของประเทศไทย กับ “การปฏิรูปการเมือง” ของประเทศญี่ปุ่น จึงประสบความสำเร็จ แตกต่างกันอย่างมา (?) (?) (?)

ส่วนที่ (๑)

ประวัติศาสตร์ญี่ปุ่น และ ประวัติศาสตร์ ไทย ในยุคการล่าอาณานิคม - colonialism

(๑.๑) ประวัติศาสตร์ประเทศญี่ปุ่น สมัย จักรพรรดิ มัตสึฮิโตะ (เมจิ - MEIJI)

ประเทศญี่ปุ่นเริ่มต้นการปฏิรูปประเทศ ในรัชกาลของ จักรพรรดิ มัตสึฮิโตะ ที่เรียกกันว่า สมัยเมจิ - MEIJI (enlightened government) ระหว่าง ค.ศ. ๑๘๖๗ ถึง ค.ศ. ๑๙๑๒ รวมเวลา ๔๕ ปี

สภาพการบริหารประเทศญี่ปุ่นก่อนการปฏิรูปประเทศ ญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มี จักรพรรดิ เป็นประมุขของประเทศ และปกครองด้วย “ระบบโชกุน - Shogunate “ (ผู้เขียนขอแปล ระบบโชกุนว่าเป็น “ระบบผู้สำเร็จราชการ ที่มีอำนาจเต็ม”); จักรพรรดิญี่ปุ่นประทับอยู่ที่เมืองเกียวโต และโชกุน (ซึ่งตระกูลโตกุกาวา - Tokugawa ได้รับแต่งตั้งให้เป็น “โชกุน” ติดต่อกันมาเป็นเวลา ๒๕๐ ปี) มีเมืองหลวงของตนเอง อยู่ที่เมือง Edo (คือ กรุงโตเกียวในปัจจุบัน)

การปกครองญี่ปุ่นเป็น ระบบ feudalism แบ่งออกเป็น เขต ๆ มีหัวหน้าปกครองในแต่ละเขต เรียกว่า “daimyo” (feudal lords or barons) กระจุกกระจายกันอยู่ทั่วประเทศ ใหญ่บ้างเล็กบ้างมากกว่า ๒๐๐ เขต และในระบบโชกุนนี้ โชกุนเป็น จะ ผู้ใช้อำนาจทางการทหารและการบริหารราชการดูแลควบคุม daimyo ทั้งหมด แทนจักรพรรดิ

ในปี ค.ศ. ๑๘๕๓ (พ.ศ. ๒๓๙๖) สหรัฐส่งกองเรือ ที่มีนายพลเรือจัตวา commodore Matthew Calbraith Perry ไปญี่ปุ่น และยื่น “ข้อเสนอ” ให้ญี่ปุ่นทำสัญญาเปิดประเทศ และ ในปีต่อมา (ค.ศ. ๑๘๕๔) นายพลเรือจัตวา Perry ก็ได้นำ “กองเรือขนาดใหญ่” ไปแสดงแสนยานุภาพ (a show of force) ให้ญี่ปุ่นเห็น และ บังคับให้ญี่ปุ่น ลงนามสัญญา ๆ ; โชกุน โตกุกาวา (ในฐานะผู้แทนของจักรพรรดิ) ได้ทำสัญญาเปิดเมืองท่าให้แก่ สหรัฐอเมริกา ในปี ค.ศ. ๑๘๕๔ และในเวลาต่อมา ญี่ปุ่นก็ได้มีการเจรจาทำสัญญากับประเทศมหาอำนาจต่าง ๆ ในยุโรป ; ประเทศญี่ปุ่นส่งทูตไปสหรัฐอเมริกาเป็นครั้งแรก ใน ปี ค.ศ. ๑๘๖๐

หลังจากญี่ปุ่นถูกบังคับให้ลงนามในสัญญาเปิดประเทศ คนญี่ปุ่นได้มีกระแสต่อต้านสหรัฐอเมริกา และประเทศตะวันตก อยู่เป็นระยะเวลา ๑๐ ปี จนถึงปี ค.ศ. ๑๘๖๔ คนญี่ปุ่นจึงหันเข้าหา “ความจริง” หยุดการต่อต้าน และร่วมกันปฏิรูปประเทศ เพื่อเอาชนะประเทศมหาอำนาจ

บรรดา daimyo เห็นว่า “โชกุน โดกุกาวา” ไม่ได้เจรจากับประเทศมหาอำนาจ เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของคนญี่ปุ่น แต่เป็นการเจรจา และทำสนธิสัญญา เพื่อประโยชน์ของตนเอง ; daimyo ๔ -๕ ตระกูลใหญ่ ๆ จึงรวมตัวกัน ล้มอำนาจของ โชกุน โดกุกาวา

จักรพรรดิ มัตสึโตะ ขึ้นครองราชย์ ในปี ค.ศ. ๑๘๖๗ หลังจากที่โชกุนคนสุดท้ายในตระกูลโดกุกา ได้ถูกบรรดา “ไดเมียว daimyo” ตระกูลใหญ่ ๆ รวมกำลังกันบีบบังคับให้โชกุนลาออก และถวายพระราชอำนาจคืนให้แก่ จักรพรรดิ และร่วมกันปฏิรูปประเทศ

การปฏิรูปประเทศ ในสมัยเมจิ (จักรพรรดิ มัตสึโตะ) หลังจากที่ได้ทำการศึกษาระบบการปกครองและการบริหารประเทศของประเทศมหาอำนาจอย่างรอบคอบแล้ว ประเทศญี่ปุ่นได้ “ลอกเลียน” วิธีการพัฒนาประเทศจากประเทศมหาอำนาจในทุก ๆ ด้าน โดยในแต่ละด้าน ญี่ปุ่นได้เลือกประเทศที่ญี่ปุ่นเห็นว่า มีประสิทธิภาพสูงสุด : คือ ญี่ปุ่นเลือกผู้เชี่ยวชาญฝรั่งเศส มาพัฒนากองทัพบก / เลือกผู้เชี่ยวชาญอังกฤษ มาพัฒนากรรทัพเรือ / เลือก ผู้เชี่ยวชาญชาวฮอลแลนด์ มาดูแลการก่อสร้าง ฯลฯ ; ประมาณการณ์ ว่า ประเทศญี่ปุ่นได้ใช้ผู้เชี่ยวชาญจากประเทศในยุโรป มาช่วยพัฒนาประเทศ ประมาณ เกือบ ๒๐๐๐ คน ; และ ภายใต้ การบริหารประเทศและการเจรจาระหว่างประเทศอย่างชาญฉลาด โดย รัฐบุรุษ ๒ คน (คือ Prince Iwakura Tomomi และ Maquis Okubo Toshimichi) ได้ทำให้ประเทศญี่ปุ่นพ้นจากการกีดกัน จากการขยายอาณานิคมของประเทศมหาอำนาจตะวันตก ในระหว่างที่ทำการพัฒนาประเทศ

ประเทศญี่ปุ่น ได้พัฒนาประเทศในขั้นตอนที่สำคัญ ดังนี้

▪ **ปีที่ ๑๑ (เมจิ) ; ค.ศ. ๑๘๗๘ การยกเลิก “ซามูไร”**

ปีที่ ๙ (เมจิ) ; ญี่ปุ่นเลิก Samurai ค.ศ. ๑๘๗๖

ปีที่ ๑๑ (เมจิ) ; ค.ศ. ๑๘๗๘ ญี่ปุ่นออกกฎหมายห้ามพกดาบ ซึ่งเป็นวัฒนธรรมของญี่ปุ่น ที่ต่อเนื่องมานานกว่า ๒๐๐ ปี (ศตวรรษ ที่ ๑๒)

[หมายเหตุ ถ้าท่านผู้อ่าน เคยดู ภาพยนตร์ เรื่อง the last samurai ท่านผู้อ่านคงพอจำ ภาพยนตร์เรื่องนี้ที่อิงประวัติศาสตร์จริงได้ เพราะตามประวัติศาสตร์ญี่ปุ่น ปรากฏว่า ได้มี daimyo คนสำคัญคนหนึ่ง ที่เคยร่วมกันล้ม ระบบโชกุนตระกูลโดกุกาวา แต่ไม่เห็นด้วยกับการเลิก ซามูไร ที่เป็นวัฒนธรรมอันเก่าแก่ของญี่ปุ่น และได้แยกตัวออกมาจากรัฐบาลญี่ปุ่น และไม่ยอมเลิกซามูไร และถูกปราบในที่สุด]

▪ **ปีที่ ๒๒ (เมจิ) ; ค.ศ. ๑๘๘๙ จักรพรรดิพระราชทานรัฐธรรมนูญ**

ปีที่ ๑๔ (เมจิ) ; ค.ศ. ๑๘๘๑ จักรพรรดิ สัญญาจะพระราชทานรัฐธรรมนูญ และตั้ง “สภา นิติบัญญัติ”

ปีที่ ๑๗ (เมจิ) ; ค.ศ. ๑๘๘๔ ญี่ปุ่นตั้งสภาสูงโดยแบ่งสมาชิกออกเป็น ๕ กลุ่ม (Five orders of nobility) โดย Daimyo ได้เป็น nobility เรียกว่า “kwazoki” และซามูไร ได้เป็น “Zhizoku” ฯลฯ ;

ปีที่ ๒๑ (เมจิ); ค.ศ. ๑๘๘๘ ตั้งคณะรัฐมนตรี และ คณะองคมนตรี;

ปีที่ ค.ศ. ๑๘๘๙ จักรพรรดิพระราชทาน และ ประกาศการใช้รัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญของญี่ปุ่น ยกร่าง โดย Maquis Ito Hirabumi หลังจากญี่ปุ่นได้ ทำการศึกษาเปรียบเทียบ รัฐธรรมนูญของประเทศมหาอำนาจต่าง ๆ ในยุโรป (อังกฤษ/ ฝรั่งเศส / ฮอลแลนด์ ฯลฯ และ สหรัฐอเมริกา)

จักรพรรดิญี่ปุ่นพระราชทานรัฐธรรมนูญแก่คนญี่ปุ่น โดยใช้ระยะเวลา ๘ ปี นับตั้งแต่ ปีที่จักรพรรดิ สัญญา จะให้รัฐธรรมนูญ ใน ปี ค.ศ. ๑๘๘๘

ตาม รัฐธรรมนูญของญี่ปุ่น (ค . ศ . ๑๘๘๙)

รัฐสภาของญี่ปุ่น มี ๒สภา โดย “สภาสูง” มาจาก “การแต่งตั้ง” โดยจักรพรรดิ และ “สภาผู้แทน” มาจาก การเลือกตั้ง โดยผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งจะต้องเป็นผู้ที่เสียภาษี อย่างน้อย ๑๕ เยน

▪ ปีที่ ๒๔ (เมจิ); ค.ศ. ๑๘๙๑ ญี่ปุ่นเสร็จสิ้น “การปฏิรูปกฎหมาย” ที่สำคัญ ๆ ทั้งหมด

ปีที่ ๓๓ (เมจิ); ค.ศ. ๑๘๘๐ ญี่ปุ่นประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญา / ประมวลวิธีพิจารณา ความอาญา ;

ปีที่ ๒๔ (เมจิ); ค.ศ. ๑๘๙๑ ญี่ปุ่นมีประมวลกฎหมายแพ่ง / ประมวลกฎหมายพาณิชย์ / ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง / ธรรมนูญศาลยุติธรรม

[หมายเหตุ ในระยะเริ่มแรก การปฏิรูปกฎหมาย และเขียนประมวลกฎหมายของญี่ปุ่น ญี่ปุ่นได้ ถู้อตามแนวประมวลกฎหมายของประเทศฝรั่งเศส; แต่ต่อมา ญี่ปุ่นได้เปลี่ยนมาถือตามแนว “ประมวล กฎหมายของประเทศเยอรมันนี่”; เนื่องจากในช่วงปลายศตวรรษที่ ๑๙ (ค.ศ. ๑๘๗๐ - ค.ศ. ๑๘๘๐) หลังจากที่ประเทศฝรั่งเศสได้ปรับปรุงกฎหมายในสมัย นโปเลียนในปลายศตวรรษที่ ๑๘ และต้นศตวรรษที่ ๑๙ แล้ว ประเทศเยอรมันนี่ได้ปรับปรุงระบบประมวลกฎหมายของตนเองขึ้น และได้รับการยอมรับอย่างมาก จากประเทศต่าง ๆ ในยุโรป เพราะเป็นกฎหมายที่ทันสมัยกว่าประมวลกฎหมายของฝรั่งเศส

ดังนั้น ประมวลกฎหมายของญี่ปุ่น จึงทันสมัยกว่าประมวลกฎหมายของไทย (แม้ในปัจจุบัน); ที่เห็นได้ชัด ก็คือ ประเทศญี่ปุ่น แยก “ประมวลกฎหมายแพ่ง” ออกจาก “ประมวลกฎหมายพาณิชย์” (เพราะกฎหมายทั้ง ๒ สาขา มีปรัชญากฎหมายและมี “หลักกฎหมาย” ที่แตกต่างกัน); แต่ประเทศไทย เรา รวมกฎหมายแพ่งและกฎหมายพาณิชย์ เข้าเป็นประมวลเดียวกัน เรียกว่า “ประมวลกฎหมายแพ่งและ พาณิชย์”; และแม้ในปัจจุบันนี้ (ค.ศ. ๒๐๑๓) อาจารย์กฎหมาย ในมหาวิทยาลัย และในสถาบันทาง กฎหมายของไทย ก็ยังไม่มี “ความสามารถทางวิชาการ” พอ ที่จะพัฒนากฎหมายในด้านนี้ ได้]

▪ ปีที่ ๓๒ (เมจิ); ค.ศ. ๑๘๙๙ ญี่ปุ่น เลิก “สัญญาสิทธิสภาพนอกอาณาเขต - extraterritoriality”

กับประเทศมหาอำนาจตะวันตก

ปีที่ ๒๗ (เมจิ) ; ค.ศ. ๑๘๙๔ สหรัฐอเมริกาและอังกฤษ ยกเลิกสัญญาสิทธิสภาพนอกอาณาเขต - extraterritoriality กับประเทศญี่ปุ่น

ปีที่ ๓๒ (เมจิ) ; ค.ศ. ๑๘๙๙ ประเทศมหาอำนาจทุกประเทศ ยกเลิก สัญญาสิทธิสภาพนอกอาณาเขตกับประเทศญี่ปุ่น

▪ ปีที่ ๒๘ (เมจิ) ; ค.ศ. ๑๘๙๕ การพัฒนากองทัพบก

ปี ค.ศ. ๑๘๙๔ - ๑๘๙๕ กองทัพบกสมัยใหม่ของญี่ปุ่น รบชนะจีนอย่างง่ายดาย และญี่ปุ่นได้เกาะไต้หวันมาจากจีน พร้อมทั้งค่าปฏิกรรมสงคราม ฯลฯ

▪ ปีที่ ๓๘ (เมจิ) ; ค.ศ. ๑๙๐๕ การพัฒนากองทัพเรือ

ปี ค.ศ. ๑๘๙๔ - ๑๘๙๕ กองทัพเรือของญี่ปุ่น รบชนะกองเรือของรัสเซีย

[หมายเหตุ ถ้าจะพิจารณาย้อนลงไป ก่อนต้นรัชสมัย จักรพรรดิ เมจิ นายพลเรือ Perry ได้นำกองเรือรบสหรัฐ เข้ามาแสดงแสนยานุภาพ - a show of force ให้ชาวญี่ปุ่นเห็นในอ่าวโตเกียว ในปี ค.ศ. ๑๘๕๔ และทำให้ญี่ปุ่นต้องทำ "สัญญาเปิดประเทศ" ทำการค้ากับสหรัฐอเมริกา และในขณะนั้น เรือรบญี่ปุ่นเป็นเรือไม้ ญี่ปุ่นยังสร้าง "เรือเหล็ก" ไม่เป็น และ คนญี่ปุ่นเรียก เรือรบอเมริกัน ว่า "black ships"

เวลาผ่านไป ๕๐ ปี ในการรบทางเรือครั้งสำคัญ ระหว่าง กองเรือรบญี่ปุ่นกับ กองเรือรบรัสเซีย ในปี ค.ศ. ๑๙๐๔ - ๑๙๐๕ (เพื่อแย่งอิทธิพลเหนือ ประเทศเกาหลี) ; ผลการรบปรากฏว่า กองทัพเรือญี่ปุ่นทำลาย "กองทัพเรือของรัสเซีย - the Baltic fleet" ที่ประกอบด้วยเรือรบ ๔๕ ลำ ได้ทั้ง กองทัพ ; กองทัพเรือญี่ปุ่นจมและยึดเรือประจัญบานของรัสเซีย ๘ ลำ เรือลาดตระเวน ๙ ลำ และเรืออื่น ๆ อีกจำนวนมาก ญี่ปุ่นจับนายพลเรือรัสเซีย ๓ คน และทหารเรือรัสเซีย ๗๓๐๐ คน เป็นเชลย (ทหารเรือรัสเซียเสียชีวิตไป ๕๐๐๐ คน) โดยญี่ปุ่น เสียเรือตอร์ปิโด ไป เพียง ๓ ลำ และเสียชีวิตไปเพียง ๑๑๖ คน]

●● สิ้นสุด รัชสมัย จักรพรรดิเมจิ ในปี ค.ศ. ๑๙๑๒ รวมเวลาครองราชย์ทั้งสิ้น ๔๔ ปี

ปีที่ ๔๔ (เมจิ) ; เมื่อสิ้นสุดรัชสมัย จักรพรรดิเมจิ ค.ศ. ๑๙๑๒ รวมเวลา ๔๔ปี ประเทศญี่ปุ่น ได้รับการยอมรับ จากประเทศมหาอำนาจตะวันตก ว่า เป็นประเทศที่เป็น "ประเทศที่พัฒนาแล้ว" และเป็น "ประเทศมหาอำนาจ" ที่ทัดเทียมกับประเทศในยุโรปและสหรัฐอเมริกา ; และประเทศญี่ปุ่นเป็น ประเทศแรกในเอเชีย ที่รบชนะประเทศมหาอำนาจตะวันตก

ต่อไปนี้ เราลองมาดู “การปฏิรูปประเทศ” ของประเทศไทย ในรัชกาล ที่ ๕ ดูบ้าง

(๑.๒) ประวัติศาสตร์ประเทศไทย สมัยรัชกาล ที่ ๕ (พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ)

ผู้เขียนคงไม่ต้องกล่าวว่า ก่อนรัชกาลที่ ๕ นั้น ลัทธิล่าอาณานิคม - colonialism ของประเทศมหาอำนาจเป็นที่ประจักษ์และทราบกันดีอยู่แล้ว เพราะนอกจากสงครามฝิ่นระหว่างประเทศอังกฤษกับจีน (ค.ศ. ๑๘๕๖ - ๑๘๖๐) และสงครามระหว่างประเทศอังกฤษกับพม่า (ค.ศ. ๑๘๕๒ ในสมัยรัชกาลที่ ๔) แล้ว ; และ ก่อนรัชกาลที่ ๕ ประเทศไทยเองก็ได้เสียดินแดนให้แก่ประเทศอังกฤษและประเทศฝรั่งเศสมาแล้วหลายครั้ง (คือ ในสมัยรัชกาล ที่ ๑ เราเสียเกาะหมาก ใน ค.ศ. ๑๗๘๖ และ เสีย มะริด ทรายขาว ตะนาวศรี ใน ปี ค.ศ. ๑๗๘๓ ; ในรัชกาลที่ ๓ เราเสียแสนหวี เมืองพล เชียงตุง ในปี ค.ศ. ๑๘๒๕ ; และ ในรัชกาลที่ ๔ เราเสียสิบสองปันนา ในปีค.ศ. ๑๘๕๔ และ ในปีสุดท้ายของ รัชกาลที่ ๔ เรา ใน ค.ศ. ๑๘๖๗ เรา เสียแคว้นเขมร

รัชกาลที่ ๕ ของเรา พระองค์ท่านได้บริหารประเทศอย่างไร

รัชกาลที่ ๕ (ค.ศ. ๑๘๕๓ - ค.ศ. ๑๘๙๑) ครองราชย์ ตั้งแต่พระชนม์มายุ ๑๕ พรรษา คือ ตั้งแต่ ปี ค.ศ. ๑๘๖๘ - ค.ศ. ๑๘๙๑ (หรือ พ.ศ. ๒๔๑๑ - พ.ศ. ๒๔๕๓) รวมเวลาครองราชย์ทั้งสิ้น ๔๒ ปี คือ ครองราชย์หลังพะเจ้ามัตสุอิโตของญี่ปุ่น ๑ ปี และเสด็จสวรรคต ก่อนพะเจ้ามัตสุอิโตของญี่ปุ่น ๑ ปี ; โดยพระองค์ท่านทำ “พิธีเถลิงถวัลย์ราชสมบัติ” ครั้งแรก ในปีพ.ศ. ๒๔๑๑ (ซึ่งเป็นการบริหารประเทศ โดยมี “ผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน”) และทำ “พิธีราชาภิเษก” อีกครั้งหนึ่งในอีก ๕ ปีต่อมา คือ ในปี พ.ศ. ๒๔๑๖ ; พระองค์เสด็จประพาสยุโรป ๒ ครั้ง ครั้งแรก ในปี พ.ศ. ๒๔๔๐ (ค.ศ. ๑๘๙๗) เป็น ปีที่ ๒๙ ของรัชกาล และครั้งที่สอง ในปี พ.ศ. ๒๔๕๐ (ค.ศ. ๑๙๐๗) ซึ่ง เป็น ปีที่ ๓๙ ของรัชกาล

เราทราบอยู่แล้วว่า รัชกาลที่ ๕ พระองค์ท่านได้พัฒนาประเทศให้คนไทยนานาประการ อย่างเหลือที่กล่าวให้ครบถ้วนได้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการศึกษา การเงินการคลัง (การตั้งหอรัษฎาภิพัฒน์ ในปี พ.ศ. ๒๔๑๖ - ปีที่ ๕ ของรัชกาล) ; การไปรษณีย์ ในปีพ.ศ. ๒๔๒๖ - ปีที่ ๑๕ ของรัชกาล ; การให้ตั้ง “โรงเรียน” ตามวัดทั่วไป และย้ายโรงเรียนที่พระตำหนักสวนกุหลาบ มาไว้ที่วัดมหาราชพาราม ในปี พ.ศ. ๒๔๒๗ - ปีที่ ๑๖ ของรัชกาล ; การคมนาคม (โดยเริ่มสำรวจเพื่อสร้างทางรถไฟ ในปี พ.ศ. ๒๔๓๑ - ปีที่ ๒๐ ของรัชกาล และทำการ เปิดทางรถไฟสายแรก กรุงเทพ - อยุธยา ในปี พ.ศ. ๒๔๓๙ - ปีที่ ๒๘ ของรัชกาล) ; การตั้ง โรงพยาบาลศิริราช และโรงเรียนแพทย์ ในปี พ.ศ. ๒๔๓๑ และ พ.ศ. ๒๔๓๒ - ปีที่ ๒๐ และ ๒๑ ของรัชกาล ; การศาสนา การตั้งวิทยาลัยสงฆ์ที่วัดมหาธาตุ ในปี พ.ศ. ๒๔๓๒ - ปีที่ ๒๑ ของรัชกาล และตรา พรบ. ลักษณะการปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ.๑๒๑ (พ.ศ. ๒๔๔๕) ปีที่ ๓๔ ของรัชกาล ; ทรงริเริ่มการไฟฟ้า ในปี พ.ศ. ๒๔๔๔ - ปีที่ ๓๓ ของรัชกาล ; การประปา ในปี พ.ศ. ๒๔๕๒ - ปีที่ ๔๑ ของรัชกาล แต่ได้ทรงสวรรคตก่อนที่จะกิจการประปา จะสำเร็จ และ ฯลฯ ;

ในบทความนี้ ผู้เขียนจะขอกล่าวเฉพาะใน “รายการ” ที่มีความสำคัญ เพื่อประโยชน์ในการศึกษาเปรียบเทียบ กับการปฏิรูปประเทศ ของประเทศญี่ปุ่น ในสมัยของพระเจ้ามัตสุอิโต

▪ การปฏิรูปการบริหารประเทศ :

ปีที่ ๖ (ร.๕) ; พ.ศ. ๒๔๑๗ (ค.ศ. ๑๘๗๔) (พฤษภาคม) ทรงเริ่มต้นด้วยการตั้ง “the council of state – ที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน ” (จำนวน ๑๒ คน) และ ต่อมาในปีเดียวกัน (สิงหาคม) ทรงตั้ง “the privy council – ปรีวี เคาน์ซิล (หรือคณะองคมนตรี)” (จำนวน ๔๔ คน ประกอบด้วยเจ้านาย ๑๓ พระองค์ และ ข้าราชการผู้ใหญ่ ๓๖ คน)

▪ การเลิกทาส

ปีที่ ๖ ถึง ปีที่ ๓๖ (ร.๕) ; ปีที่ ๖ (ร.๕) ทรงเริ่มการเลิกทาส ด้วยการตรากฎหมายเลิกทาสฉบับแรก (พรบ. พิกัดเกษียณอายุลูกทาสลูกไท) ขึ้น ใน ปี ค.ศ. ๑๘๗๔ (พ.ศ. ๒๔๑๗) และตรา กฎหมายเลิกทาสฉบับสุดท้าย (พรบ. ทาย ร.ศ. ๑๒๔) ให้บรรดาลูกทาสหลุดพ้นเป็นไททั้งหมด ในปี ค.ศ. ๑๙๐๕ (พ.ศ. ๒๔๔๘)

ประเทศไทยใช้เวลาเลิกทาส รวมทั้งสิ้น ๓๑ ปีนับแต่กฎหมายฉบับแรก หรือ เป็นเวลา ๓๗ ปี นับแต่วันที่รัชกาล ที่ ๕ ทรงขึ้นครองราชย์

▪ [ปีที่ ๑๘ (ร.๕) มีเหตุการณ์สำคัญ ที่ทำให้ประเทศไทย ต้อง “เร่ง” การปฏิรูปประเทศ : คือ พม่าเสียดินแดน ให้แก่ประเทศอังกฤษทั้งหมด ในปี ค.ศ. ๑๘๘๕ (พ.ศ. ๒๔๒๘) และ อังกฤษ ได้รวมพม่าเข้ากับประเทศอินเดีย เป็น British India]

▪ ปีที่ ๑๙ (ร.๕) : การพัฒนากองทัพบก

พ.ศ. ๒๔๓๐ (ค.ศ. ๑๘๘๗) : ตั้งโรงเรียนนายร้อยทหารบก (เดิมชื่อ “คะเต็ดสกูล” มีนักเรียนที่คัดมา ๕๐ คน , พ.ศ. ๒๔๓๑ ถึง พ.ศ. ๒๔๔๑ เป็น “โรงเรียนทหารสราญรมย์” “โรงเรียนสอนวิชาการทหารบก” และ “โรงเรียนนายร้อยทหารบก” ตามลำดับ [หมายเหตุ ต่อมาหลังสงครามโลกครั้งที่สอง จึงเปลี่ยนชื่อเป็น “โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า”]

พ.ศ. ๒๔๓๐ (ค.ศ. ๑๘๘๗) : รวมกรมที่เกี่ยวกับทหาร ๙ กรม เป็น “กรมยุทธนาธิการ” (เมษายน ๒๔๓๐) โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นจอมทัพ ; ต่อมา ในปีพ.ศ. ๒๔๓๓ ยกระดับกรมยุทธนาธิการ เป็น “กระทรวงยุทธนาธิการ” และมีการขยายหน่วยทหารและอัตรากำลังในส่วนภูมิภาค ; และต่อมาเป็น “กระทรวงกลาโหม” ในปี พ.ศ. ๒๔๓๖

▪ ปีที่ ๒๒ (ร.๕) : การพัฒนากองทัพเรือ

พ.ศ. ๒๔๓๓ (ค.ศ. ๑๘๙๐) สร้างอู่ต่อเรือขนาดใหญ่ และเปิด “กรมอู่ทหารเรือ” (มีการรวบรวมเรือไม้ / เรือเหล็ก ทั้งจักรข้างและจักรท้าย ทั้งเรือเก่าและเรือสิ่งต่อใหม่ ให้อยู่ใน “กองทัพอู่เรือ” โดย รวมเรือได้ประมาณ ๓๐ ลำ เช่น เรืออรรถเรศรัตนาสน์ เรือสยามมงกุฎไชลสิทธิ ฯลฯ

พ.ศ. ๒๔๓๕ (ค.ศ. ๑๘๙๒) ปีที่ ๒๔ (ร.๕) , จัดตั้ง “โรงเรียนนายเรือ” โดยมีผู้บังคับการคนแรก เป็นชาวเดนมาร์ก

▪ ปีที่ ๒๔ (ร.๕) ; การปฏิรูปการปกครองครั้งใหญ่

การจัด “การบริหารส่วนกลาง” ปีที่ ๒๐ (ร.๕) พ.ศ. ๒๔๓๑ (ค.ศ. ๑๘๘๘) ; แบ่งส่วนราชการ ออกเป็น “กรม” โดยมี ๑๒ กรม

ปีที่ ๒๔ (ร.๕) พ.ศ. ๒๔๓๕ หรือ ร.ศ. ๑๑๑ (ค.ศ. ๑๘๙๒) ; ตั้งกระทรวง ๑๒ กระทรวง และมี “เสนาบดีประจำกระทรวง”

การจัด “การบริหารส่วนภูมิภาค” ปีที่ ๒๔ (ร.๕) พ.ศ. ๒๔๓๕ – พ.ศ. ๒๔๔๙ (ค.ศ. ๑๘๙๒ – ค.ศ. ๑๙๐๖) ; จัดตั้ง “มณฑลเทศาภิบาล” ขึ้น ๑๘ มณฑล ;

ปีที่ ๒๙ (ร.๕) พ.ศ. ๒๔๔๐ ; แบ่งเขตการปกครองแต่ละ “มณฑล” ออกเป็น อำเภอ / ตำบล / หมู่บ้าน ; ตำบลและหมู่บ้าน ให้มีกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ราษฎรเลือกตั้ง โดยตราเป็น “(พรบ. ปกครองท้องที่ ร.ศ. ๑๑๖” (พ.ศ. ๒๔๔๐) ซึ่งหลักการ ของกฎหมายนี้ ยังคงใช้ต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

การจัด “การบริหารส่วนท้องถิ่น” ปีที่ ๓๗ (ร.๕) ; พ.ศ. ๒๔๔๘ (ร.ศ. ๑๒๔) ตั้ง “สุขาภิบาลตำบลท่าลอม” มีกรรมการสุขาภิบาลเป็นผู้บริหาร

ปีที่ ๓๙ (ร.๕) ; พ.ศ. ๒๔๕๐ (ร.ศ. ๑๒๖) แบ่ง สุขาภิบาล ออก เป็น ๒ ขนาด คือ สุขาภิบาลตำบล และ สุขาภิบาลเมือง ; และในตอนปลายรัชกาลที่ ๕ ได้มีการจัดตั้งสุขาภิบาล ประมาณ ๘ แห่ง

▪ ปีที่ ๒๗ (ร.๕) ; การปฏิรูประบบการเมือง (การตั้งฝ่ายบริหาร “คณะรัฐมนตรี”)

พ.ศ. ๒๔๓๗ หรือ ร.ศ. ๑๑๓ (ค.ศ. ๑๘๙๔) ตั้ง “รัฐมนตรีสภา” (พรบ. รัฐมนตรีรัตนโกสินทร์ศก ๑๑๓) ประกอบด้วย (๑) เสนาบดี (หรือผู้แทนเสนาบดี) (๑๒ คน) และ (๒) ผู้ที่ทรงแต่งตั้งเพิ่ม (ไม่น้อยกว่า ๑๒ นาย) [หมายเหตุ “รัฐมนตรีสภา” น่าจะหมายถึง “คณะรัฐมนตรี”]

“รัฐมนตรีสภา” มี “สภานายก (คือ นายกสภาหรือนายกรัฐมนตรี)” “อุปนายก (หรือ รองนายกรัฐมนตรี)” และ “สภาเลขานุการ (คือ เลขานุการสภา หรือเลขาธิการคณะรัฐมนตรี)” มีอำนาจหน้าที่ “ประชุมปรึกษากฎหมายสำหรับแผ่นดิน” ; สภานายก / อุปนายก / รัฐมนตรี / สภาเลขานุการ ต้องถือน้ำกระทำสัตย์สวาสด

●● เมื่อสิ้นสุดรัชสมัย ของรัชกาลที่ ๕ ค.ศ. ๑๙๑๑ (พ.ศ. ๒๔๕๓) รวมเวลา ๔๒ปี

สิ่งที่พระองค์ท่านทรงช่วย “คนไทย” และ “ประเทศไทย” ไว้ได้ คือ การรักษา “เอกราช” ไว้ให้คนไทย ในขณะที่ประเทศเพื่อนบ้านรอบ ๆ บ้านเรา ต้องตกเป็น “เมืองขึ้น” ของประเทศมหาอำนาจในยุโรป

ในสมัยรัชกาลที่ ๕ ประเทศไทยเสียดินแดนให้แก่ ประเทศมหาอำนาจตะวันตก รวม ๕ ครั้ง โดย ๔ ครั้งแรก เป็นการเสียดินแดนให้แก่ฝรั่งเศส ซึ่งเป็นการเสียดินแดนต่อเนื่องติดต่อกัน เป็นเวลา ๑๘ ปี คือ เริ่ม ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๓๑ (ปีที่ ๒๐ ของรัชกาล) จนถึง พ.ศ. ๒๔๔๙ และครั้งสุดท้าย เป็นการเสียดินแดนให้แก่ประเทศอังกฤษ ในปี ค.ศ. ๒๔๕๑ โดยมีลำดับ ดังนี้

(๑) ปีที่ ๒๐ (ร.๕); พ.ศ. ๒๔๓๑ - ค.ศ. ๑๘๘๘ เสียดินแดนครั้งแรก(ให้แก่ฝรั่งเศส) แคว้นสิบสองจุไทย

(๒) ปีที่ ๒๕ (ร.๕); พ.ศ. ๒๔๓๖ - ค.ศ. ๑๘๙๓ (ร.ศ. ๑๑๒) เสียดลาวทั้งหมด และอาณาจักรลานช้าง (ให้แก่ฝรั่งเศส) ไทยต้องชดใช้ค่าเสียหายอีก ๒ ล้านฟรังก์ และเงินไทยอีก ๓ ล้านบาท (ใช้เงินดูแลตั้งรัชกาลที่ ๓ คำสาปและสะสมไว้) (ฝรั่งเศสยึดจันทบุรี เป็นประกัน)

(๓) ปีที่ ๓๔ (ร.๕); พ.ศ. ๒๔๔๕ - ค.ศ. ๑๙๐๒ เสียด เมืองมโนไพร และจำปาศักดิ์ ตรงข้ามปากเซ(ให้แก่ฝรั่งเศส); ฝรั่งเศสถอนจาก จันทบุรี ไปยึดเมืองตราด / ด่านซ้าย / เกาะกง / เกาะกูด แทน)

(๔) ปีที่ ๓๘ (ร.๕); พ.ศ. ๒๔๔๙ - ค.ศ. ๑๙๐๖ เสียดพระตะบอง เสียมราชู ศรีโสภณ (มณฑลบูรพา) (ให้แก่ฝรั่งเศส เพื่อแลกเปลี่ยนกับการที่ฝรั่งเศส ให้ “เอกราชทางศาล”)

(๕) ปีที่ ๔๐ (ร.๕); พ.ศ. ๒๔๕๑ (มีนาคม) - ค.ศ. ๑๙๐๘ เสียด กลันตัน ตรัง กานู ไทรบุรี ปะลิส (ให้แก่อังกฤษ เพื่อแลกเปลี่ยนกับการที่อังกฤษให้ “เอกราชทางศาล”)

[หมายเหตุ โปรดสังเกตว่า การเสียดินแดนของรัชกาลที่ ๕ มีจำนวนรวมทั้งสิ้น ๕ ครั้ง : โดยการเสียดินแดน ๔ ครั้งแรก เป็นการเสียดินแดน ให้แก่ประเทศฝรั่งเศส และ การเสียดินแดนครั้งสุดท้าย เป็นการเสียดินแดนให้ประเทศอังกฤษ

โดยการเสียดินแดนดังกล่าว เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นใน “ช่วงกลาง” ของรัชกาล คือ หลังจากที่พระองค์ท่านครองราชย์มาแล้ว ๒๐ ปี และเป็นการเสียดินแดน ที่มีระยะเวลาห่าง จากการเสียดินแดน (ให้แก่ประเทศฝรั่งเศส) ครั้งสุดท้ายในสมัยรัชกาลที่ ๔ ในปี ค.ศ. ๑๘๖๗ (พ.ศ. ๒๔๑๐) (เสียดแคว้นเขมร) เป็นเวลานานถึง ๒๑ - ๒๒ ปี

ถามว่า ท่านเคยถามตัวท่านเองหรือไม่ว่า ทำไม ประเทศฝรั่งเศสเมื่อได้ดินแดนจากไทยไปแล้วในปลายสมัยรัชกาลที่ ๔ จึงทิ้งเวลาว่างไว้ถึง ๒๑ปี คือ ตั้งแต่ ค.ศ. ๑๘๖๗ จนถึง ค.ศ. ๑๘๘๘ ประเทศฝรั่งเศสจึงย้อนกลับมาเอาดินแดนจากไทย อีก ๔ ครั้ง ในตอนกลางสมัยรัชกาล ที่ ๕

ช่วงระยะนี้ เป็นระยะเวลาที่สำคัญมาก เพราะในช่วงระยะเวลาของการเว้นว่างนี้เอง ที่ทำให้รัชกาลที่ ๕ ของเรา มี “เวลาสำหรับการปฏิรูปประเทศ” เป็นเวลานาน ถึง ๒๐ ปี

ถ้าท่านไม่ทราบ ก็ขอให้ท่านถามผม เมื่อจบการบรรยายนี้แล้ว หรือมิฉะนั้น ก็คงต้องไปสอบถาม “กระทรวงศึกษาธิการ” ดูว่า ได้จัดหลักสูตรและตำราการเรียนวิชาประวัติศาสตร์สากล และประวัติศาสตร์ไทย ในชั้นมัธยมศึกษา ไว้อย่างไร; เพราะเหตุใด ท่านผู้อ่านและคนไทยที่จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาแล้ว จึงไม่ทราบถึงสาเหตุของ “ช่วงเวลาดังกล่าว” อันสำคัญนี้]

ส่วนที่ ๒

การเปรียบเทียบ “ผลสำเร็จ” ของ “การปฏิรูปการเมือง ของรัชกาลที่ ๕” กับ “การปฏิรูปการเมือง ของ พระเจ้ามัตสึโตะ”

ดูเหมือนว่า ทุกสิ่งทุกอย่าง ที่ รัชกาลที่ ๕ ได้ทรงเริ่มต้นใน “การปฏิรูปประเทศไทย” ไว้ จะยังไม่เสร็จสิ้นเมื่อพระองค์ท่านสวรรคต ; โปรดลองพิจารณา ดูใน “ประเด็นสำคัญ” (เฉพาะที่เกี่ยวกับการพัฒนากฎหมาย) ใน ๓ ประเด็น เทียบกับประเทศญี่ปุ่น ดังต่อไปนี้

(๑) การยกเลิก “สนธิสัญญาสภาพนอกอาณาเขต” กับประเทศมหาอำนาจตะวันตก

พ.ศ. ๒๔๖๘ (ค.ศ. ๑๙๒๖) ประเทศไทย ต้องรอถึง รัชกาลที่ ๖ คือในปี ๑๖ ของรัชกาลที่ ๖ ซึ่งเป็นปีสุดท้ายของรัชกาล ประเทศไทยจึงสามารถเจรจาแก้ไข “สนธิสัญญา” เพื่อล้มเลิก “สิทธิสภาพนอกอาณาเขต” ได้ทุกประเทศ ; คือ หลังจากประเทศญี่ปุ่น (ค.ศ. ๑๘๙๙) เป็นเวลา ๒๗ ปี โดยประเทศญี่ปุ่นสามารถยกเลิก “สนธิสัญญาสภาพนอกอาณาเขต” กับประเทศมหาอำนาจตะวันตก ได้ในปีที่ ๓๓ ของจักรพรรดิเมจิ (เมจิ)

และ เหตุที่ทำให้ประเทศไทยสามารถยกเลิก “สนธิสัญญาสภาพนอกอาณาเขต” ได้ ก็มีได้เป็นเพราะ ความสำเร็จใน “การพัฒนาประเทศ” ของเรา แต่ เป็นเพราะประเทศไทยได้ประกาศสงครามกับประเทศเยอรมันนี(กลุ่มอักษะ) ในสมัยสงครามโลก ครั้งที่ ๑ ในสมัยรัชกาลที่ ๖ และในการประชุมทำสนธิสัญญาสันติภาพ ณ พระราชวังแวร์ซายส์ ที่ประเทศฝรั่งเศส ในปี พ.ศ. ๒๔๖๑ (เดือนมกราคม) ผู้แทนประเทศไทยได้เรียกร้องขอให้ประเทศไทยหลุดพ้นจากการผูกมัดด้วยสนธิสัญญาที่ไม่เป็นธรรม ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๓๙๘ (รัชกาลที่ ๔) ; และ ผู้แทนของประเทศมหาอำนาจ ที่เป็นบุคคลแรกที่แสดงความเห็นสนับสนุนประเทศไทยในที่ประชุม ก็คือ ประธานาธิบดี Woodrow Wilson ซึ่งกล่าวว่า “สหรัฐอเมริกาจะให้สัญญาใหม่แก่ไทย ...โดยปราศจากราคาค่างวดใด ๆ “ ; และประเทศไทยได้แก้ไขสัญญาสภาพนอกอาณาเขต กับสหรัฐอเมริกา ในอีก ๒ ปีต่อมา คือในปลายปี พ.ศ. ๒๔๖๓ (ค.ศ. ๑๙๒๑)

หลังจากนั้น ประเทศไทยจึงประสบความสำเร็จในการเจรจาแก้ไขสนธิสัญญาสิทธิสภาพนอกอาณาเขต กับ ประเทศญี่ปุ่น / ฝรั่งเศส / อังกฤษ / เนเธอร์แลนด์ / สเปน / โปรตุเกส / เดนมาร์ก / สวีเดน / เบลเยียม / และประเทศอิตาลี โดยประเทศอิตาลี เป็นประเทศสุดท้ายที่ตกลงแก้ไขสนธิสัญญาฯ ให้แก่ประเทศไทย ในวันที่ ๑๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๖๙ ; การเจรจาแก้ไขสนธิสัญญา ฯ ใช้เวลาประมาณ ๖ ปี และ “คณะทูตพิเศษ” ของไทยในการเจรจา ประกอบด้วยที่ปรึกษาที่มีอำนาจเต็มชาวอเมริกัน คือ ดร.ฟรานซิส บี. แซร์ ซึ่งต่อมา ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์ จาก รัชกาลที่ ๖ ให้เป็น “พระยาภิรมย์ภักดี”

(๒) การปฏิรูปกฎหมาย

ประเทศไทยเสร็จสิ้น “การจัดทำประมวลกฎหมาย” ใน ปี พ.ศ. ๒๔๗๘ (ค.ศ. ๑๙๓๕) คือ หลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ เป็นเวลา ๓ ปี ; ซึ่งเป็นเวลา หลังประเทศญี่ปุ่น (ค.ศ. ๑๘๙๑) เป็นเวลา ๔๔ ปี [หมายเหตุ ทั้งนี้ โดยยังไม่พิจารณาถึง “คุณภาพ” ของประมวลกฎหมาย ฯลฯ ของเรา]

พ.ศ. ๒๔๕๑ เรามี ประมวลกฎหมายฉบับแรกของไทย คือ “กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. ๑๒๗” (พ.ศ. ๒๔๕๑ - ค.ศ. ๑๙๐๘) เป็นปีที่ ๔๑ ของรัชกาลที่ ๕ ก่อนเสด็จสวรรคต ๑ ปี และเป็นเวลา

หลังประเทศญี่ปุ่น (ค.ศ. ๑๘๘๐) เป็นเวลา ๒๘ ปี [หมายเหตุ ปัจจุบัน เรามาใช้ “ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. ๒๕๐๐” แทน]

พ.ศ. ๒๔๗๘ (ค.ศ. ๑๙๓๕) เรามี “ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์” ครบ ๕ บรรพ เมื่อหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง (พ.ศ. ๒๔๗๕) ๓ ปี ; หลังจากที่ประเทศญี่ปุ่นมี ประมวลกฎหมายแพ่ง และ ประมวลกฎหมายพาณิชย์ (ค.ศ. ๑๘๙๑) เป็นเวลา ๔๔ ปี

เราได้เริ่มร่าง “ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์” ในปลายรัชกาล ที่ ๕ คือ ตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๔๕๑ (ปีที่ ๔๑ ร.๕ ซึ่งเป็นปีก่อนที่พระองค์ท่านจะเสด็จสวรรคต ๑ ปี) ; บรรพ ๑ และ บรรพ ๒ ประกาศใช้บังคับครั้งแรก ในปี พ.ศ. ๒๔๖๖ ในรัชกาล ที่ ๖ (ปีที่ ๑๔ ของรัชกาลที่ ๖) โดยจะให้มีผลใช้บังคับในปี พ.ศ. ๒๔๖๗ แต่ปรากฏว่า ประมวลกฎหมายฉบับนี้ ผู้พิพากษาและผู้ใช้กฎหมายอ่านแล้วไม่เข้าใจ และมีข้อบกพร่องมากมาย จึงได้ยกเลิกและประกาศใช้ บรรพ ๑ และ บรรพ ๒ ที่ได้ตรวจชำระใหม่แทน ในปี พ.ศ. ๒๔๖๘ (เป็นปีที่ ๑๖ หรือปีสุดท้ายของรัชกาล ที่ ๖) โดยร่างใหม่ ได้ปรับปรุงและลอกเลียนแบบ จากประมวลแพ่งของญี่ปุ่น ที่ ถู้อตามแนวของประมวลกฎหมายแพ่งของเยอรมันนี่) ; บรรพ ๓ และบรรพ ๔ ประกาศใช้บังคับในรัชกาล ที่ ๗ คือ บรรพ ๓ ประกาศใช้บังคับ ในปี พ.ศ. ๒๔๗๒ (เป็นปีที่ ๕ ของรัชกาลที่ ๗) และ บรรพ ๔ ประกาศใช้บังคับ ในปี พ.ศ. ๒๔๗๕ (เป็นปีที่ ๘ ของรัชกาลที่ ๗) ; ส่วน บรรพ ๕ และ บรรพ ๖ ประกาศใช้บังคับ หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง (พ.ศ. ๒๔๗๕) ๓ ปี คือประกาศใช้ ในปี พ.ศ. ๒๔๗๘ เพราะรัฐบาลมีเงื่อนไขจะต้องทำประมวลกฎหมายให้เสร็จ ตามที่กำหนดไว้ใน “สนธิสัญญากับประเทศมหาอำนาจที่ยอมยกเลิกสิทธิสภาพนอกอาณาเขต ให้ไทย ; รวมเวลาทั้งหมด ในการร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เป็นเวลาประมาณ เกือบ ๓๐ ปี

พ.ศ. ๒๔๗๘ (ค.ศ. ๑๙๓๕) เราก็มี่ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา / ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง / พระธรรมนูญศาลยุติธรรม หลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง(พ.ศ. ๒๔๗๕) เป็นเวลา ๓ ปี ; คือ หลังจากที่ประเทศญี่ปุ่นมีกฎหมายของเขาครบถ้วน (ค.ศ. ๑๘๙๑)เป็นเวลา ๔๔ ปี

[หมายเหตุ ในสมัยรัชกาลที่ ๕ เรามี กฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณา ที่ใช้ไปพลางก่อนชั่วคราว คือกฎหมายลักษณะพยาน ร.ศ. ๑๑๓ (พ.ศ. ๒๔๓๗) / พรบ. วิธีพิจารณาความมีโทษ ใช้ไปพลางก่อน ร.ศ. ๑๑๕ (พ.ศ. ๒๔๔๐) / พรบ. วิธีพิจารณาความแพ่ง ร.ศ. ๑๒๗ (พ.ศ. ๒๔๕๑) และได้มีการตั้ง “คณะกรรมการ” เพื่อจัดทำกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความให้สมบูรณ์ในรูปของประมวลกฎหมาย ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๕๓ ซึ่งเป็นปีสุดท้ายของรัชกาลที่ ๕ และเพิ่งมาสำเร็จเรียบร้อย ในปี พ.ศ. ๒๔๗๘ หลัง เปลี่ยนแปลงการปกครอง ห่างกัน ๒๕ ปี]

(๓) การมีรัฐธรรมนูญ

พ.ศ. ๒๔๗๕ - ค.ศ. ๑๙๓๒ ประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญฉบับแรก (ปีที่ ๘ ของรัชกาล ที่ ๗) ; คือ เป็นเวลาหลังจากที่พระเจ้ามัตสึอิตะ พระราชทานรัฐธรรมนูญ ให้คนญี่ปุ่น (ค.ศ. ๑๘๘๙) ๔๓ ปี

สรุปสั้น ๆ ง่าย ๆ ก็คือ เมื่อสิ้นสุดรัชกาลที่ ๕ “การปฏิรูปการเมือง” ของประเทศไทย ยังไม่เสร็จสิ้น ; แต่ “การปฏิรูปการเมือง” ของ พระเจ้ามัตสึอิตะ ได้เสร็จสิ้นลงก่อนสิ้นสุดรัชกาล ทั้งนี้ โดยยังไม่พูดถึงว่า เมื่อประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญแล้ว อะไรเกิดขึ้นกับประเทศไทยและคนไทย

[หมายเหตุ และการปฏิรูปการเมือง ของเรา ก็ยังไม่เสร็จสิ้นแม้ในปัจจุบันนี้ ค.ศ. ๒๐๑๓ (หรือ พ.ศ. ๒๕๕๖)

ขณะนี้ ท่านผู้ฟังการบรรยาย ได้ทราบ “เหตุการณ์” ที่เป็นข้อเท็จจริง ในทางประวัติศาสตร์ ที่เกิดขึ้น ในสมัยรัชกาลที่ ๕ ของเรา และ ในสมัยจักรพรรดิ มัตสึอิตา ของญี่ปุ่น แล้ว

สิ่งที่คนไทยควรจะต้อง “คิด” ก็คือ

- ประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่นในอดีต ต่างก็ประสบกับ ปัญหา การขยายอาณานิคม - colonialism ของประเทศมหาอำนาจตะวันตก คล้ายคลึงกัน
- กษัตริย์ทั้ง ๒ พระองค์ ต่างก็มีพระชนมายุใกล้เคียงกัน : คือ จักรพรรดิญี่ปุ่น (ค.ศ. ๑๘๕๒ ถึง ค.ศ. ๑๙๑๒) และรัชกาลที่ ๕ ของเรา (ค.ศ. ๑๘๕๓ ถึง ค.ศ. ๑๙๑๑)
- กษัตริย์ทั้ง ๒ พระองค์ ต่างขึ้นครองราชย์ในระยะเวลาใกล้เคียงกัน : จักรพรรดิญี่ปุ่น ขึ้นครองราชย์ เมื่อมีพระชนมายุ ๑๕ พรรษา ตั้งแต่ ค.ศ. ๑๘๕๒ ถึง ค.ศ. ๑๙๒๒ รวมเวลา ๔๔ ปี ; และรัชกาลที่ ๕ ของเราขึ้นครองราชย์ เมื่อมีพระชนมายุ ๑๕ พรรษาเช่นเดียวกัน ตั้งแต่ ค.ศ. ๑๘๕๓ ถึง ค.ศ. ๑๙๒๑ รวมเวลา ๔๒ ปี
- กษัตริย์ทั้ง ๒ พระองค์ ทรงพระราชอัจฉริยะ ไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน

ปัญหาที่น่าศึกษา ของนักวิชาการไทย ก็คือ แม้ว่า กษัตริย์ (และจักรพรรดิ) ของทั้ง ๒ ประเทศ จะรักษาเอกราชของประเทศไว้ได้ แต่เพราะเหตุใด “ผลของการบริหารประเทศ” ของ กษัตริย์ทั้ง ๒ พระองค์ จึงแตกต่างกันอย่างมากมาย

“อะไร” คือ สาเหตุของความแตกต่างนี้

เราจะไปพิจารณา ดู “สาเหตุของความแตกต่าง” นี้ ใน “ตอนที่ ๓ ข้อ ๓.๒ (ข)” ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบ “ความรู้ (กฎหมายมหาชน)” ระหว่าง ความรู้ของ “อาจารย์กฎหมายในคณะนิติศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยของรัฐ ของไทย ณ ปัจจุบัน (ค.ศ. ๒๐๑๓)” กับ ความรู้ของ ผู้ที่ของร่างรัฐธรรมนูญของ ประเทศญี่ปุ่น ในขณะที่พระเจ้ามัตสึอิตาพระราชทานรัฐธรรมนูญฉบับแรกให้คนญี่ปุ่น ใน ปี ค.ศ. ๑๘๘๙ ซึ่งห่างกัน ๑๒๓ ปี (เท่านั้น)

=====

(ตอนที่ ๓)

ประเทศไทยเป็นประเทศที่ไม่มี “ทิศทาง” ของกฎหมายมหาชน

ประเทศไทยเป็นประเทศที่ไม่มีอนาคต

เพราะประเทศไทย ไม่รู้จัก “กฎหมายมหาชน”

ท่านผู้มาฟังการบรรยาย อาจจะแปลกใจ ที่ผมพูดว่า “ประเทศไทย ไม่รู้จัก กฎหมายมหาชน” ; ท่านอาจคิดว่า เป็นไปได้อย่างไร ที่ประเทศไทยจะไม่รู้จักกฎหมายมหาชน ในเมื่อเรามีผู้ได้รับ “ปริญญา กฎหมายหรือปริญญานิติศาสตร์บัณฑิต” อยู่มากมาย เต็มบ้านเต็มเมือง และ เราก็มียุติที่จบปริญญาเอกจาก มหาวิทยาลัยในต่างประเทศที่มีชื่อเสียง อยู่ไม่น้อย แต่ทำไมผมจึงมาพูดเช่นนั้น

ผมขอเรียนว่า “ความรู้” กับการได้รับ “ปริญญา” นั้นไม่เหมือนกัน ผู้ได้รับปริญญา หมายถึง ผู้ที่ได้ผ่านการสอบของมหาวิทยาลัยมาแล้ว ; แต่ผู้นั้นจะมี “ความรู้” มากหรือน้อย เพียงใด ก็ย่อมแล้วแต่ คุณภาพและความเข้มงวดของ มหาวิทยาลัย” ที่ผู้นั้นไปศึกษาเล่าเรียนมา ไม่ว่า มหาวิทยาลัยนั้น จะเป็น มหาวิทยาลัยในประเทศไทย หรือมหาวิทยาลัยของต่างประเทศ

อาจารย์กฎหมาย ในคณะนิติศาสตร์ ๆ ที่ได้รับ “ปริญญา” ของเรา มีความรู้มากน้อย เพียงใด

ในตอนต้นของการบรรยายนี้ ผมได้ตั้ง “ปัญหา” ถามท่านผู้มาฟังคำบรรยายไว้ว่า ทำไม “อาจารย์กฎหมาย ในคณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยของรัฐ จึงไม่บอกกับเรา ว่า ระบบเผด็จการโดย พรรคการเมืองนายทุน ในระบบรัฐสภา ตามรัฐธรรมนูญของเรา เป็นรัฐธรรมนูญ ประเทศเดียวในโลก”

ผมอยากจะขอให้ท่านผู้มาฟังคำบรรยาย โปรดคิดทบทวนด้วยตัวท่านเอง ว่า แม้ในขณะนี้ เดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๕๖

ท่านเคยได้ยิน อาจารย์กฎหมายของเราท่านใด บ้าง (รวมทั้ง ผู้ที่จบปริญญาเอกจาก มหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงของต่างประเทศ) บอกกับท่านว่า รัฐธรรมนูญของไทย (ตามบทบัญญัติปัจจุบัน) เป็น รัฐธรรมนูญประเทศเดียวในโลก ที่เขียนเช่นนี้ หรือไม่ (?)

สำหรับผม ผมไม่เคยได้ยิน; และถ้าท่านไม่เคยได้ยิน ท่านก็คงจะรู้ว่า ใน “การสอนกฎหมาย รัฐธรรมนูญ” ของมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ เขาสอนกันแต่ว่า “หลักการของความเป็น ประชาธิปไตย” (เสรีภาพในการตั้งพรรคการเมือง / เสรีภาพในการเป็นสมาชิกของพรรคการเมือง / ส.ส. มีความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ได้ตามมโนธรรม - conscience ของตนโดยไม่อยู่ในอาณัติและการ มอบหมายใด ๆ) มีอย่างไร ; แต่อาจารย์หรือตำราของมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ เขาคงไม่ได้สอนว่า รัฐธรรมนูญของ ประเทศไทยมีบทบัญญัติอย่างไร เพราะเขาไม่ทราบ จะมีประเทศใดในโลก ที่เขียน บทบัญญัติที่ขัดกับ “หลักการของความเป็นประชาธิปไตย”

การที่ประเทศไทย มีรัฐธรรมนูญที่มีบทบัญญัติที่ขัดกับ “หลักการของความเป็นประชาธิปไตย” อันเป็นหลักการ แต่ “อาจารย์กฎหมาย ในคณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยของรัฐ ที่ไปเล่าเรียนจาก ต่างประเทศมา” มองไม่เห็นความแตกต่าง ระหว่างรัฐธรรมนูญไทย กับ หลักการของความเป็น

ประชาธิปไตย และไม่ได้นำ “ความแตกต่าง” นี้ มาสอนนักศึกษา ของเรา ; ผมก็คงต้องขอให้ท่านผู้มาฟัง การบรรยาย คิดและตอบแก้ตัวท่านเองว่า อาจารย์กฎหมายที่ได้รับ “ปริญญา” จากต่างประเทศ มี “ความรู้” หรือไม่

ยิ่งไปกว่านั้น ท่านที่มาฟังการบรรยายบางท่าน อาจจำได้ว่า ผมได้เคยเขียน “บทความ” บทหนึ่ง และในบทความนั้น ผมได้อ้าง “ข้อเท็จจริง” เรื่องหนึ่ง ว่า ได้มีผู้ที่ได้จบ “ปริญญาจากมหาวิทยาลัย ต่างประเทศ” ที่มีชื่อเสียงบางคน ได้บอกแก่ประชาชน อย่างเปิดเผยว่า “ระบบรัฐสภา ของประเทศไทย” เหมือนกับ “ระบบรัฐสภาของประเทศอังกฤษ” ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ท่านผู้นั้น นอกจากตนเองจะ “ไม่มี ความรู้” แล้ว ยังทำให้คนไทยทั้งประเทศ เข้าใจผิด ไปด้วย

ต่อไปนี้ ขอให้เรากลับมาพิจารณา ในปัญหา ว่า “กฎหมายมหาชน” และ “นิติปรัชญา” คือ อะไร

(๓.๑)

“กฎหมายมหาชน” และ “นิติปรัชญา” คือ อะไร

เราทราบกันดี อยู่แล้ว ว่า กฎหมายมหาชนประกอบ กฎหมายสาขาสำคัญ ๒ สาขา คือ “กฎหมายรัฐธรรมนูญ” และ “กฎหมายปกครอง” (กฎหมายว่าด้วย กระบวนการยุติธรรม ตำรวจ - อัยการ - ตุลาการ / กฎหมายว่าด้วยการบริหารราชการประจำ / และ กฎหมายว่าด้วยการกระจายอำนาจ ให้แก่ท้องถิ่นในรูปแบบต่าง ๆ) ; แต่ก่อนที่เราจะมาดูว่า เรา (คนไทย) มี “ความรู้” ในสาระสำคัญของ กฎหมายรัฐธรรมนูญ และ กฎหมายปกครอง กัน มากน้อยเพียงใด ผมขอทำความเข้าใจกับ “วิธีคิดทาง กฎหมาย” หรือ “นิติปรัชญา” กันก่อนว่า นักกฎหมายในประเทศที่พัฒนาแล้ว เขา “คิด” กันอย่างไร และ ทำไม “กฎหมายมหาชน” จึงได้เกิดขึ้น และ แยกออกเป็นสาขา ต่าง ๆ

● นิติปรัชญา แห่ง ยุคศตวรรษ ที่ ๑๙ - ๒๐ คือ อะไร

ผู้เขียนคงไม่สามารถเอาตำรา “วิชานิติปรัชญา” อันเป็นวิชาที่ว่าด้วยวิธีคิดทางกฎหมาย เป็น เล่ม ๆ มาย่อและบรรยายให้ท่านผู้อ่านเข้าใจได้หมด ในการบรรยาย นี้

แต่ผู้เขียนคิดว่า วิธีที่ง่ายที่สุด และสั้นที่สุด ที่เราจะสามารถทำความเข้าใจ “วิชานิติ ปรัชญา” ให้กับ ท่านผู้ที่มาฟังการบรรยายนี้ได้ ด้วยการอ้างถึง “ถ้อยคำสั้น ๆ” เพียงประโยคเดียว ; ซึ่ง เป็น “ประโยค” ที่ผมเชื่อว่า ท่านผู้ที่มาฟังการบรรยายจำนวนมากในที่นี้ เคยได้ยินมาแล้ว ไม่มากก็น้อย

ประโยคนั้น คือ “นักกฎหมาย เป็น วิศวกรสังคม - social engineer”

ประโยคนี้นี้ เป็นประโยคที่อาจารย์ที่สอนวิชานิติปรัชญาของเรา ใช้อ้างอิงกันเป็นประจำในการ สอนวิชานิติปรัชญาแก่นักศึกษากฎหมาย ; เพราะ ในตำรา (ว่าด้วยนิติปรัชญา) ของต่างประเทศ นักปราชญ์ทางนิติปรัชญาของโลก หลายท่านได้ให้ความสำคัญของ “บทบาทของนักกฎหมาย” ในโลกยุค

ปัจจุบัน ศตวรรษที่ ๑๙ - ๒๐ โดยทำการเปรียบเทียบไว้ว่า “นักกฎหมาย เป็น วิศวกรสังคม - social engineer”

คำว่า “วิศวกร - engineer” นี้ ผมเชื่อว่า ทุกท่านคงทราบและเข้าใจความหมายของ คำว่า “วิศวกร” กันแล้ว เป็นอย่างดี ; วิศวกร ก็คือ “นักคิด” เพื่อออกแบบและสร้าง “สิ่งก่อสร้าง” โดยสิ่งก่อสร้างนั้น จะต้องมีความมั่นคง และนำไปใช้งานได้ สมตามความมุ่งหมายของการสร้าง ; นักกฎหมายที่เป็น “วิศวกรสังคม - social engineer” ก็เช่นเดียวกัน คือ นักกฎหมายต้องเป็น “นักคิด” ในออกแบบกฎหมาย เพื่อสร้าง “กลไกทางกฎหมาย” ที่เป็นระบบ และมีหลักการที่แน่นอน โดยเมื่อนำ (บทกฎหมาย) มาใช้บังคับแล้ว จะต้องคาดหมายได้ว่า บทกฎหมายที่ตนออกแบบ และนำมาใช้บังคับนั้น จะเกิดผลตามความมุ่งหมายของการตรากฎหมาย คือ การบริหารประเทศ (ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย)มีประสิทธิภาพ สมตามความมุ่งหมาย คือ เพื่อประโยชน์ส่วนรวม

ความแตกต่างที่สำคัญ ระหว่าง “วิศวกร(ก่อสร้าง)” กับ “วิศวกร(สังคม)” ก็คือ วัสดุก่อสร้าง ; “วัสดุก่อสร้าง” ของวิศวกร(ก่อสร้าง) ได้แก่ สิ่งของต่าง ๆ ที่เป็นวัตถุ (เช่น อิฐ หิน ปูน ทราย เหล็ก ฯลฯ) และ วิศวกร(ก่อสร้างจะ) จะต้องใช้วัตถุลำนั้น สร้างให้เป็น ตึกรามบ้านช่อง ที่ใช้ประโยชน์ได้ ตามแบบที่กำหนดไว้

แต่ “วัสดุก่อสร้าง” ของวิศวกร(สังคม) หรือ นักกฎหมาย ได้แก่ “คน” (ไม่ว่า “คน” นั้นจะเป็น เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ใช้อำนาจรัฐ หรือ “คน” นั้น เป็น ประชาชน ที่จะได้รับสิทธิและประโยชน์จากบทกฎหมายที่รัฐตราขึ้น) ; และคนในสังคมนั้น ประกอบด้วย กลุ่มผลประโยชน์หลากหลาย โดยแต่ละกลุ่มต่างมีประโยชน์ของตนเอง และต่างขัดแย้งซึ่งกันและกัน

วิศวกร(สังคม) หรือ “นักกฎหมาย” จะต้องสร้าง “กฎเกณฑ์ (บทกฎหมาย)” ให้เป็น วินัยของสังคม ในการอยู่ร่วมกันของคนจำนวนมาก โดยกฎเกณฑ์(บทกฎหมาย)เหล่านั้น จะต้องสามารถควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคมได้อย่างเหมาะสม (ทั้งพฤติกรรม ของคนที่เป็น “เจ้าหน้าที่ผู้ใช้อำนาจรัฐตามบทกฎหมาย” และพฤติกรรมของคน ที่เป็น “ประชาชนที่จะได้สิทธิและประโยชน์ตามบทกฎหมาย”) เพื่อให้ “การบังคับใช้บทกฎหมาย” เป็นไปเพื่อประโยชน์แก่ส่วนรวม (ให้มากที่สุด)

นิติปรัชญา (วิธีคิด) ในยุคศตวรรษที่ ๑๙ - ๒๐ เกิดขึ้นมา พร้อมกับ ลัทธิประชาธิปไตย และ “กลไก”ของระบอบการปกครองของ รัฐสมัยใหม่ - modern state และในระยะเวลาใกล้เคียงกันนั้น ก็คือ การก่อกำเนิด ของ วิชาสังคมวิทยา (วิชาว่าด้วยพฤติกรรมของคนและของชุมชน) ; นิติปรัชญา ในยุคศตวรรษที่ ๑๙ - ๒๐ เป็น “วิธีคิด” ที่เรียกกันว่า “sociological approach”

ในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย (รัฐสมัยใหม่ - modern state) “กฎหมาย เป็นเครื่องมือของสังคม” ; งานของวิศวกร(สังคม) เป็นงานที่ยากกว่างาน ของ วิศวกร(ก่อสร้าง) เพราะวิศวกร(สังคม) หรือนักกฎหมาย จะต้องสร้าง (ออกแบบ)กฎหมาย ที่ทำให้ “กลไก - mechanism ในการ

ปกครองในระบอบประชาธิปไตย (ของ รัฐสมัยใหม่ - modern state) “ทำงาน” ให้เกิดผล ตรงตามความมุ่งหมายของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย คือ เพื่อ “ประโยชน์ส่วนรวม” ให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ; ไม่ว่า “กลไก” นั้น จะเป็นกลไก (ระบบสถาบันการเมือง) ใน “กฎหมายรัฐธรรมนูญ - constitutional law” หรือ เป็นกลไกใน “กฎหมายปกครอง - administrative law” (กฎหมายว่าด้วยกระบวนการยุติธรรม - ตำรวจ - อัยการ - ตุลาการ / กฎหมายว่าด้วยการบริหารราชการประจำ / กฎหมายว่าด้วยการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่น)

นิติปรัชญาในยุคศตวรรษที่ ๑๙ - ๒๐ สอนให้นักกฎหมาย ในฐานะที่เป็น “วิศวกรสังคม - social engineer” เขียน (ออกแบบ) กฎหมาย และใช้กฎหมาย โดยมี “จุดมุ่งหมาย” เพื่อแก้ปัญหาให้สังคม ; นิติปรัชญาในยุคศตวรรษที่ ๑๙ - ๒๐ ไม่ได้สอนให้ “นักกฎหมาย” เป็นนัก เล่นสำนวน หรือเป็น คริธณูไซย เพื่อหลีกเลี่ยงผลบังคับใช้ของ(บท)กฎหมาย

สิ่งที่ เป็น “ปัญหา” ของประเทศไทย ก็คือ เรามี “อาจารย์กฎหมายในคณะนิติศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ที่สอนวิชานิติปรัชญา คือ สอนให้นักศึกษากฎหมายของเรา รู้ว่า ในยุคปัจจุบันนี้ “นักกฎหมาย” มีความสำคัญ และมีบทบาทในสร้างกฎเกณฑ์(วินัย) ของสังคม จนถึงขั้นว่า “นักกฎหมาย เป็น “วิศวกรสังคม - social engineer”

แต่ ปัญหาของเรา ก็คือ เราไม่มี “อาจารย์กฎหมายในคณะนิติศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ที่จะสอนกฎหมาย ให้ “นักศึกษากฎหมาย” ของเรา มีความสามารถ เป็น “วิศวกรสังคม - social engineer” ได้ ; แม้แต่อาจารย์ผู้สอนวิชานิติปรัชญา เอง ก็ยังเป็นที่สงสัยว่า ตนเองจะมีความสามารถพอ ที่จะ เป็น วิศวกรสังคม - social engineer” ให้คนไทย ได้หรือไม่

ในช่วงเวลา ๒๐๐ ปีที่ผ่านมา ภายใต้วิถีคิดของนิติปรัชญา ของรัฐสมัยใหม่ ในศตวรรษ ที่ ๑๙ - ๒๐ ประเทศที่พัฒนาแล้ว ได้มีการปรับเปลี่ยน “แนวความคิดทางกฎหมาย” / พัฒนา “วิธีการศึกษาวิจัยกฎหมาย” (กฎหมายเปรียบเทียบ - comparative law) / และได้เปลี่ยนแปลง “กลไก” ในกฎหมายมหาชนมากมาย ทั้ง “กลไก” (ระบบสถาบันการเมือง)ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ และกลไกในกฎหมายปกครอง ซึ่งเป็นพื้นฐานของการบริหารประเทศในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ; การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ อาจารย์กฎหมาย และ นักกฎหมายของเรา ตามไม่ทัน

อาจารย์กฎหมายในคณะนิติศาสตร์ ของเรา มี “ปัญหา”ในการเข้าถึง - access (การอ่าน) ตำรากฎหมายภาษาต่างประเทศ เพราะประเทศไทยมีภาษาไทยของเราเอง และไม่เคยตกอยู่ภายใต้อาณานิคมของประเทศมหาอำนาจ และ เราเขียน(ออกแบบ) “กลไก”ในบทกฎหมายของเรา ด้วยความคิดของเราเอง ผิดบ้างถูกบ้าง เพราะเราไม่มี “พื้นฐาน”ในการทำการวิจัยกฎหมาย

ผมไม่แน่ใจว่า ประเทศไทยเป็นประเทศที่โชคดีหรือโชคร้าย ในการที่เราได้เป็นประเทศเอกราชมาโดยตลอด และเพราะการที่ประเทศไทยเป็นเอกราชมาตลอดนี้เอง ที่ทำให้ประเทศไทยไม่มีโอกาสที่จะได้รับการถ่ายทอด “รูปแบบ” ของบทกฎหมาย (ที่เขา “คิดวิเคราะห์” มาแล้ว) ของประเทศที่พัฒนาแล้ว มาใช้ในประเทศของเรา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การถ่ายทอดรูปแบบ กฎหมายที่เกี่ยวกับ “กฎหมาย

ปกครอง” (กฎหมายว่าด้วยกระบวนการยุติธรรม – ตำรวจ – อัยการ – ตุลาการ / กฎหมายว่าด้วยการบริหารราชการประจำ / กฎหมายว่าด้วยการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่น) ที่เป็นพื้นฐานของ การใช้อำนาจรัฐของ “ระบบสถาบันการเมือง” ที่มาจากการเลือกตั้ง ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย

เรารู้ได้อย่างไรว่า อาจารย์กฎหมายในคณะนิติศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐของเรา ไม่มี “ความสามารถ” พอที่จะเป็น “วิศวกรสังคม - social engineer” ให้แก่คนไทยได้ (?) (?) ; และ “ใคร” จะเป็นผู้ตอบคำถามนี้

ตามพฤติกรรมทางสังคมวิทยา คงไม่มี “อาจารย์กฎหมายในคณะนิติศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐของเรา” ท่านใด ที่จะออกมาพูดว่า ตนเองไม่มีความรู้ หรือ ไม่มี “ความสามารถ” ; แล้วเรารู้ได้อย่างไรว่า อาจารย์กฎหมาย ๗ ของเรา ไม่มี “ความสามารถ” พอที่จะเป็น “วิศวกรสังคม - social engineer” ให้แก่คนไทย

คำตอบ ก็คือ เราสามารถรู้ได้ โดยตรวจดู จาก “ผลงาน(จริง)” ของอาจารย์ กฎหมายในคณะนิติศาสตร์ ๗

“ ผลงานจริง ” ของอาจารย์กฎหมายในคณะนิติศาสตร์ ได้แก่ ตำรา งานวิจัย บทความ ของท่านอาจารย์ ๗ เหล่านี้ รวมตลอดไปถึง ผลและประสิทธิภาพของ (บท)กฎหมาย ที่ประเทศได้ตราขึ้นใช้บังคับ ที่อาจารย์กฎหมายมีส่วนร่วมในการเขียน (ออกแบบ)กฎหมาย ไม่ทางตรงก็ทางอ้อม

และแน่นอน สิ่งที่จะชี้วัดว่า “ ผลงานจริง ” ของอาจารย์กฎหมายในคณะนิติศาสตร์เหล่านี้ มี “คุณภาพ” หรือไม่ คงไม่ใช่เป็น การเปรียบเทียบ ระหว่าง “ผลงาน” ของอาจารย์กฎหมายในคณะนิติศาสตร์ของมหาวิทยาลัยของรัฐภายในประเทศ ด้วยกันเอง ; แต่ต้องเปรียบเทียบ กับ “ผลงาน” ตามมาตรฐานของ อาจารย์กฎหมาย ของ “ประเทศที่พัฒนาแล้ว” ; เพราะ การชี้วัดคุณภาพ ๗ ด้วยการเปรียบเทียบกับผลงาน ๗ ภายในประเทศ ด้วยกันเอง เราคงไม่สามารถมองเห็นความแตกต่าง ของ “ความรู้กฎหมาย” ของท่านอาจารย์เหล่านี้ได้ เพราะเป็นการเปรียบเทียบ ผลงานที่อยู่ภายใน “กะลา” เดียวกัน

ถามว่า ท่านที่ฟังการบรรยายในวันนี้ ท่านเคยอ่าน “เอกสารวิจัยกฎหมาย” ของนักวิชาการกฎหมายของต่างประเทศที่พัฒนาแล้ว บ้างหรือไม่ ; ท่านเคยทราบหรือไม่ว่า กฎหมายว่าด้วยการบริหาร (ข้าราชการ) “ตำรวจ” “อัยการ” “ตุลาการ” ฯลฯ เรามีหลักการอย่างไร มีบทบัญญัติแตกต่างกับกฎหมายของเราอย่างไร (โดยยังไม่ต้องพิจารณาว่า กฎหมายของเรา เราควรจะเขียนอย่างไร เพราะเหตุใด)

ต่อไปนี่ จะเป็น “หัวข้อ” ที่จะพิจารณาถึง ผลงานจริง ของ “อาจารย์กฎหมายในคณะนิติศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ” และของบรรดา “นักกฎหมาย” ที่เป็น “ผลผลิต” จาก การเรียนการสอนวิชา กฎหมาย ของ “อาจารย์กฎหมายในคณะนิติศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ” ตลอดเวลา ๘๐ ปี นับแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครอง ของเรา

และสำหรับปัญหาว่า ใครจะเป็นผู้ตอบ “คำถาม” (เรารู้ได้อย่างไรว่า อาจารย์กฎหมาย ๗ ของเรา ไม่มี ความสามารถพอที่จะเป็น “วิศวกรสังคม - social engineer” ให้แก่คนไทย); ผู้ที่จะต้องตอบคำถามนี้

คงจะได้แก่ “คนไทย” ทุกคน รวมทั้งท่านผู้ที่มาฟังการบรรยายในวันนี้ด้วย และสำหรับผม ผม ก็ เป็นเพียง “ ผู้ที่ให้ความเห็นคนหนึ่ง”

=====

๓.๒)

(ทำไม ผมจึงพูดได้ว่า)

อาจารย์กฎหมาย ในคณะนิติศาสตร์ในมหาวิทยาลัยของรัฐของเรา

มี “ความรู้ (กฎหมายมหาชน)” ล้าหลังประเทศที่พัฒนาแล้วกว่า ๑๐๐ (หนึ่งร้อย) ปี

(๓.๒) (ก)

วิวัฒนาการของ “ตัวบทรัฐธรรมนูญฉบับต่าง ๆ ของประเทศไทย”

“ระบบเผด็จการโดยพรรคการเมืองนายทุน ในระบบรัฐสภา” (ประเทศเดียวในโลก) เกิดขึ้นใน ประเทศไทย ได้อย่างไร ในช่วง ๘๐ ปี ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๕ ถึง พ.ศ. ๒๕๕๖

เราทราบกันดี อยู่แล้ว ว่า กฎหมายมหาชนประกอบ กฎหมายสาขาสำคัญ ๒ สาขา คือ กฎหมายรัฐธรรมนูญ และกฎหมายปกครอง (กฎหมายว่าด้วย กระบวนการยุติธรรม ตำรวจ – อัยการ – ศาลาการ) / กฎหมายว่าด้วยการบริหารราชการประจำ และ กฎหมายว่าด้วยการกระจายอำนาจให้แก่ ท้องถิ่นในรูปแบบต่าง ๆ)

ผมได้กล่าวแล้วว่า ผมเห็นว่า ประเทศไทย กำลังต้อง “จ่ายราคา สำหรับการที่เราเป็นเอกราช” ในสมัยรัชกาล ที่ ๕ เพราะการเป็นเอกราช ทำให้เราไม่ได้รับการถ่ายทอดประสพการณ์และรูปแบบการ พัฒนาประเทศ จากระบบกฎหมายมหาชนของ “ประเทศมหาอำนาจที่พัฒนาแล้ว” และในขณะเดียวกัน อาจารย์กฎหมาย ฯของเราไม่มี “ความรู้” พอ ที่จะพัฒนาระบบกฎหมายมหาชน (กฎหมายรัฐธรรมนูญ และกฎหมายปกครอง)ที่ดี ให้กับคนไทย

“กฎหมายปกครอง”ของเราในขณะนี้ กล่าวได้ว่า เป็นระบบที่พิกลพิการ และสร้างปัญหาการ บริหารให้เรายู้อยู่ไม่น้อย ตามที่ปรากฏเป็นข่าวอยู่ในหน้าหนังสือพิมพ์ทุก ๆ วัน ; ระบบ (กฎหมาย) บริหาร ราชการประจำและการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นของประเทศ ไม่ได้รับการพัฒนาและไม่มีการเขียน (ออกแบบ) กฎหมายที่ดีพอ ที่จะ เป็นพื้นฐานรองรับการใช้อำนาจรัฐของสถาบันการเมือง (ที่มาจากการ เลือกตั้ง) ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ได้; ซึ่งแตกต่างกับ “ประเทศเพื่อนบ้านของเรา” (ที่เป็น เมืองขึ้นของประเทศมหาอำนาจ) หลายประเทศ ที่มีพื้นฐานทางกฎหมายปกครองดีกว่าเรา

สำหรับ (กฎหมาย)รัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็น การออกแบบ “ระบบสถาบันการเมือง” ก็ปรากฏว่า อาจารย์กฎหมายในคณะนิติศาสตร์ และนักวิชาการของไม่มี “ความรู้” และไม่ชวนขวยแสวงหาความรู้

(แตกต่างกับผู้ร่างรัฐธรรมนูญของญี่ปุ่น ในสมัยพระเจ้ามัตสึโตะ) ; การเขียน (ออกแบบ)รัฐธรรมนูญ - form of government ของเรา แต่ละฉบับ เป็นการเขียนเพื่อที่จะเอา “อำนาจรัฐ” มาให้กับตนเอง (ผู้ให้รัฐธรรมนูญ) ไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง

ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงการปกครอง ใน ปี พ.ศ. ๒๔๗๕ จึงมิใช่เป็น “การแก้ปัญหาการบริหารประเทศ ของระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช” แต่ได้กลายเป็น การเริ่มต้นของการสร้างปัญหาการบริหารประเทศ ในระบอบการปกครองที่อ้างว่า เป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตย ; การเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับ เป็นการแย่ง “อำนาจรัฐ” ระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ (บางครั้งก็แย่งอำนาจระหว่างทหารด้วยกันเอง และหลาย ๆ ครั้ง ก็เป็นการแย่งอำนาจระหว่างนักการเมืองที่มาจาก การเลือกตั้ง และการรัฐประหารโดยทหาร) และในปัจจุบัน เราจบลงด้วย “ระบบเผด็จการ โดยพรรคการเมืองนายทุน ในระบบรัฐสภา” ประเทศเดียวในโลก

ในการบรรยายนี้ ผมจะพูดถึง ปัญหาของ ระบบสถาบันการเมือง - form of government (กฎหมายรัฐธรรมนูญ) เป็นประการสำคัญ โดยจะยังไม่พูดถึง ปัญหาการปฏิรูประบบกฎหมายพื้นฐานของการบริหาร (กฎหมายปกครอง) ; เพราะถ้าเรา (คนไทย) ไม่สามารถแก้ “ปัญหาระบบสถาบันการเมือง” ได้ เรา (คนไทย) ก็คงจะไม่สามารถแก้ “ปัญหากฎหมายปกครอง” ได้ เพราะ “สถาบันการเมือง” เป็นองค์กรที่มีอำนาจสูงสุดในการตรากฎหมายของประเทศ และดังนั้น ถ้าเราไม่ได้ “คนดี” มาปกครองประเทศ เราก็คงไม่มี “คนดี” ที่จะมาแก้กฎหมาย(ปกครอง) ให้เรา

ผมขอเริ่มต้น ด้วยการตรวจดู “วิวัฒนาการ ของ รัฐธรรมนูญ” ฉบับต่าง ๆ ของเรา เพื่อหาสาเหตุว่า “ระบบเผด็จการโดยพรรคการเมืองนายทุน ในระบบรัฐสภา” (ประเทศเดียวในโลก) เกิดขึ้นในประเทศไทย ได้อย่างไร ในช่วง ๘๐ ปี ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๕ ถึง พ.ศ. ๒๕๕๖

ขณะนี้ ประเทศไทย มีรัฐธรรมนูญ รวมทั้งหมดรวม ๑๙ ฉบับ (ไม่ใช่ ๑๘ ฉบับ ตามที่พูด ๆ กัน) โดยเป็น “ธรรมนูญการปกครอง” อย่างสั้น ๆ ที่มาจากการปฏิวัติหรือรัฐประหาร ๗ ฉบับ และเป็นรัฐธรรมนูญที่เต็มรูปแบบ ๑๒ ฉบับ

ในที่นี้ เราจะพิจารณาเฉพาะ “รัฐธรรมนูญฉบับที่เต็มรูปแบบ” เท่านั้น โดยจะพิจารณาเรียงกันไป ตามลำดับ เพื่อตรวจดู วิวัฒนาการ (ความเปลี่ยนแปลง) ของ “แนวความคิด(ทางกฎหมายมหาชน)” ของอาจารย์กฎหมายและนักกฎหมาย ที่มีส่วนสำคัญในการเขียน(ออกแบบ) ระบบสถาบันการเมือง - form of government ที่ปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญฉบับต่าง ๆ ของเรา

ในตอนที่ ๑ ของคำบรรยายนี้ เราได้เรียนรู้ “หลักการ ของ ความเป็นประชาธิปไตย - the principle of democracy” จากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญของต่างประเทศมาแล้ว ; ต่อไปนี้ เราจะลองมาตรวจดูว่า รัฐธรรมนูญของเราฉบับใดบ้าง ที่ยึดถือ “หลักการ ของความเป็นประชาธิปไตย” และฉบับใดบ้าง ที่ออกนอกกรอบ “หลักการสากล” ดังกล่าวนี ; และขอให้ท่านผู้ที่มาฟังการบรรยาย โปรด

สังเกต “ความแตกต่าง” ของหลักการและถ้อยคำ ที่ปรากฏอยู่ในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฉบับต่าง ๆ ของเรา เพราะสิ่งเหล่านี้ เป็น “ข้อเท็จจริง” ที่แสดงให้เห็นถึง “มาตรฐานความรู้” ของ อาจารย์กฎหมาย และวงการวิชาการ ของประเทศไทย

เมื่อเราเอา “รัฐธรรมนูญของเราทุกฉบับ” มาเรียงลำดับกัน เราก็คงพบว่า “แนวความคิด(ทางกฎหมายมหาชน)” ตลอดระยะเวลา ๘๐ ปี คือ ตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ จนถึงปัจจุบัน พ.ศ. ๒๕๕๖ (ค.ศ. ๒๐๑๓) สามารถแยกได้เป็น ๓ ช่วงระยะเวลา คือ (๑) ช่วงระยะที่หนึ่ง เป็น รัฐธรรมนูญที่ไม่มีบทบัญญัติให้ส.ส.ต้องสังกัดพรรค ; (๒) ช่วงระยะที่สอง เป็น รัฐธรรมนูญ ที่เริ่มมีบทบัญญัติบังคับให้ส.ส.ต้องสังกัดพรรคการเมือง ; และ (๓) ช่วงระยะที่สาม เป็น รัฐธรรมนูญที่เป็น “ระบบเผด็จการ โดยพรรคการเมืองนายทุน ในระบบรัฐสภา” เป็นประเทศแรกและเป็นประเทศเดียวในโลก

ต่อไปนี่ ผมจะเอาตัวบทรัฐธรรมนูญของเรา เพียง ๒ มาตรา คือ เฉพาะมาตราที่เกี่ยวกับ “สถานภาพ ของ ส.ส.” และ “คำปฏิญาณ ของ ส.ส.” มาเรียงลำดับไว้ เพื่อแสดงให้เห็นว่า เราเริ่มออกนอกกรอบ “หลักการของ ความเป็นประชาธิปไตย - the principle of democracy” ตั้งแต่เมื่อใด (ธน. ฉบับใด) และ หลังจากที่เราก่อนนอกกรอบหลักการของความเป็นประชาธิปไตย ด้วยการบังคับให้ ส.ส.ต้องสังกัดพรรคการเมืองแล้ว บทมาตราทั้งสอง (ซึ่งเป็นมาตราสำคัญอย่างยิ่งของระบอบประชาธิปไตย ที่กำหนดให้ “ส.ส. มีความอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ของ ส.ส ได้โดยอิสระตามมโนธรรมของตน และไม่อยู่ในอาณัติมอบหมายใด ๆ”) ได้มีการเปลี่ยนแปลง “ถ้อยคำ” ไปอย่างไร

ช่วงระยะที่หนึ่ง (เป็น รัฐธรรมนูญที่ไม่มีบทบัญญัติให้ส.ส.ต้องสังกัดพรรค)

ช่วงระยะที่หนึ่ง คือ รัฐธรรมนูญที่ใช้บังคับ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๕ (ค.ศ. ๑๙๓๒) จนถึง พ.ศ. ๒๕๑๖ (ค.ศ. ๑๙๖๓) รวมเวลา ๓๑ ปี ; โดยในช่วงระยะนี้ เรามีรัฐธรรมนูญฉบับสมบูรณ์ อยู่ ๖ ฉบับ โดยไม่นับรวมรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๔๗๕ ฉบับที่เป็นฉบับแรกของประเทศไทย

[หมายเหตุ เราทราบกันอยู่แล้วว่า รัฐธรรมนูญ ใน ปี พ.ศ.๒๔๗๕ ของเรา นั้น มีอยู่ ๒ ฉบับ คือ พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช ๒๔๗๕ และ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕ ; แต่ในที่นี้ ผู้เขียนจะเริ่ม ตั้งแต่ รัฐธรรมนูญ (พ.ศ. ๒๔๗๕) ฉบับที่สอง ซึ่งเป็น “รัฐธรรมนูญ ในระบอบประชาธิปไตย” ฉบับแรกของประเทศไทย เป็นต้นไป

สิ่งที่แปลกก็คือ เรา(คนไทย)ไม่ค่อยได้ทราบว่า รัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ.๒๔๗๕ ฉบับแรก ของเรา มี “ที่มา” อย่างไร และมี “รูปแบบ” มา จากไหน เพราะไม่มีการสอนในคณะนิติศาสตร์ ของมหาวิทยาลัย และไม่มีอยู่ใน ตำราวิชากฎหมายรัฐธรรมนูญ ที่อาจารย์กฎหมาย ใช้สอนในมหาวิทยาลัย [หมายเหตุ จะเป็นเพราะเหตุผลประการใด ก็ขอให้ท่านที่มาฟังการบรรยาย คิดเอาเอง]

รัฐธรรมนูญ ฉบับแรก ในปี พ.ศ. ๒๔๗๕ คือ “พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช ๒๔๗๕” ของเรา (มี ๓๙ มาตรา ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ (ค.ศ. ๑๙๓๒) จนถึง วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๔๗๕ เป็นเวลา ๕ เดือนเศษ ; มีบทบัญญัติสำคัญ ที่น่าสังเกตดังต่อไปนี้

มาตรา ๒๘ (ของ หมวด ๔ “คณะกรรมการราษฎร”) คณะกรรมการราษฎรมีอำนาจและหน้าที่ ดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสภา

มาตรา ๑๑ คุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือก เป็นผู้แทนประเภทที่ ๑ คือ (๑) สอบไล่วิชาการเมืองได้ตามหลักสูตร ซึ่งสภาจะได้ตั้งขึ้นไว้ ; (๒) ..... ฯลฯ ; (๓) เฉพาะผู้สมัครรับเลือกเป็นผู้แทนประเภทที่ ๑ ในสมัยที่ ๒ จะต้องได้รับความเห็นชอบของสมาชิกในสมัยที่ ๑ เสียก่อน ว่า เป็นผู้ที่ไม่ควรสงสัยว่าจะนำมาซึ่งความไม่เรียบร้อย

“กลไก ของระบบสถาบันการเมือง – form of government” ตามรัฐธรรมนูญ (พระราชบัญญัติธรรมนูญฯ) ฉบับแรกของเรานี้ แตกต่างไปจากรัฐธรรมนูญฉบับต่อ ๆ มา ของประเทศไทยทุกฉบับ และเห็นได้ชัดว่า ได้ลอกเลียนรูปแบบระบบสถาบันการเมือง มาจาก รัฐธรรมนูญของประเทศรัสเซีย ฉบับปี ค.ศ. ๑๙๑๘ (พ.ศ. ๒๔๖๑) คือ (๑) ประการแรก รัฐธรรมนูญฉบับนี้(มาตรา ๒๘) เรียกชื่อ “คณะรัฐมนตรี” (สถาบันฝ่ายบริหาร) ว่า “คณะกรรมการราษฎร” ซึ่ง “คำ” คำนี้ ตรงกับรัฐธรรมนูญของประเทศรัสเซีย ๆ ที่เรียก “คณะรัฐมนตรี” ในยุคนั้น ว่า “the people ‘s commissar” และเรามีนายกรัฐมนตรี ที่เรียกว่า “ประธานคณะกรรมการราษฎร” และ (๒) ประการที่สอง รัฐธรรมนูญฉบับนี้ (ตาม มาตรา ๑๑ (๖) และ มาตรา ๑๐) กำหนดให้ “ผู้ที่จะสมัครรับเลือกตั้ง” ต้องได้รับความเห็นชอบจาก “สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสมัยที่ ๑” (ซึ่งได้แก่ “คณะบุคคล จำนวน ๗๐ นาย ที่”คณะราษฎร” แต่งตั้งขึ้น) ก่อน ซึ่งอำนาจนี้ เป็นอำนาจเช่นเดียวกับ อำนาจของ “พรรคคอมมิวนิสต์ของรัสเซีย” ; ตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้ เรามีพระยามโนปกรณนิติธาดา – ก่อน หุตะสิงห์ เป็น ประธานคณะกรรมการราษฎร คือ เป็นนายกรัฐมนตรีคนแรกของประเทศไทย

แต่อย่างไรก็ตาม สิ่งที่พระราชบัญญัติธรรมนูญฯ ฉบับนี้ของเรา แตกต่างไปจากรัฐธรรมนูญของรัสเซีย (ค.ศ. ๑๙๑๘) ในสาระสำคัญ ก็คือ พระราชบัญญัติธรรมนูญฯ ดังกล่าว ได้บัญญัติให้ประเทศไทย มี “สถาบันกษัตริย์” ซึ่งไม่มีในรัฐธรรมนูญของรัสเซีย ; รัฐธรรมนูญรัสเซีย ฉบับ ปี ค.ศ. ๑๙๑๘ นี้ ได้ถูกยกเลิกไป โดยรัฐธรรมนูญของรัสเซียฉบับต่อมา ใน ปี ค.ศ. ๑๙๓๖ (พ.ศ. ๒๔๗๙) และในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ของรัสเซีย ได้กลับมาเรียกชื่อ สถาบันฝ่ายบริหาร ว่า เป็น “คณะรัฐมนตรี – the council of ministers” ตามแบบอย่างของประเทศในยุโรป]

(๑) รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๔๗๕ (รธน. ฉบับที่ ๒)

มาตรา ๒๐ (สถานภาพ) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ย่อมเป็นผู้แทนของปวงชนชาวสยาม มิใช่แทนเฉพาะผู้ที่เลือกตนขึ้นมา ต้องปฏิบัติหน้าที่ตามความเห็นของตนโดยบริสุทธิ์ใจ ไม่อยู่ในความผูกมัดแห่งอาณัติมอบหมาย ใด ๆ

มาตรา ๑๙ (คำปฏิญาณ) ก่อนเข้ารับหน้าที่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องปฏิญาณในที่ประชุมแห่งสภาว่าจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญนี้

(๒) รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๔๘๙ (รธน. ฉบับที่ ๓)

มาตรา ๓๖ (สถานภาพ) สมาชิกพรรคสภาและ สภาผู้แทน ย่อมเป็นผู้แทนปวงชนชาวไทย ไม่อยู่ในความผูกมัดแห่งอาณัติมอบหมายใด ๆ และต้องปฏิบัติหน้าที่ตามความเห็นของตนโดยบริสุทธิ์ใจ เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทย

มาตรา ๓๕(คำปฏิญาณ) ก่อนเข้ารับหน้าที่ สมาชิกพรรคสภาและสมาชิกสภาผู้แทน ต้องปฏิญาณในที่ประชุมแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่า จะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญนี้

(๓) รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๔๙๐ ฉบับชั่วคราว (รธน. ฉบับที่ ๔)

มาตรา ๔๔ (สถานภาพ) สมาชิกวุฒิสภาและสภาผู้แทน ย่อมเป็นผู้แทนของปวงชนชาวไทย ไม่อยู่ในความผูกมัดแห่งอาณัติมอบหมายใด ๆ และต้องปฏิบัติหน้าที่ตามความเห็นของตนโดยบริสุทธิ์ใจ เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทย

มาตรา ๔๓(คำปฏิญาณ) ก่อนเข้ารับหน้าที่ สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทน ต้องปฏิญาณในที่ประชุมแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่า จะรักษาไว้และปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ

(๔) รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๔๙๒ (รธน. ฉบับที่ ๕)

มาตรา ๑๐๑ (สถานภาพ) สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทน ย่อมเป็นผู้แทนของปวงชนชาวไทย ไม่อยู่ในความผูกมัดแห่งอาณัติมอบหมายใด ๆ และต้องปฏิบัติหน้าที่ตามความเห็นของตนโดยบริสุทธิ์ใจ เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทย

มาตรา ๑๐๒ (คำปฏิญาณ) ก่อนเข้ารับหน้าที่ สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทน ต้องปฏิญาณในที่ประชุมแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิก ด้วยถ้อยคำดังต่อไปนี้

“ข้าพเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอปฏิญาณว่า จะปฏิบัติหน้าที่ตามความเห็นของข้าพเจ้าโดยบริสุทธิ์ใจ เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทย ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ “

(๕) รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๔๗๕ (รธน. ฉบับที่ ๖)

ถ้อยคำในบทมาตรา คงเป็นเป็นไป ตาม รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๔๗๕ แต่แก้ไข “เลขมาตรา” จากมาตรา ๑๙ และ มาตรา ๒๐ เป็น มาตรา ๔๘ และมาตรา ๔๙ ตามลำดับ

[มาตรา ๔๙ (สถานภาพ) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ย่อมเป็นผู้แทนของปวงชนชาวสยาม มิใช่แทนเฉพาะผู้ที่เลือกตนขึ้นมา ต้องปฏิบัติหน้าที่ตามความเห็นของตนโดยบริสุทธิ์ใจ ไม่อยู่ในความผูกมัดแห่งอาณัติมอบหมายใด ๆ

มาตรา ๔๔ (คำปฏิญาณ) ปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญก่อนเข้ารับหน้าที่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ต้องปฏิญาณในที่ประชุมแห่งสภาว่าจะรักษาไว้และนี้]

(๖) รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๑๑ (รธน. ฉบับที่ ๘) (มีคำว่า “จะปฏิบัติหน้าที่ตามความเห็นของตนโดยบริสุทธิ์ใจ” ทั้งสองมาตรา)

มาตรา ๙๗ (สถานภาพ) สมาชิกวุฒิสภาและสภาผู้แทน ย่อมเป็นผู้แทนของปวงชนชาวไทย ไม่อยู่ในความผูกมัดแห่งอาณัติมอบหมายใดๆ และต้องปฏิบัติหน้าที่ตามความเห็นของตนโดยบริสุทธิ์ใจ เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทย

มาตรา ๙ (คำปฏิญาณ) ก่อนเข้ารับหน้าที่ สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทน ต้องปฏิญาณตนในที่ประชุมแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิก ด้วยถ้อยคำดังต่อไปนี้

“ข้าพเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอปฏิญาณว่า จะปฏิบัติหน้าที่ตามความเห็นของข้าพเจ้าโดยบริสุทธิ์ใจ เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทย ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตาม ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ “

ช่วงระยะที่สอง (รัฐธรรมนูญ ที่เริ่มมีบทบัญญัติบังคับให้ส.ส.ต้องสังกัดพรรคการเมือง แต่ยังไม่เป็น “ระบบเผด็จการ โดยพรรคการเมืองนายทุน ๆ ที่สมบูรณ์แบบ)

ช่วงระยะที่สองนี้ ได้แก่ รัฐธรรมนูญของประเทศไทย ที่ใช้บังคับ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๗ (ค.ศ. ๑๙๖๔) จนถึง ปัจจุบัน พ.ศ. ๒๕๓๕ (ค.ศ. ๑๙๙๒) รวมเวลา ๑๘ ปี โดยในช่วงระยะนี้ เรามีรัฐธรรมนูญฉบับสมบูรณ์ อยู่ ๓ ฉบับ

(๑) รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๑๗ (รธน. ฉบับที่ ๑๐ , ยกร่างโดย คณะกรรมาธิการวิสามัญ ที่แต่งตั้งโดย “สภานิติบัญญัติแห่งชาติ” ตามธรรมนูญชั่วคราว พ.ศ. ๒๕๑๕ - คณะปฏิวัติ)

มาตรา ๑๒๗ (สถานภาพ) สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ย่อมเป็นผู้แทนปวงชนชาวไทย

มาตรา ๑๒๔ (คำปฏิญาณ) ก่อนเข้ารับหน้าที่ สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทน ต้องปฏิญาณตนในที่ประชุมแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิก ด้วยถ้อยคำดังต่อไปนี้

“ข้าพเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอปฏิญาณว่า จะปฏิบัติหน้าที่ตามความเห็นของข้าพเจ้าโดยบริสุทธิ์ใจ เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทย ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตาม ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ”

(● การบังคับสังกัดพรรคการเมือง ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง จะต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองพรรคเดียว (มาตรา ๑๑๗ (๓))

● การพ้นจากสมาชิกภาพของ ส.ส. สมาชิกภาพของ ส.ส. ลิ้นสุดลง เมื่อ (๑) ลาออกจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมือง และ (๒) เมื่อพรรคการเมืองมีมติให้พ้นจากการเป็นสมาชิก(ของพรรคการเมือง) และ ไม่อาจเข้าเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่นได้ภายใน ๖๐ วันนับแต่วันที่พรรคการเมืองมีมติ (มาตรา ๑๒๔ (๗) (๘))]

(๒) รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๒๑ (รธน. ฉบับที่ ๑๓ , ยกร่างโดยคณะกรรมการ ที่แต่งตั้งโดย “สภานิติบัญญัติแห่งชาติ” ตามรัฐธรรมนูญชั่วคราว พ.ศ. ๒๕๒๐ - คณะปฏิวัติ)

มาตรา ๑๐๖ (สถานภาพ) สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ย่อมเป็นผู้แทนปวงชนชาวไทย

มาตรา ๑๐๗ (คำปฏิญาณ) ก่อนเข้ารับหน้าที่ สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ต้องปฏิญาณตนในที่ประชุมแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิก ด้วยถ้อยคำดังต่อไปนี้

“ข้าพเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอปฏิญาณว่า จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทย ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตาม ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ”

[● การบังคับสังกัดพรรคการเมือง ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองที่ส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้ง ๗ พรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง แต่พรรคเดียว (มาตรา ๙๔ (๓))

● การพ้นจากสมาชิกภาพของ ส.ส. สมาชิกภาพของ ส.ส. ลิ้นสุดลง เมื่อ (๑) ลาออกจากพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิก (๒) พรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิก มีมติ ๗ ให้พ้นจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิก (มาตรา ๑๐๓ (๗)) (หมายเหตุ รธน. ฉบับนี้ ไม่เปิดโอกาสให้ไปเข้าเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่นได้ เหมือน รธน. พ.ศ. ๒๕๑๗)]

(๓) รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๓๔ (รธน. ฉบับที่ ๑๕ , ยกร่างโดยคณะกรรมการ ที่แต่งตั้งโดย “สภานิติบัญญัติแห่งชาติ” ตามรัฐธรรมนูญชั่วคราว พ.ศ.๒๕๓๔ - คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ)

มาตรา ๑๑๗ (สถานภาพ) สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ย่อมเป็นผู้แทนปวงชนชาวไทย และต้องปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทย

มาตรา ๑๑๘ (คำปฏิญาณ) ก่อนเข้ารับหน้าที่ สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ต้องปฏิญาณตนในที่ประชุมแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิก ด้วยถ้อยคำดังต่อไปนี้

“ข้าพเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอปฏิญาณว่า จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทย ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตาม ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ”

[● การบังคับสังกัดพรรคการเมือง ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองที่ส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้ง ๗ พรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง แต่พรรคเดียว (มาตรา ๑๐๕ (๓))

● การพ้นจากสมาชิกภาพของ ส.ส. สมาชิกภาพของ ส.ส. ลิ้นสุดลง เมื่อ (๑) ลาออกจากพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิก (๒) พรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกมีมติให้พ้นจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิก (มาตรา ๑๑๔ (๗)]

ช่วงระยะที่สาม เป็น รัฐธรรมนูญที่ “ระบบเผด็จการ โดยพรรคการเมืองนายทุน ในระบบรัฐสภา” ประเทศแรกและเป็นประเทศเดียวในโลก

ช่วงระยะที่สาม เริ่มต้นด้วย การแก้ไขเพิ่มเติม (มาตรา ๑๕๙) รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๓๔ (รธน. ฉบับที่ ๑๕) โดย รธน. ฉบับที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๓๕ ในเดือนกันยายน หลังพฤษภาทมิฬ ซึ่งทำให้ “ระบบการบังคับให้ ส.ส. ต้องสังกัดพรรคการเมือง ฯ” ตาม รธน. พ.ศ. ๒๕๓๔ (ที่ไม่ใช่ระบอบประชาธิปไตย ที่เริ่มต้นตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๗) กลายมาเป็น “ระบบเผด็จการ โดยพรรคการเมืองนายทุน ในระบบรัฐสภา” ประเทศเดียวในโลก และ หลังจากนั้น เราก็มียุทธ. ฉบับสมบูรณ์ ที่เป็น “ระบบเผด็จการ ฯ” ตามมาอีก ๓ ฉบับ จนถึง ปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๕๕ - ค.ศ. ๒๐๑๓) รวมเวลา ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๕ (ค.ศ. ๑๙๖๒) จนถึงขณะนี้ เป็นเวลา ๒๐ ปีเศษ [หมายเหตุ ท่านผู้ที่มาฟังการบรรยาย ลองคิดทบทวน ดูว่า อะไรเกิดขึ้นแก่ประเทศไทย ในช่วงระยะที่สามนี้]

(๑) รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๓๔ (รธน. ฉบับที่ ๑๕ , ยกร่างโดยคณะกรรมการ ที่แต่งตั้งโดย “สภานิติบัญญัติแห่งชาติ” ตามธรรมนูญชั่วคราว พ.ศ. ๒๕๓๔ - คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ)

มาตรา ๑๑๗ (สถานภาพ) คงเดิม

มาตรา ๑๑๘ (คำปฏิญาณ) คงเดิม

[●การบังคับสังกัดพรรคการเมือง (มาตรา ๑๐๕ (๓) คงเดิม

● การพ้นจากสมาชิกภาพของ ส.ส. (มาตรา ๑๑๔ (๗) คงเดิม

● นายกรัฐมนตรี ต้องมาจาก ส.ส. (มาตรา ๑๕๙ วรรคสอง “นายกรัฐมนตรี ต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร” แก้ไขเพิ่มเติม โดย รธน. ฉบับที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๓๕ ในเดือนกันยายน หลังพฤษภาทมิฬ โดย นายกรัฐมนตรีชั่วคราว)

(๒) รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๓๘ (สำหรับผู้เขียน คือ รธน. ฉบับที่ ๑๖ ; รธน. ฉบับนี้(แม้จะเรียกชื่อว่า เป็น รธน. ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป็นรัฐธรรมนูญ ที่ยกร่างขึ้นใหม่ทั้งฉบับ โดย “คณะกรรมการแก้ไขรัฐธรรมนูญ” ที่แต่งตั้ง โดยรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๓๔ ได้มีการแก้ไขและเพิ่มเติมบทมาตราเดิม และมีการเรียงลำดับ “เลขมาตรา” ใหม่ทั้งหมด และด้วยเหตุนี้เอง รธน.แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับนี้ จึงเป็นรัฐธรรมนูญที่สมบูรณ์ทั้งฉบับเป็นเอกเทศ)

มาตรา ๑๒๓ (สถานภาพ) สาระคงเดิม (มาตรา ๑๑๗ เดิม)

มาตรา ๑๒๔ (คำปฏิญาณ) สาระคงเดิม (มาตรา ๑๑๘ เดิม) คือ ก่อนเข้ารับหน้าที่ สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ต้องปฏิญาณตนในที่ประชุมแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิก ด้วยถ้อยคำดังต่อไปนี้

“ข้าพเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอปฏิญาณว่า จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทย ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตาม ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ”

[●การบังคับสังกัดพรรคการเมือง (มาตรา ๑๑๑ (๓)) สาระเดิม ของมาตรา ๑๐๕ (๓) คือ ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ฯ

● การพ้นจากสมาชิกภาพของ ส.ส. (มาตรา ๑๒๐ (๗)) สาระเดิม ของมาตรา ๑๑๔ (๗) คือ สมาชิกภาพของ ส.ส. สิ้นสุดลง เมื่อ (๑) ลาออกจากพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิก (๒) พรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกมีมติให้พ้นจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิก

● นายกรัฐมนตรี ต้องมาจาก ส.ส. (มาตรา ๑๖๓ วรรคสอง) สาระเดิม ของมาตรา ๑๕๙ วรรคสอง คือ นายกรัฐมนตรี ต้องเป็น ส.ส.]

(๓) รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ (สำหรับผู้เขียน คือ ฉบับที่ ๑๗ , ยกร่างโดย “สภาร่างรัฐธรรมนูญ (ส.ส.ร.)” จำนวน ๙๙ คน ตาม รธน. พ.ศ. ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๓๙)

มาตรา ๑๔๙ (สถานภาพ) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ย่อมเป็นผู้แทนปวงชนชาวไทย และต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทย

มาตรา ๑๕๐ (คำปฏิญาณ) ก่อนเข้ารับหน้าที่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ต้องปฏิญาณตนในที่ประชุมแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิก ด้วยถ้อยคำดังต่อไปนี้

“ข้าพเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอปฏิญาณว่า จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทย ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตาม ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ”

[● การบังคับสังกัดพรรคการเมือง ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคการเมือง นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า ๙๐ วัน (มาตรา ๑๐๗ (๔))

● การพ้นสมาชิกภาพของ ส.ส. สมาชิกภาพของ ส.ส. สิ้นสุดลง เมื่อ (๑) ลาออกจากพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิก (๒) พรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิก มีมติ ฯ ให้พ้นจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิก (มาตรา ๑๑๔ (๘))

● นายกรัฐมนตรี ต้องมาจาก ส.ส. (มาตรา ๒๐๑) นายกรัฐมนตรี ต้องแต่งตั้งจาก ส.ส.]

(๔) รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ ฉบับปัจจุบัน (สำหรับผู้เขียน คือ รธน. ฉบับที่ ๑๙) , ยกร่างโดย “สภาร่างรัฐธรรมนูญ (ส.ส.ร.)” จำนวน ๑๐๐ คน (มาตรา ๑๙) และ “คณะกรรมการอำนวยการร่างรัฐธรรมนูญ” จำนวน ๓๕ คน (มาตรา ๒๕) ตาม รธน. (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. ๒๕๔๙ ของ “คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข”)

มาตรา ๑๒๒ (สถานภาพ) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ย่อมเป็นผู้แทนปวงชนชาวไทย โดยไม่อยู่ในความผูกมัดแห่งอาณัติ มอบหมาย หรือความครอบงำ ใด ๆ และต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทย โดบปราศจากการขัดกันแห่งผลประโยชน์

มาตรา ๑๒๓ (คำปฏิญาณ) ก่อนเข้ารับหน้าที่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ต้องปฏิญาณตนในที่ประชุมแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิก ด้วยถ้อยคำดังต่อไปนี้

“ข้าพเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอปฏิญาณว่า ข้าพเจ้าจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ของประเทศและประชาชน ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตาม ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ”

[● การบังคับสังกัดพรรคการเมือง ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียว เป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า ๙๐ วันนับถึงวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในกรณีที่มีการเลือกตั้ง เพราะเหตุอุปสภาคต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคการเมืองเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า ๓๐ วันนับถึงวันเลือกตั้ง (มาตรา ๑๐๑ (๓))

● การพ้นสมาชิกภาพของ ส.ส. สมาชิกภาพของ ส.ส. สิ้นสุดลง เมื่อ (๑) ลาออกจากพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิก (๒) พรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิก มีมติ ๗ ให้พ้นจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิก ๗ (มาตรา ๑๐๖ (๗))

● นายกรัฐมนตรี ต้องมาจาก ส.ส. (มาตรา ๑๗๑ ๖.๒) นายกรัฐมนตรี ต้องเป็น ส.ส. ๖]

ถ้อยคำและข้อความใน บทมาตรา ที่ว่าด้วย “สถานภาพ ของ ส.ส. / ส.ว.” และ “คำปฏิญาณ ของ ส.ส. / ส.ว.”

ในรัฐธรรมนูญฉบับต่าง ๆ ของเรา บอกอะไร แก่เราได้บ้าง

ทีกกล่าวข้างต้นนี้ คือ บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับ “หลักการของความเป็นประชาธิปไตย - the principle of democracy” ของ รัฐธรรมนูญ (ฉบับสมบูรณ์) ทั้ง ๑๒ ฉบับของประเทศไทย และ ถ้อยคำและข้อความในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ บอกให้เราเห็นว่า ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ๘๐ ปี ตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช (พ.ศ. ๒๔๗๕) อาจารย์กฎหมายใน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย และ นักวิชาการของประเทศไทย มี “ความรู้” หรือ มี “ความไม่รู้” ใน หลักการของความเป็นประชาธิปไตย ที่เป็นหลักสากล มากน้อยเพียงใด

ผมไม่ทราบว่าจะ เมื่อท่านผู้มาฟังการบรรยาย ได้ “อ่าน” ถ้อยคำใน บทมาตราข้างต้นนี้แล้ว ท่าน (ไม่ว่าจะเป็น “นักกฎหมาย” หรือไม่ใช่ นักกฎหมาย) ได้ ใส่ใจในประการใดบ้าง หรือไม่

อันที่จริง ในข้อความดังกล่าวข้างต้น ผมได้ทำ “ตัวช่วย” เพื่อช่วยให้ท่านผู้อ่านสังเกตเห็น “ความสำคัญ” ของความแตกต่างของถ้อยคำในตัวบท อยู่แล้วบาง ประการ เช่น ผมได้แบ่งให้เห็น “ช่วงเวลา” ของบทบัญญัติรัฐธรรมนูญที่ใช้ถ้อยคำแตกต่างกัน โดยแบ่งเป็น ๓ ช่วงเวลา และ ผมได้ใช้ “ขนาด” ตัวอักษร ที่แสดงให้เห็นความแตกต่างของข้อความ

“ถ้อยคำ” ที่ผมคิดว่า “ท่านผู้อ่าน” คงสังเกตเห็น ก็คือ ความแตกต่าง ของประโยค ๒ ประโยค ประโยคแรก ที่ว่า “ส.ส. (และส.ว.) ย่อมเป็นผู้แทนของปวงชนชาวไทย ไม่อยู่ในความผูกมัดแห่งอาณัติมอบหมายใดๆ และต้องปฏิบัติหน้าที่ตามความเห็นของตนโดยบริสุทธิ์ใจ (เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวง

ชนชาวไทย)” กับ ประโยคที่สอง ที่ว่า “ส.ส. ต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทย” ซึ่งสองประโยคนี้ มีความหมายแตกต่างกัน และ ผู้ที่มีร่างรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับ มี “ความตั้งใจ” ที่จะใช้ให้ไม่เหมือนกัน

ผมอยากให้ท่านผู้ที่มาฟังการบรรยาย สังเกตว่า ถ้อยคำทั้งสองประโยคนี้ ได้เข้ามาใช้แทนกัน ในรัฐธรรมนูญฉบับใด ตั้งแต่ปี พ.ศ.ใด บ้าง

(๑) ในช่วงระยะแรก คือ ตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๔๗๕ จนถึง ปี พ.ศ. ๒๕๑๖ เป็นเวลานานกว่า ๔๐ ปี ที่เรามีรัฐธรรมนูญ รวม ๒ ฉบับ (คือ จาก รธน. พ.ศ. ๒๔๗๕ (ฉบับที่ ๒) จนถึง รธน. พ.ศ. ๒๕๑๑ (ฉบับที่ ๘) นั้น

รัฐธรรมนูญของประเทศไทย ทั้ง ๒ ฉบับ จะเป็นรัฐธรรมนูญ ที่มีบทมาตรา ที่เป็น “หลักการของความเป็นประชาธิปไตย – the principle of democracy” อันเป็นหลักสากลของการปกครองระบอบประชาธิปไตย บัญญัติไว้อย่างชัดเจน ว่า “ส.ส. ต้องปฏิบัติหน้าที่ตามความเห็นของตน โดย บริสุทธิ์ใจ ไม่อยู่ในความผูกมัดแห่งอาณัติมอบหมายใด ๆ” กล่าวคือ

ในรัฐธรรมนูญ ๔ ฉบับ (รธน. พ.ศ. ๒๔๗๕ / รธน. พ.ศ. ๒๔๘๙ / รธน. พ.ศ. ๒๔๙๐) / รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๔๙๕) ข้อความดังกล่าวจะปรากฏอยู่ใน บทมาตราที่ว่าด้วยสถานภาพ ของ ส.ส. โดยรัฐธรรมนูญ ได้กำหนดให้เป็น “หน้าที่” ของ ส.ส. แต่ รัฐธรรมนูญ (๔ ฉบับ)ดังกล่าว ไม่ได้ระบุข้อความนี้เข้าไปในบทมาตราที่ว่าด้วยการปฏิญาณตน แต่กล่าวรวมความทั้งหมด ไว้ว่า “ส.ส. จะรักษาไว้และปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญนี้” ; ส่วนในรัฐธรรมนูญอีก ๒ ฉบับในระยะหลัง ๆ (รธน. พ.ศ. ๒๔๙๒ / รธน. พ.ศ. ๒๕๑๑) ก็จะมีบัญญัติว่า “หลักการของความเป็นประชาธิปไตย” ไว้ชัดยิ่งกว่า ๔ ฉบับ ตอนต้น ๆ คือ จะกำหนดให้เป็นทั้ง “หน้าที่ของ ส.ส.” ในบทมาตราที่ว่าด้วยสถานภาพ ของ ส.ส. และทั้งกำหนดยืนยันให้ต้องปฏิญาณตนด้วยข้อความเดียวกัน ในบทมาตราที่ว่าด้วยการปฏิญาณตน อีกครั้งหนึ่งด้วย

รวมความว่า รัฐธรรมนูญ ๒ ฉบับ ในช่วง ระยะแรกนี้ (รธน. พ.ศ. ๒๔๗๕ , รธน. พ.ศ. ๒๔๘๙ , รธน. พ.ศ. ๒๔๙๐, รธน. พ.ศ. ๒๔๙๒ , รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๔๙๕ , และ รธน. พ.ศ. ๒๕๑๑) จึงเป็นรัฐธรรมนูญ ที่เป็น “ระบอบประชาธิปไตย” ตามหลักสากลของนานาประเทศ คือ ส.ส. ไม่ถูกบังคับให้ต้องสังกัดพรรคการเมือง และ ส.ส. มีความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ของ ส.ส. ได้ตามมโนธรรมของตน

และไม่ว่า บทมาตราเหล่านี้ จะมี “ที่มา” อย่างไร และเพราะเหตุใด จึงได้มาเขียน(บัญญัติ)ไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศไทยทั้ง ๒ ฉบับ แต่สิ่งที่แน่นอน ก็คือ อาจารย์กฎหมายในคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย และ นักวิชาการของเรา มองไม่เห็นถึง “ความสำคัญของบทมาตราเหล่านี้” และไม่ได้สอน นักศึกษากฎหมายของเรา ว่า บทบัญญัติเหล่านี้ เป็น หลักการสำคัญของระบอบประชาธิปไตย และ ถ้าหากรัฐธรรมนูญไม่มีบทมาตราเหล่านี้แล้ว อะไรจะเกิดขึ้นในสังคมไทย ; เพราะถ้าอาจารย์กฎหมายใน

คณะนิติศาสตร์ฯ ของเรา สอนนักศึกษากฎหมายมาตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครอง ประเทศไทยคงไม่เกิด “ปัญหา” ดังเช่นปัจจุบันนี้

(๒) ช่วงระยะที่สอง เป็น ระยะที่รัฐธรรมนูญประเทศไทย เริ่มละทิ้ง “หลักการสากล ของความเป็นประชาธิปไตย” ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย (โดยเขียนบทบัญญัติบังคับ ให้ ส.ส. ต้องสังกัดพรรคการเมือง) ; โดยช่วงระยะนี้ เรามีรัฐธรรมนูญอยู่ ๓ ฉบับ เริ่มตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๑๗ จนถึง ปี พ.ศ. ๒๕๓๔ ช่วงนี้เป็นระยะเวลาประมาณ ๑๗ ปี คือ จาก รธน. พ.ศ. ๒๕๑๗ ฉบับที่ ๑๐ ; รธน. พ.ศ. ๒๕๒๑ ฉบับที่ ๑๓ ; จนถึง รธน. พ.ศ. ๒๕๓๔ ฉบับที่ ๑๕

โดยเราจะเห็นได้ จากรัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ. ๒๕๑๗ (รัฐธรรมนูญฉบับแรกของระยะนี้) ว่า รัฐธรรมนูญฉบับนี้ บพมาตราที่ว่าด้วยสถานภาพ ของ ส.ส.(มาตรา ๑๒๗) จะไม่มี “ข้อความ” ที่เป็นหลักการของความเป็นประชาธิปไตย - the principle of democracy ” (แตกต่างกับรัฐธรรมนูญในช่วงระยะแรก) ; แต่อย่างไรก็ตาม รัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ. ๒๕๑๗ ฉบับนี้ ยังคงเขียนไว้ใน บทมาตราที่ว่าด้วยการปฏิญาณตน(มาตรา ๑๒๘) ว่า ส.ส. ต้องปฏิบัติหน้าที่ตามความเห็นของตนโดยบริสุทธิ์ใจ (โดยไม่มีข้อความว่า “ส.ส. ต้องไม่อยู่ในความผูกมัดแห่งอาณัติมอบหมายใดๆ “)

แต่ใน รัฐธรรมนูญต่อมาอีก ๒ ฉบับ คือ รธน. พ.ศ.๒๕๒๑ และ รธน. พ.ศ. ๒๕๓๔ ปรากฏว่า ได้มีการตัดข้อความที่ว่า “ ส.ส.ต้องปฏิบัติหน้าที่ตามความเห็นของตนโดยบริสุทธิ์ใจ” (หลักการสากล ของความเป็นประชาธิปไตย) ออกจากรัฐธรรมนูญไทยทั้งหมด และ ใช้ข้อความในบทมาตราที่ว่าด้วยการปฏิญาณตนของ ส.ส. ว่า “ (ข้าพเจ้า) จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต” แทนที่ คำว่า “ส.ส. ต้องปฏิบัติหน้าที่ตามความเห็นของตนโดยบริสุทธิ์ใจ”

ระยะที่สองนี้ จึงเป็นช่วงระยะเวลา ที่อาจารย์กฎหมายในคณะนิติศาสตร์ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ได้ละทิ้ง “หลักการของความเป็นประชาธิปไตย - the principle of democracy ” โดยสิ้นเชิง และไม่ปรากฏว่า มีอาจารย์กฎหมายหรือนักวิชาการคนใด ยกปัญหาสำคัญนี้ขึ้นพิจารณา แต่อย่างใด ; ช่วงระยะที่สอง เป็นระยะที่รัฐธรรมนูญของเรา เริ่มใช้ บทบัญญัติ(มาตราการ)ที่บังคับให้ ส.ส. ต้องสังกัดพรรคการเมือง อันนำไปสู่ “ระบบเผด็จการ โดยพรรคการเมืองนายทุน ในระบบรัฐสภา” (ประเทศเดียวในโลก) ในที่สุด

เป็นที่สังเกตว่า ทำไม รัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ. ๒๕๑๗ ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกของระยะนี้ จึงเขียนครึ้งๆ กลาง คือ ไม่ตัดข้อความที่ว่า “ ส.ส.ต้องปฏิบัติหน้าที่ตามความเห็นของตนโดยบริสุทธิ์ใจ ” ออกทั้งหมด (ทั้ง ๒ มาตรา) และ ทำไม จึงยังคงเหลือข้อความนี้ไว้ใน บทมาตราที่ว่าด้วยการปฏิญาณตนของ ส.ส./ ส.ว.(มาตรา ๑๒๘) (ทั้ง ๆ ที่ พอจะมองเห็นได้ ว่า “การปฏิบัติหน้าที่ของส.ส.โดยบริสุทธิ์ใจ” นั้น อาจจะขัดแย้งกับการปฏิบัติตาม “นโยบายของพรรคการเมือง” ที่ตนสังกัด (ภายใต้ระบบการบังคับให้ ส.ส. ต้องสังกัดพรรคการเมืองได้) ; เรื่องนี้ไม่เคยมีคำอธิบาย แต่คงพอคาดหมายได้ว่า น่าจะเป็นเพราะ อาจารย์กฎหมายและนักวิชาการที่ร่างรัฐธรรมนูญ (แม้ว่าจะไม่รู้ “ความสำคัญ” ของข้อความนี้) แต่ก็ยังไม่แน่ใจว่า การตัดข้อความ “ ส.ส.ต้องปฏิบัติหน้าที่ตามความเห็นของตนโดยบริสุทธิ์ใจ ” ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ใช้นามา

นานในรัฐธรรมนูญฉบับต่าง ๆ ถึง ๔๐ ปีนั้น จะทำให้เกิดปัญหาหรือมีการยกเป็น “ประเด็น” ขึ้นมาคัดค้าน หรือถกเถียงกันหรือไม่ ; แต่เมื่อปรากฏว่า วงการวิชาการไทยไม่รู้จักความสำคัญของ “ข้อความ” นี้ และไม่สนใจว่าจะมีข้อความนี้อยู่ในรัฐธรรมนูญไทยหรือไม่ ดังนั้น ในการเขียนรัฐธรรมนูญฉบับต่อมา (คือ รธน. พ.ศ. ๒๕๑๑ และ รธน. พ.ศ. ๒๕๓๔ รัฐธรรมนูญไทยก็มีข้อความในการปฏิญาณตนของ ส.ส. ว่า “ข้าพเจ้า) จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต” มาแทนที่ คำว่า “ (ข้าพเจ้า) จะปฏิบัติหน้าที่ตามความเห็นของ ข้าพเจ้าโดยบริสุทธิ์ใจ”

(๓) ช่วงระยะที่สาม (“ระบบเผด็จการ โดยพรรคการเมืองนายทุน ในระบบรัฐสภา” ประเทศแรกและประเทศเดียวในโลก)

ช่วงระยะที่สามนี้ เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๕ จนถึง ปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๕๖) เป็นระยะเวลา ๒๐ ปีเศษ ; ช่วงระยะนี้ เรามีรัฐธรรมนูญทั้งสิ้น ๔ ฉบับ คือ (๑) รธน. พ.ศ. ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๔) ในปี พ.ศ. ๒๕๓๕ ; (๒) รธน. พ.ศ. ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๓๕ ; (๓) รธน. พ.ศ. ๒๕๔๐ (ฉบับที่ ๑๖ หรือ สำหรับผู้เขียน คือ ฉบับที่ ๑๗) ; และ (๔) รธน. พ.ศ. ๒๕๕๐ ฉบับปัจจุบัน (ฉบับที่ ๑๘ หรือสำหรับผู้เขียน คือ ฉบับที่ ๑๙)]

ช่วงระยะที่สามนี้ เป็นระยะที่มีการแก้ไข รัฐธรรมนูญของประเทศไทย จากรัฐธรรมนูญที่ไม่ใช่ “ระบอบประชาธิปไตย” อยู่แล้ว (เพราะรัฐธรรมนูญของเรามีบทบัญญัติบังคับให้ ส.ส. ต้องสังกัดพรรคการเมือง และ ส.ส. ไม่มีเสรีภาพทางการเมืองในการสมัครรับเลือกตั้งโดยอิสระ) ให้กลายเป็น “ระบบเผด็จการ โดยพรรคการเมืองนายทุน (ในระบบรัฐสภา)” ประเทศแรกและประเทศเดียวในโลก

“ระบบเผด็จการ โดยพรรคการเมืองนายทุน (ในระบบรัฐสภา)” เกิดขึ้น เป็นผลเนื่องมาจาก “ความไม่รอบรู้” (ใน “กลไก” ของระบบสถาบันการเมือง – form of government) ของนายกรัฐมนตรีท่านหนึ่ง ที่เข้ามาบริหารประเทศเป็นการชั่วคราว (เพียง ๓ เดือนเศษ) แต่ได้มาแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติ (ซึ่งดูเหมือนว่าไม่มีความสำคัญ) ในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๓๔ แต่กลับเป็นบทบัญญัติที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เมื่อเป็นการบัญญัติเพิ่มเติม บวกเข้ากับบทบัญญัติเดิมที่รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๓๔ มีอยู่แล้ว คือ “บทบัญญัติที่บังคับให้ ส.ส. ต้องสังกัดพรรคการเมือง” และ “บทบัญญัติที่ให้พรรคการเมืองมีอำนาจมีมติให้ ส.ส. พ้นจากสมาชิกภาพ ของ ส.ส. ได้”

บทบัญญัตินั้น คือ บทบัญญัติกำหนด ให้นายกรัฐมนตรี จะต้องมาจาก ส.ส. เท่านั้น

[หมายเหตุ บทบัญญัตินี้ ทำให้เกิดระบบเผด็จการ โดย “พรรคการเมืองนายทุน” ในระบบรัฐสภา เพราะทำให้บรรดา “นายทุน” ต่างรวมกลุ่มและรวมทุนกันตั้งพรรคการเมือง ทำการซื้อเสียงในการเลือกตั้ง (ในสภาพที่สังคมไทยเป็นสังคมที่อ่อนแอและขาดประสิทธิภาพทางประวัติศาสตร์ และในสภาพที่กลไกพื้นฐานของระบบการบริหารประเทศตาม “กฎหมายปกครอง” ยังพิกลพิการ) เพื่อเข้ามา ผูกขาดอำนาจรัฐใน “ระบบรัฐสภา” และแสวงหาประโยชน์ส่วนตัวได้ทั้งทางตรงและทางอ้อมได้ โดยไม่จำกัด เพราะกลไกของระบบการปกครองในระบบรัฐสภา ขาดการแบ่งแยก(การใช้)อำนาจ]

นอกเหนือจาก “บทบัญญัติที่กำหนดให้นายกรัฐมนตรี จะต้องมาจาก ส.ส. เท่านั้น” รัฐธรรมนูญ ในช่วงระยะเวลาที่สามนี้ ๓ ฉบับแรก (ในจำนวน ๔ ฉบับ) คือ รัฐธรรมนูญ พ.ศ. พ.ศ. ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๓๕ ; รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติมทั้งฉบับ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๓๘ ; และ รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๐ ยังคงตัดข้อความที่ว่า “ ส.ส. จะต้องปฏิบัติหน้าที่ตามความเห็นของตน โดยบริสุทธิ์ใจ ฯ” (ซึ่งเป็นหลักสากลของ “ความเป็นประชาธิปไตย”) ออกจากรัฐธรรมนูญของประเทศไทย และในบทมาตราที่ว่าด้วยการปฏิญาณตน ก็ได้ใช้ข้อความว่า “ ส.ส. จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต ฯ” ไว้แทน (เช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญในช่วงที่สอง)

แต่ สำหรับรัฐธรรมนูญ ฉบับปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๕๐) ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับสุดท้าย ของช่วง ระยะเวลา นี้ เป็น “รัฐธรรมนูญ” ฉบับที่สมควรได้รับการพิจารณาเป็นพิเศษสำหรับนักกฎหมายและ นักวิชาการ เพราะเป็นรัฐธรรมนูญที่มี “วิธีการเขียน” ที่เกี่ยวกับมาตรฐานทางวิชาการ (พฤติกรรม) ของ อาจารย์กฎหมาย คณะนิติศาสตร์ ในมหาวิทยาลัย และนักวิชาการของเรา ที่มีส่วนในการยกร่างรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ. ๒๕๕๐ ยังคงบทบัญญัติมาตรา ๑๒๓ (คำปฏิญาณ) ไว้เช่นเดียวกับ รัฐธรรมนูญ ๓ ฉบับก่อน คือ ส.ส. จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ของประเทศ ฯ แต่สิ่ง ที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้เขียนผิดแผกแตกต่างออกไป จากรัฐธรรมนูญก่อนหน้าทั้ง ๓ ฉบับ ก็คือ บทบัญญัติ มาตรา ๑๒๒ (สถานภาพ ส.ส.)

บทบัญญัติ มาตรา ๑๒๒ (สถานภาพ ส.ส.) ของรัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ. ๒๕๕๐ บัญญัติว่า “สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาย่อมเป็นผู้แทนปวงชนชาวไทย โดยไม่อยู่ในความผูกมัดแห่ง อาณัติ มอบหมาย หรือความครอบงำใด ๆ และต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ ส่วนรวมของปวงชนชาวไทย .....

ผมถามตัวเองว่า เพราะเหตุใด อาจารย์กฎหมาย คณะนิติศาสตร์ ในมหาวิทยาลัย และ นักวิชาการ ที่มีส่วนในการยกร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ จึงได้เติมข้อความที่ว่า “ส.ส. ไม่อยู่ในความ ผูกมัดแห่งอาณัติ มอบหมาย (หรือความครอบงำ) ใด ๆ” กลับเข้าไปในดัวบท รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ (มาตรา ๑๒๒) อีก ทั้ง ๆ ที่ อาจารย์กฎหมาย คณะนิติศาสตร์ ในมหาวิทยาลัย ฯ ย่อมทราบดีว่า บทบัญญัตินี้ “ไม่ตรงกับความเป็นจริง - reality ” เพราะขัดกับบทมาตราของรัฐธรรมนูญที่บังคับให้ ส.ส. ต้องสังกัดพรรคการเมือง (มาตรา ๑๐๑ (๓)) และขัดกับบทมาตรา ที่ให้อำนาจแก่พรรคการเมือง มีมติที่ทำให้ ส.ส. พ้นจากสมาชิกภาพของ ส.ส. ได้ (มาตรา ๑๐๖ (๗)) และอาจารย์กฎหมาย คณะนิติศาสตร์ ใน มหาวิทยาลัย ฯ ทราบอยู่แล้ว ข้อความนี้ (ส.ส. ย่อมไม่อยู่ในความผูกมัดแห่งอาณัติ มอบหมาย ใด ๆ) ได้ถูกตัดออกไปจากรัฐธรรมนูญฉบับก่อนหน้านี้ [หมายเหตุ ถูกตัดออกไป ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๗ เป็นเวลา ๓๓ ปีมาแล้ว]

“ผล” ของการเขียนบทบัญญัติ มาตรา ๑๒๒ เช่นนี้ ย่อมมีทำให้อาจารย์กฎหมายอื่นและ นักวิชาการอื่นที่ไม่ได้ศึกษาตัวบทรัฐธรรมนูญในรายละเอียด เข้าใจผิด และคิดว่า รัฐธรรมนูญของไทย เหมือนกับรัฐธรรมนูญของประเทศที่พัฒนาแล้วที่มีบทบัญญัติเช่นนี้ (โดยที่รัฐธรรมนูญของเขา ไม่มี บทบัญญัติบังคับให้ ส.ส. ต้องสังกัดพรรคการเมือง ฯลฯ) และคิดว่า รัฐธรรมนูญของเรา เป็น “การ ปกครองในระบอบประชาธิปไตย” เหมือนกับประเทศที่พัฒนาแล้ว และผลที่ตามมาก็คือ อาจารย์กฎหมาย อื่นและนักวิชาการอื่นเหล่านี้ ก็จะสอน “วิชากฎหมายรัฐธรรมนูญ” อย่างผิด ๆ ให้แก่ “นักศึกษา กฎหมาย”ของเรา ไปทั้งประเทศ

ในการเติมข้อความนี้กลับเข้าไปในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ ไม่มีคำอธิบายใด ๆ จาก “เอกสาร” ของสภาร่างรัฐธรรมนูญ และของกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ ที่แจกจ่ายแก่ประชาชนในการ ออกเสียงประชามติ ในปี ๒๕๕๐ แต่อย่างใด และ ผมก็ไม่ทราบว่ อาจารย์กฎหมาย ๆ และนักวิชาการ ที่มีส่วนในการยกร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ มีเหตุผล หรือมี“เจตนา”อย่างไร ในการเขียน มาตรา ๑๒๒ เช่นนั้น ; [หมายถึง หากท่านเหล่านี้มี “เหตุผล” จะกรุณาบอกให้ผมและคนทั่วไปได้ทราบด้วย ก็จะดี อย่างยิ่ง]

แต่ ผมหวังว่า อาจารย์กฎหมาย ๆ และนักวิชาการ ที่มีส่วนในการยกร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ คงไม่ได้มี “เจตนา” ที่จะสร้างความสับสนหรือซ่อนความความจริง ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ ที่เป็น “ระบอบเผด็จการ โดยพรรคการเมืองนายทุน ในระบบรัฐสภา” ประเทศเดียวในโลก เพื่อไม่ให้ผู้อื่นสนใจ ; เพราะหากเป็นเช่นนั้น ก็จะได้ว่า อาจารย์กฎหมาย คณะนิติศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ และ นักวิชาการ ที่มีส่วนในการยกร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้ปฏิบัติตน แตกต่างไปจาก วิถีทางปกติของผู้ที่ เป็น “นักวิชาการ”

ตั้งแต่เรา ได้เริ่มต้น “ระบบเผด็จการ โดยพรรคการเมืองนายทุน ในระบบรัฐสภา” ในรัฐธรรมนูญ ฉบับแรก คือ “รัฐธรรมนูญ พ.ศ. พ.ศ. ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๓๕” แล้ว ใน “รัฐธรรมนูญฉบับต่อ ๆ มา” นักการเมืองนายทุนเจ้าของพรรคการเมือง ก็ได้อาศัย “อำนาจการผูกขาด” นั้น แก้ไขรัฐธรรมนูญ โดยเพิ่มบทมาตราที่กำหนด “มาตรการ” ต่าง ๆ เพื่อให้ตนเองมีอำนาจเด็ดขาดในการ ผูกขาดอำนาจรัฐมากยิ่งขึ้น เช่น สถานที่นับคะแนนของหน่วยเลือกตั้ง จำนวนผู้สมัครรับเลือกตั้งในแต่ละ เขต(เลือกตั้ง) หรือแม้แต่การเลือกตั้ง “แบบบัญชีรายชื่อ” ที่เรียกกันว่า ระบบ PR - proportional representation ก็ดัดแปลงนำมาใช้ที่ไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ของระบบ ในการ ซึ่งในปัญหาเหล่านี้ จะต้อง พิจารณาจาก “รัฐธรรมนูญ” เป็นรายฉบับ และไม่ใช่หัวข้อที่ผมจะพูดในการบรรยายครั้งนี้

ผมเห็นว่า “ระบบเผด็จการ โดยพรรคการเมืองนายทุน ในระบบรัฐสภา” (ประเทศเดียวใน โลก) เป็นระบบที่สร้างความเลวร้าย - vice ให้แก่คนไทยและสังคมไทย และ ช่วงระยะเวลาที่สามนี้ เป็น “ต้นเหตุ” ของการทุจริตคอร์รัปชันอย่างมโหฬาร / เป็นต้นเหตุของ นโยบาย populist ที่เกิน

ขอบเขต / และ เป็นต้นเหตุของการแตกแยกของคนไทย ที่เนื่องมาจากการปลุกปั่นและ “การแย่งอำนาจรัฐ” ของกลุ่มนักการเมืองนายทุน เจ้าของพรรคการเมือง เพื่อเข้ามาหาประโยชน์ส่วนตัว

ข้อที่นำศึกษา และท่านที่มาฟังการบรรยายน่าจะต้องทราบ อีกเรื่องหนึ่ง ก็คือ ว่า เพราะเหตุใด นักการเมืองนายทุนเจ้าของพรรคการเมือง จึงต้องการ “รัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ.๒๕๔๐” มากกว่า “รัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ.๒๕๕๐” และ นักการเมืองนายทุนเจ้าของพรรคการเมือง ก็จะอ้างว่า “รัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ.๒๕๔๐” เป็นประชาธิปไตย แต่ “รัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ.๒๕๕๐” ไม่ใช่ประชาธิปไตย ทั้ง ๆ ที่ ตามความเป็นจริงแล้ว รัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ.๒๕๔๐ และ รัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ.๒๕๕๐ ทั้งสองฉบับ ต่างก็เป็น “ระบบเผด็จการ โดยพรรคการเมืองนายทุน ในระบบรัฐสภา”(ประเทศเดียวในโลก) และไม่ใช่ว่าการปกครองใน “ระบอบประชาธิปไตย” เหมือน ๆ กัน ; จริง ๆ แล้ว นักการเมืองนายทุนเจ้าของพรรคการเมือง ต้องการอะไรกันแน่ [หมายเหตุ ถ้าท่านผู้ที่มาฟังการบรรยายอยากทราบ ก็ขอให้ถามผมหลังการบรรยาย]

=====

(๓.๒) (ข)

การเปรียบเทียบพื้นฐาน “ความรู้ (กฎหมายมหาชน)”

ระหว่าง

อาจารย์กฎหมาย ในคณะนิติศาสตร์ฯ ของเรา ในปัจจุบัน (ค.ศ. ๒๐๑๓)

กับ

ผู้ร่างรัฐธรรมนูญฉบับแรกของญี่ปุ่น ในสมัยพระเจ้ามัตสึอิโต (ค.ศ. ๑๘๘๙)

ในการบรรยายใน “หัวข้อ” ที่ผ่านมา (การเปรียบเทียบ “การปฏิรูปการเมือง” ของประเทศไทย กับ “การปฏิรูปการเมือง” ของประเทศญี่ปุ่น) เราได้ทราบแล้วว่า “ความสำเร็จ” ในการปฏิรูปการเมืองของพระเจ้ามัตสึอิโตของญี่ปุ่น กับความสำเร็จในการปฏิรูปการเมืองในสมัยรัชกาลที่ ๕ ของเรา แตกต่างกันอย่างมาก อย่างไม่สามารถเทียบกันได้

พระเจ้ามัตสึอิโร สามารถปฏิรูปการเมืองได้สำเร็จภายในรัชกาลของพระองค์ โดยสามารถพระราชทาน “รัฐธรรมนูญ” ให้คนญี่ปุ่นได้ในปีที่ ๒๒ หลังจากการขึ้นครองราชย์ คือ ในปี ค.ศ. ๑๘๘๙) และภายใต้การปกครองตามรัฐธรรมนูญ ประเทศญี่ปุ่น สามารถปฏิรูปกฎหมาย (ประมวลกฎหมายที่สำคัญ) ของประเทศทั้งหมดได้ ภายในปีที่ ๒๔ ของรัชกาล (ค.ศ. ๑๘๙๑) และสามารถทำให้ประเทศมหาอำนาจยกเล็ก “สนธิสัญญาสภาพนอกอาณาเขต” ได้ ภายในปีที่ ๓๒ ของรัชกาล (ค.ศ. ๑๘๙๙) คือ หลังจากที่มีการปกครองตามรัฐธรรมนูญ เพียง ๑๐ ปี

รัชกาลที่ ๕ ของเรา (แม้ว่าพระองค์ท่านจะรักษา เอกราชของประเทศ ให้คนไทยไว้ได้) แต่กว่าที่ประเทศมหาอำนาจจะยอมยกเลิก “สนธิสัญญาสภาพนอกอาณาเขต” ให้คนไทย เราต้องรอมานถึง รัชกาลที่ ๖ (ค.ศ. ๑๘๖๖) โดยเราอ้างเหตุที่ประเทศไทยได้ส่งทหารไปร่วมรบกับประเทศมหาอำนาจใน สงครามโลกครั้งที่ ๑ (ไม่ใช่เพราะว่า เราสามารถปฏิรูปกฎหมายของเราให้ทันสมัยได้) ; และกว่าคนไทยจะได้ มี “รัฐธรรมนูญ” ได้ ก็ล่วงเลยมาถึงรัชกาลที่ ๗ โดยมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง โดย “คณะราษฎร” (ค.ศ. ๑๙๓๒ หรือ พ.ศ. ๒๔๗๕) ล่าช้ากว่าประเทศญี่ปุ่น ๔๓ ปี และกว่าที่ประเทศไทยจะแก้ “ประมวล กฎหมาย” ที่สำคัญได้สำเร็จ ก็ต้องรอมานถึง ปี ค.ศ. ๑๙๓๕ หรือ พ.ศ. ๒๔๗๘ คือ หลังจากการเปลี่ยนแปลง การปกครองมาแล้ว ๓ ปี (ล่าช้ากว่าประเทศญี่ปุ่น ๔๕ ปี) ; สรุป ก็คือ เห็นได้ชัดว่า การปฏิรูปทาง การเมืองของรัชกาลที่ ๕ ของเรา ยังไม่เสร็จสิ้น

ผมได้ตั้งปัญหา ที่ยังไม่ได้ตอบ และ เราคงจะต้องหาคำตอบให้พบ ก็คือ ในเมื่อเป็นที่ประจักษ์ว่า กษัตริย์ทั้ง ๒ พระองค์ทรงพระราชอัจฉริยะที่ไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน แต่ “อะไรเล่า ที่เป็นสาเหตุของ “ความ แตกต่างของผลสำเร็จในการปฏิรูปการเมือง” ของทั้งสองประเทศ

ในหัวข้อนี้ ผมจะขอบรรยาย โดยแยกเป็น ๒ ส่วน คือ

ในส่วนแรก จะเป็นการวิเคราะห์ “เหตุการณ์ในอดีต” คือ เราจะลองพิจารณาดู ว่า “ความสำเร็จ” ของ การปฏิรูปการเมืองของประเทศญี่ปุ่นในสมัยพระเจ้าเมจิ เกิดจากอะไร และ ในทางตรงกันข้าม ก็คือ เพราะเหตุใด การปฏิรูปการเมืองในสมัยรัชกาลที่ ๕ ของเรา จึงไม่เสร็จสิ้น โดย จะพิจารณาต่อเนื่อง มาจนถึง “การเปลี่ยนแปลงการปกครอง” โดยคณะราษฎร ในปี พ.ศ. ๒๔๗๕ ที่ทำให้เรามี “รัฐธรรมนูญ” ฉบับแรก ; แต่ เพราะเหตุใด จนกระทั่งขณะนี้ เรา มีรัฐธรรมนูญต่อมาอีก ๑๙ ฉบับ แต่คนไทย ก็ยังไม่ประสบความสำเร็จในการปฏิรูปการเมือง และได้กลายเป็นประเทศเดียวในโลก ที่ใช้ “ระบบเผด็จการ โดยพรรคการเมืองนายทุน ในระบบรัฐสภา” ที่เต็มไปด้วยการทุจริตคอร์รัปชัน

ในส่วนที่สอง จะเป็นการวิเคราะห์ “สถานการณ์ในปัจจุบัน” โดยผมจะกล่าวถึง “วิวัฒนาการ” ของ กลไก ของระบบสถาบันการเมือง - form of government ใน “รูปแบบ - system” ต่าง ๆ ที่ ประเทศในยุโรปได้สร้างหรือคิดค้นวางเป็นกฎเกณฑ์ขึ้น ในระหว่างศตวรรษ ที่ ๑๙ - ๒๐ ว่า form of government มีกี่รูปแบบ โดยจะเรียงลำดับให้เห็น ว่า แต่ละ “รูปแบบ - system” ได้ เกิดขึ้นในช่วงใด ของศตวรรษ และ หลังจากนั้น ผมก็จะมาตรวจดู พื้นฐาน “ความรู้ (กฎหมาย มหาชน)” ของ อาจารย์ กฎหมาย ในคณะนิติศาสตร์ในมหาวิทยาลัยของรัฐของเรา” ในปัจจุบัน (ค.ศ. ๒๐๑๓) โดยเทียบกับ ความรู้พื้นฐานของนักวิชาการของญี่ปุ่นในยุค “การปฏิรูปการเมือง” ของพระเจ้าเมจิ (ในปี ค.ศ. ๑๘๘๙)

ส่วนที่ ๑ (อะไร คือ “สาเหตุ” ของความสำเร็จของการปฏิรูปการเมือง ของประเทศญี่ปุ่น ในสมัยพระเจ้าเมจิ ค.ศ. ๑๘๖๗ ถึง ค.ศ. ๑๙๑๒)

ประเทศญี่ปุ่น เราลองมาทบทวน “ข้อเท็จจริง” ในการปฏิรูปการเมือง ของ พระเจ้าเมจิ อีก ครั้งหนึ่ง เพื่อดูสาเหตุของความสำเร็จของปรเทศญี่ปุ่น

ในปี ค.ศ. ๑๖๖๗ (ก่อนรัชกาลที่ ๕ หนึ่งปี) ประเทศญี่ปุ่นเริ่มการปฏิรูปการเมือง โดยบรรดาไดเมียว (feudal lords) ๔-๕ ตระกูลใหญ่ รวมตัวกัน ล้มอำนาจของ “โชกุน - ตระกูลโตกุกาวา Tokugawa” ที่ครองอำนาจมานานกว่า ๒๕๐ ปี (ค.ศ. ๑๖๐๓ ถึง ค.ศ. ๑๘๖๗) และยกเลิกระบบโชกุน โดยถวายพระราชอำนาจคืนให้แก่จักรพรรดิพระเจ้า มัตสึฮิโตะ (ที่มีพระชนมายุ ๑๕ ปี)

ในปี ค.ศ. ๑๘๖๙ (๒ ปีต่อมา) ไดเมียว (feudal lords) ๔ ตระกูลใหญ่ (Choshu, Heizen, Satsuma และ Tosa) คืนสิทธิในที่ดิน / คน / และสิทธิพิเศษต่าง ๆ (feudal fiefs) ที่ตนเคยมีอยู่ ให้แก่จักรพรรดิทั้งหมด และ ติดตามมาด้วยบรรดาไดเมียวทั้งหมด มากกว่า ๒๐๐ ตระกูล ได้ทำตาม ; และในปี ค.ศ. ๑๘๗๑ (อีกสามปีต่อมา) ประเทศญี่ปุ่น ออกกฎหมาย (พระบรมราชโองการ) ยกเลิกระบบ feudalist และจัดแบ่งการปกครอง ออกเป็นเขตการปกครองท้องถิ่น

ในปี ค.ศ. ๑๘๘๑ (๑๔ ปีต่อมา) จักรพรรดิ สัญญาจะพระราชทานรัฐธรรมนูญให้แก่คนญี่ปุ่น และได้ตั้ง “สภานิติบัญญัติ” ขึ้น ; และประเทศญี่ปุ่นส่งคณะบุคคลที่ประกอบด้วย “ชนชั้นนำ - elite” คณะใหญ่ (ประมาณ ๓๐ คน) ออกตระเวนหาความรู้และ พบบุคคลสำคัญ / อาจารย์กฎหมายที่มีชื่อเสียง ในประเทศมหาอำนาจ ทั้งในทวีปยุโรปและสหรัฐอเมริกา โดยใช้เวลาเกือบ ๒ ปี และกลับมาพร้อมกับการวางแผนปฏิรูปประเทศ

ในปี ค.ศ. ๑๘๘๙ (๒๒ ปี ต่อมา) จักรพรรดิพระราชทานและประกาศการใช้ “รัฐธรรมนูญ ฉบับแรกของญี่ปุ่น

ในปี ค.ศ. ๑๙๑๒ (สิ้นสุดรัชกาล จักรพรรดิเมจิ) ภายใต้ระบบการปกครองตามรัฐธรรมนูญ ประเทศญี่ปุ่น เป็น “ประเทศมหาอำนาจ”

ผมเชื่อว่า จากข้อเท็จจริงดังกล่าวข้างต้นนี้ ท่านผู้มาฟังคำบรรยาย คงพอมองเห็นแล้วว่า ทำไม การปฏิรูปการเมืองของพระเจ้าเมจิ จึงประสบความสำเร็จ และ ทำไม การปฏิรูปการเมืองของรัชกาลที่ ๕ ของเรา จึงไม่ประสบความสำเร็จ เพราะ

สิ่งที่พระเจ้าเมจิมี “มี” แต่ รัชกาลที่ ๕ ของเรา “ไม่มี” ก็คือ “ชนชั้นนำ - elite” ที่มีคุณภาพ นั้นเอง

- (๑) ชนชั้นนำญี่ปุ่น มี “ความเสียสละ” (ไดเมียว ชนชั้นนำของญี่ปุ่น มากกว่า ๒๐๐ คน ยอมสละทรัพย์สินและผลประโยชน์ที่ตนเอง มีมานานกว่า ๒๐๐ ปี ให้แก่จักรพรรดิ เพื่อทำการปฏิรูปประเทศ)
- (๒) ชนชั้นนำญี่ปุ่น มีการชวนชวนหา “ความรู้” อย่างรอบคอบและเป็นระบบ และ
- (๓) ชนชั้นนำญี่ปุ่น มี “ความตั้งใจ” ในการทำงานอย่างเป็นขั้นตอน โดยมี “แผนงานที่มุ่งต่อความสำเร็จ”

ท่านผู้มาฟังคำบรรยายในวันนี้ ท่าน “คิด” อย่างไร (?) ; ท่านคิดว่า ชนชั้นนำของไทย เป็นอย่างไร : และในปัจจุบันนี้ คือ ค.ศ. ๒๐๑๓ หรือ พ.ศ. ๒๕๕๖ ซึ่งเป็นเวลาห่างกันกว่า ๑๒๐ ปีเศษ

ท่านคิดว่า เรามี “ชนชั้นนำ – elite” ไทย ที่มี “คุณภาพ” ที่คล้ายหรือ ใกล้เคียง กับ “คุณภาพ” ของชนชั้นนำ – elite ของประเทศญี่ปุ่น ในปี ค.ศ. ๑๘๖๗ หรือไม่

ประเทศไทย เราได้ทราบแล้วว่า การปฏิรูปการเมือง ของรัชกาลที่ ๕ ยังไม่เสร็จสิ้น ; สิ่งที่รัชกาลที่ ๕ สามารถทำให้คนไทยได้ ก็คือ การรักษาเอกราชของประเทศ และการปฏิรูประบบราชการ (การจัดกระทรวง ทบวง กรม) ฯลฯ เท่านั้น แต่เรื่องอื่น ๆ คือ การปฏิรูปการเมือง (การมีรัฐธรรมนูญ – ระบบสถาบันการเมือง) และการบริหารราชการ(กฎหมายปกครอง) เช่น การ การบริหารราชการประจำ การกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่น ฯลฯ พระองค์เพียงแค่ ได้ทรงริเริ่มไว้ให้ เท่านั้น

ปัญหามีว่า เรา(คนไทย) ใน ค.ศ. ๒๐๑๓ (พ.ศ. ๒๕๕๖) จะมี “ความสามารถ” พอ ที่จะทำสิ่งที่พระองค์ท่านได้ทรงทำค้างไว้ ต่อไปจนบรรลุ “ผลสำเร็จ” ได้ หรือไม่

การเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. ๒๔๗๕ เป็น “เหตุการณ์” ที่พิสูจน์ว่า ชนชั้นนำ – elite ของเรา (คนไทย) ทำได้ “ดี” แค่นั้น ; เราได้ทราบแล้วว่า เราได้มี “รัฐธรรมนูญ” ฉบับแรกในปี พ.ศ. ๒๔๗๕ (พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พ.ศ. ๒๔๗๕ และ ตามมาด้วยรัฐธรรมนูญ อีก ๑๘ ฉบับ รวมเป็น ๑๙ ฉบับ[หมายเหตุ โปรดดู การเรียงลำดับรัฐธรรมนูญฉบับต่าง ๆ ของประเทศไทย จาก หัวข้อ ๓.๒ (ก)]

รัฐธรรมนูญฉบับแรกของเรา (ค.ศ. ๑๙๓๒) เริ่มต้นด้วยการลอกเลียนกลไก (ระบบสถาบันการเมือง – form of government จาก รัฐธรรมนูญของรัสเซีย ปี ค.ศ. ๑๙๑๘ ; และจากปี ค.ศ. ๑๙๓๒ รัฐธรรมนูญ ฉบับต่อ ๆ มา ของ เรา ใช้กลไก (ระบบสถาบันการเมือง – form of government) ในระบบ รัฐสภา - parliamentary system ตาม “รูปแบบของประเทศอังกฤษ “ (โดยมีสมาชิกสภาที่มาจากการเลือกตั้งบ้าง มาจากการแต่งตั้งบ้าง) จนถึง พ.ศ. ๒๕๑๗ (ค.ศ. ๑๙๗๔) ; จากปี พ.ศ. ๒๕๑๗ ชนชั้นนำ – elite ของ เรา เริ่มดัดแปลงกลไก (ระบบสถาบันการเมือง)ในระบบรัฐสภา ฯ ด้วยการบังคับให้ ส.ส. ต้องสังกัดพรรคการเมือง ; และตั้งแต่ ปี ค.ศ. ๑๙๙๒ (พ.ศ. ๒๕๓๕) จนถึง ปัจจุบัน ค.ศ. ๒๐๑๓ ชนชั้นนำ – elite ของ เรา ได้ใช้กลไก (ระบบสถาบันการเมือง) ที่คิดขึ้นเอง เป็น “ระบบเผด็จการ โดยพรรคการเมืองนายทุน ในระบบรัฐสภา” ประเทศเดียวในโลก และชนชั้นนำ – elite ของ เรา บอกให้เรา (คนไทย) เรียกกระบอกนี้ว่า เป็น “ระบอบประชาธิปไตย

สถานการณ์และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นการทุจริตคอร์รัปชัน และการแตกแยกของคนไทย ในปัจจุบัน เป็นที่ประจักษ์แก่คนไทยทุกคน ; ดังนั้น ท่านผู้ที่มาฟังการบรรยาย ในวันนี้ คงให้ “คำตอบ” แก่ตัวท่านได้เองว่า ชนชั้นนำ – elite ของ เรา (คนไทย) มี “ความสามารถ” พอ ที่จะทำสิ่งที่รัชกาล ที่ ๕ ได้ทรงทำค้างไว้ ต่อไปจนบรรลุ “ผลสำเร็จ” ได้ หรือไม่

(ข)

การเปรียบเทียบ “ความรู้”

อาจารย์กฎหมาย ในคณะนิติศาสตร์ในมหาวิทยาลัยของรัฐของเรา” ในปัจจุบัน (ค.ศ. ๒๐๑๓) -

กับ

“ความรู้” ของผู้ร่างรัฐธรรมนูญของประเทศญี่ปุ่น

ในสมัยพระเจ้ามัตสึอิโตพระราชทานรัฐธรรมนูญ แก่คนญี่ปุ่น ในปี ค.ศ. ๑๘๘๙]

ฯลฯ

ฯลฯ

ฯลฯ

ฯลฯ

ฯลฯ

ฯลฯ

ผมต้องขออภัย และต้องขอ จบ “คำบรรยายของผมในวันนี้” เพียงเท่านี้ เพราะผม
บังเอิญมี “เวลา” เขียนคำบรรยายได้เพียงเท่านี้

“หัวข้อ” ใน คำบรรยายส่วนที่เหลือ : “บางหัวข้อ”อาจ เป็นสาระในทางวิชาการ ซึ่งท่านคง
ต้องไปแสวงหา “ความรู้” เองเอง แต่“บางหัวข้อ” เป็นเรื่องข้อเท็จจริง ที่เป็น “เหตุการณ์” ปัจจุบันที่
กำลังเกิดขึ้นอยู่ในขณะนี้ (และยังคงเกิดต่อไป) ซึ่งก็จะเป็นข่าวปรากฏให้เห็นอยู่ในหน้าหนังสือพิมพ์เป็น
รายวัน ถ้าท่านผู้มาฟังการบรรยายในวันนี้ ติดตามอ่านและ “คิด” ดู ท่านก็สามารถรวบรวมมาเป็น
“ความรู้” ของท่านได้เอง ว่า “บทกฎหมาย” ของเรา ว่าด้วยเรื่องอะไรบ้าง ที่ยังพิกลพิการ (ซึ่งมีอยู่มากมาย)

และอันที่จริงแล้ว ในหน้าแรก (๑) ของเอกสารนี้ ผมได้ตั้งใจวาง “หัวข้อ” การบรรยายของผมใน
วันนี้ โดยกำหนด “ประเด็น” สำคัญ ของปัญหาของประเทศไทยไว้ตามลำดับ จนกระทั่งถึง วิธีการหาทาง
ออก (จาก “กะลา(ความรู้)” ของอาจารย์กฎหมายในคณะนิติศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยของรัฐ) ไว้แล้ว ; หาก
ท่านผู้มาฟังการบรรยายในวันนี้ จะนำประเด็นเหล่านี้ไปพิจารณา และ “คิด” ต่อไป บางที และบางที ....
เราอาจจะเปลี่ยน “วิถีทาง” ทางการเมือง ที่มุ่งไปสู่การล่มสลายของประเทศได้ โดยไม่ต้องรอให้เป็น
เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง

ผมคิดว่า สิ่งที่คนไทยควรจะต้องทำอย่างเร่งด่วน ก็คือ การแสวงหา “รูปแบบของระบบสถาบัน
การเมือง - form of government” ที่ทำให้ คนดีได้มาปกครองบ้านเมือง และ ไม่ควร “หลง” ไป
พิจารณาเรื่องอื่น ๆ ตามคำชักนำ ของ “คนไม่ดี”

ในประการสุดท้าย ก่อนที่จะยุติการบรรยายวันนี้ ผมอยากจะ “ถาม” ท่านผู้มาฟังการ
บรรยาย ว่า ท่านสังเกตเห็นหรือไม่ว่า ในการบรรยายเท่าที่ผ่านมา(ซึ่งเป็น เอกสารประมาณ ๔๐ หน้า
เศษ) นี้ ยังมี “ข้อเท็จจริงบางประการ” (ที่อาจจะสำคัญที่สุดของการบรรยายครั้งนี้ แต่ผมยังไม่ได้

บอกกับท่าน ; ท่านทราบหรือไม่ว่า “ข้อเท็จจริง” ที่ท่านควรทราบ แต่ผมยังไม่บอกท่านนั้น คือ ข้อเท็จจริง อะไร (?)

ข้อเท็จจริง นั้น คือ .....

กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖

(ค.ศ. ๒๐๑๓)